

MATAIO

Mataiom ka góáèa qãè tchõà ne, Jeso Krestem ka Téé-cookg'ai sa

Ncées tcgāyas dim góá-kg'ao ba Mataio me e, mari xg'ae-xg'ae-kg'aom ncēe kò Jesom dim xgaaxgaase-kg'ao ba kúrú ba (Mt 9:9). Mataio ba kò gam dis tcgāyas koe bìrí ta a, Jeso Kreste ba nqòòkaguèam Kgoara-kg'ao Me e sa. Mataio ba kò kái kg'uiān Nciís Qáé-xg'aes koe hànà tséékagu, a ba a ncēem dàòm ka x'áí, Nqari ba kò Jesom koe guu a Gam di ne khóè ne cgoam kò Nciís Qáé-xg'aes koe kúrúa hää zi nqòòkaguku zi nxàea tseegukagu sa.

Ncée qãè tchõà nea Juta ne di cúí tama, gane ncēem kò Jeso ba gane koe ábàè, a gane cgoa x'ãèa hää ne, igabaga i wèém nqõóm di ne khóè ne di i. Mataiom dis tcgāya sa ko kg'aia tc'ãà a Jesom di ábà x'aèan ka tshoa-tshoa, a sa a Gam di tcguùtchuukuan ka hëé naka kúrúa bòòèan ka hëéthëé nxàe. A sa a nxäaska Gam di qãè tchõàn di xgaaxgaan ka hëé naka Me kò ma khóè ne Galilea koe kg'õèkagus ka hëéthëé nxàe. Gaa koe guus kas ko Jesom di dàòan ncēem kò Galilea koe guu a Jerusalema koe síian ka hëéthëé nxàe, naka Jesom kò ko còo dim bekem ka kúrú sa hëéthëé e: Gam dis xgàus koe hëé naka ëem kò ko x'ooan koe tée x'aè ka hëéthëé e.

Jeso ba kaiam Xgaa-xgaa-kg'ao Me e sas ko ncées tcgāya sa x'áí. Gaam ncée Nqarim di x'áèa nem gha

nxàea kàbi, a ba a gataga Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa di qarian úúa hää ba. Gam di xgaa-xgaa ne ko tãáka zi gúù zi di zi dtcõo-coa zi 5 zi cgoa q'aa-q'aa a nxàeè:

1. Xàbìm dis xgaa-xgaa sa. Ncẽe sa ko nqarikg'ai di x'aian di ne khóè ne ka nxàe: ne ii sa hẽé, naka tséé zi kûrú méé ne ga zi hẽé naka ts'ees'teekg'aiku zi ëe ne gha máàè zi hẽé naka ëe ne gha hààkom x'aém ka hòò zi hẽéthẽé e (Mt 5-7)
2. 12 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu di x'áè-kg'ama ne, ëe xu kò tsééa tcg'òoè hää ka (Mt 10)
3. Nqarikg'ai di x'aian di zi sere-sere zi (Mt 13)
4. Xgaa-xgaase-kg'aom di tsééan nta ii sa (Mt 18)
5. Ncẽem x'aém di chõò-q'ooan hẽé naka nqarikg'ai di x'aian di hàà-q'ooan hẽéthẽé e (Mt 25)

Qaa-qaasa kg'ua ne:

- nqarikg'ai di x'aia ne
- "nxãasega i gha Tcgãyas di kg'uiian tseegukaguè"
- Tcgãyas q'oo koe hèna zi:
 - Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:11)
 - Jeso ba Galilea koe (4:12-16:12)
 - Jeso ba ko Jerusalema koe qõò (16:13-20:34)
 - Jeso ba Jerusalema koe (21:1-25:46)
 - Jesom di xgàrasean hẽé naka Gam dis x'oo sa hẽé naka Gam di x'ooan koe tẽe sa hẽéthẽé e (26:1-28:20)

Jeso ba ko Gam di tsééan tshoa-tshoa (1:1-4:11)

*Jesom dis qhàò sa
(Lk 3:23-38)*

¹ Tcgāyas Jeso Krestem dis qhàòs di sa, Dafitem ka tsgōose-coa ba, Abrahamam ka tsgōose-coa ba.

² Abrahamam ba kò Isakam ka xõò me e,
me Isaka ba Jakobem ka xõò me e,
me Jakobe ba Jutam ka xõò me e,
káíkhoe ga xu hēé naka qõese ga xu hēéthēé di ba.

³ Me kò Juta ba Perese ba hēé
naka Sera ba hēéthēé tsara ka xõò me e
(gatsara ka xõò sa kò Tamara si i).

Me Perese ba Heseronem ka xõò me e,
me Heserone ba Ramem ka xõò me e,

⁴ me Rame ba Aminadabem ka xõò me e,
me Aminadabe ba Nasonem ka xõò me e,
me Nasone ba Salemonem ka xõò me e,

⁵ me kò Salemone ba Boasem ka xõò me e
(gam ka xõò sa kò Rahabe si i),

me kò Boase ba Obetem ka xõò me e
(gam ka xõò sa kò Rute si i),

me Obete ba Jesem ka xõò me e,

⁶ me Jese ba x'aigam Dafitem ka xõò me e.

Dafite ba kò Solomonem ka xõò me e
(xõò sa kò Uriam ka kò séèèas khóè si i).

⁷ Me kò Solomone ba Rehoboamem ka xõò me e,
Me Rehoboame ba Abiam ka xõò me e,
me Abia ba Asam ka xõò me e,

⁸ me Asa ba Jehosafatem ka xõò me e,
me Jehosafate ba Joramem ka xõò me e,
me Jorame ba Usiam ka xõò me e,

⁹ me Usia ba Jotamem ka xõò me e,
me Jotame ba Ahasem ka xõò me e,
me Ahase ba Hesekiam ka xõò me e,

¹⁰ me Hesekia ba Manasem ka xõò me e,
me Manase ba Amosem ka xõò me e,

me Amose ba Josiam ka xõò me e,
11 me kò Josia, Jekonia ba hëé
 naka qðese ga xu hëéthëé ka xõò me e,
 ncëe khóè ne kò tcg'òóè a ko Babilone koe úúè
 ka.

12 Eës séèa tcg'òóku a Babilone koe chùia úúkus
 qãá q'oo

koem kò Jekonia ba Salatiele ba ábà,
 me Salatiele ba Serobabelem ka xõò me e,
13 me Serobabele ba Abiutem ka xõò me e,
 me Abiute ba Eliakimem ka xõò me e,
 me Eliakime ba Asorem ka xõò me e,
14 me Asore ba Satokem ka xõò me e,
 me Satoke ba Akimem ka xõò me e,
 me Akime ba Eliutem ka xõò me e,
15 me Eliute ba Eleasarem ka xõò me e,
 me Eleasare ba Matanem ka xõò me e,
 me Matane ba Jakobem ka xõò me e,
16 me kò Jakobe ba Josefam ka xõò me e,
 ncëe kò Marias dim khóè ba ii ba,
 ncëe Jesom ka xõò kò ii sa,
 ncëe ko Kreste ta ma tciiè ba.

17 Nxãaska zi kò wèé zi qhàò zi Abrahamam koe
 guu a síí Dafitem koe tcäà zi 14 zi i, zi kò Dafitem
 koe guu a síí séèa tcg'òóku a Babilone koe chùia
 úúkus dim x'aèm koe tcäà ka zi 14 zi qhàò zi i, zi kò
 séèa tcg'òóku a Babilone koe úúkus dim x'aèm koe
 guu, a síí Krestem di x'aèan koe tcäà ka zi kò 14 zi
 qhàò zi i.

*Jeso Kreste ba ko ábàè
 (Lk 2:1-7)*

¹⁸ Ncēe zi gúù zi kò Jeso Krestem ko ábàè ka kúrúse. Gam ka xõòs Maria sa kò Josefam ka séèkuan tòóa mááèa hää. Igaba ëe khara qanega xg'ae ta ga hää kas kò bóòè a Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ncãàn úúkaguèa. ¹⁹ Gas dim khóèm Josefa ba kò tchànom khóè me e, a kò tc'ëe tama nxàea tcg'òóan gaan di i, sau-cgaekagu sim gha khama, a ba a kò tcáoa ba q'oo koe bìrísea hää, cg'uri-cg'uri si tamasem gha q'aa cgoa si sa. ²⁰ Qanegam hää a ko ncēe zi gúù zi ka tc'ëe-tc'ëese kam ko moengelem X'aigam *Nqarim* di ba sõokuris q'oo koe qhúí cgaе me, a bìrí me a máá: "Josefaè, Dafitem ka tsgõose-coaè, táá Maria sa séè bèè guu, nakas tsaris khóè sa kúrú. Eë gas ka qómmea nea Tcom-tcomsam Tc'ëem koe guua ke. ²¹ Si gha kg'áòm cóá ba ábà, tsi gha cg'òèa ba Jeso ta ma tcii, Gam di ne khóè nem gha gane di chìbian koe kgoara khama," témé.

²² Wèéan ncēea kò kúrúse, nxãasegas gha X'aigam *Nqarim* porofitim koe guu a kg'uiia hää sa tseeguk-aguè ka, ncēe kò máá: ²³ "Dxàe-coas qanega xóé cgoaè tama sa gha ncãàn úú, a sa a gha kg'áòm Cóá ba ábà, Me gha Emanuele ta ma tciiè," tam méé, ncēe sa ko máá, 'Nqari ba hää cgoa taa,' témé.

²⁴ Me Josefa ba tc'oman koe tẽe, a ba a ëem kò ma X'aigam dim moengele ba ma x'áè mea khama ma kúrú. A ba a síí Maria sa gam dis khóès iiise séè. ²⁵ Igabam kò táá xóé cgoa si, si nxãakg'aiga síí kg'áòm cóá ba ábà. Me cg'òèa ba Jeso ta ma tcii.

2

Cg'áè-kg'ao xu cáms ko tcg'oa xòè koe guua xu

¹ Jesom Betelehema koe ábàèa hää, Jutea di i, x'aigam Herotem di x'aèan ka, ka xu kò tconò q'ää-kg'ao xu cám̄s ko tcg'oa xoè koe guu a Jerusalema koe hàà, ² a hèà tèè a máá: "Gaam ëe ábàèam x'aigam Juta ne di ba ndaa? Gaam dim tconò ba xae ncää cám̄s ko tcg'oa xoè za bòò, xae hààraa hää, hèà xae gha dqom̄ Me ka," témé.

³ Eẽm ko x'aigam Herote ba ncẽes gúùs ka kóm kam kò tcg'ài-tcao, naka wèém x'áém Jerusalema di ba hẽéthẽé e, gam cgoa. ⁴ Me wèé xu kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu khóè ne di xu hẽéthẽé tciiia xg'ae, a tèè xu nda koe méém ga *nqòòkaguèam* Kreste ba ábàè sa. ⁵ Xu bìrì me a máá: "Betelehema koe e, Jutea di i. Ncëea porofitim kò ma góá hää ga a khama:

⁶ 'Tsáá Betelehema tseè,
Juta dim nqõóm koe hää tsí,
cg'áré tama tsia x'aiga xu Juta di xu koe.
Tsáá koem gha tc'ää-koog'ai ba guu a tcg'oa
khama,
ncëe gha Tiri ne khóè ne Iseraele di ne kòre ba,'
témé," ta xu méé.

⁷ Nxãaskam kò Herote ba tconò q'ää-kg'ao xu kàa ka tciiia tcg'òó, a ba a qäèse tèèa kg'ónò xu dùútsa x'aè kam tconò ba bòòsa sa. ⁸ A ba a Betelehema koe tsééa úú xu a máá: "Qõò naka síí Còám ka qäèse kóm, naka ëe xao kòo hòò Me ne kg'uian tsééa máá te, nakar gha nxãasega tíí igaba síí dqom̄ Me," témé.

⁹ Eẽ xu ko x'aiga ba kóm̄a xg'ara ka xu kò xgoaba a qõò. Me gaa x'aè kaga tconòm ëe xu kò cám̄s ko tcg'oa xoè za bòòba ba tc'ää-koog'ai xu, a ba a nxãakg'aiga síí Còám hää qgáì tc'amkg'ai koe téé.
¹⁰ Tconò ba xu ko bòò ka xu kò kaisase qäè-tcao.

11 Nquum q'oo koe xu kò tcāà, a Cóá ba bóò xōòs Marias cgoa, a xu a qámse a dqomì Me, a x'aian di cāan gaxu di xgobekg'am, a gautan di zi gúù zi hēé, qāè hmìnì xg'āò tshāán hēé naka tcgáùse di tshāán hēéthēé di zi aba zi tcg'òó a máà Me.

12 Sõokuris q'oo koe xu ko q'ãakaguèa, táá méé xu Herotem koe kábise sa khama xu kò tāám dàò ba séè a gaxu dim nqõóm koe kábise.

Josefa xuku ne ko ts'ãà a Egepeto koe qgóé

13 Eẽ xu qõòa hää kam kò moengelem X'aigam *Nqarim* di ba sõokuris q'oo koe Josefam koe x'áise, a máá: “Tẽe, naka Cóá ba hēé naka xõò sa hēéthēé séè, naka Egepeto koe ts'ãà naka qgóé! Gaa koe méé tsi hää nakar nxãakg'aiga síí bìrì tsi kúrú tsi gha sa. Kúrúse i gha me gha Herote ba Cóá ba qaa, cg'õo Mem gha ka ke,” témé. **14** Me ëem ntcùúm ka têe, a ba a Cóá ba hēé naka xõò sa hēéthēé séè, a Egepeto koe qõò. **15** Gaa koem kò hää, me nxãakg'aiga síí Herote ba x'óó.

Ncẽe sa kò kúrúse, nxãasegas gha X'aigam *Nqarim* porofitim koe guu a kg'ua hää sa tseegukaguè ka, ncẽe ko máá: “Egepeto koer Cóám Tiri ba tcia tcg'òoa hää,” témé ba.

Herote ba ko cóá xu cg'õo

16 Eẽm ko Herote bóòa q'ãa, tcõnò q'ãa-kg'ao xu kam qàe-qaeèa hää sa, kam kò nxãaska kaisase xgóà, a ba a ncõo-kg'ao xu tsééa tcg'òó, síí xu gha wèé xu cóá xu ëe cám kuri xu, kana gaxu ka nqãaka hànà kurian úúa xu, Betelehema ba hēé naka gam qàe koe hànà xu qgáì xu wèé xu koe hēéthēé hànà xu cg'õo ka. Ncẽe sam kò kúrú, tcõnò q'ãa-kg'ao xu

hàà bìrí mea hääs domka, ëe xu kò bìrí meam x'aèm koe guu a.

17 Ka i kò nxäaska porofitim Jeremiam ka kò kg'uièa sa tseegukaguè, ncëe kò máá:

18 “Dòm ba kò Rama koe kómse,

kg'ae sa hëé

naka thõò-tcaoase kg'ae sa hëéthëé di ba.

Ragele sa ko gas di cóán kg'ae cgaе,

a kò qgài-qgai-tcáókuan xguì,

kaàra i hää khama,”

témé ba.

Josefa ne ko kabise, a Nasareta koe qõò

19 Herotem ko x'óó qää́ q'oo koem kò moen-gelem X'aigam *Nqarim* di ba Josefam koe sôokuris q'oo koe x'áise, Egepeto koe, **20** a ba a máá: “Tëe naka tsia Cóá ba hëé naka xõò sa hëéthëé séè, naka tsia Iseraele dim nqõóm koe qõò, ëe kò Cóám di kg'õèan qaa nea x'óoa hää ke,” témé.

21 Me tée, a Cóá ba hëé naka xõò sa hëéthëé séè, a ba a Iseraele dim nqõóm koe qõò. **22** Igaba ëem ko Josefa kóm Arekelose ba Jutea dim nqõó ba tc'ãà-cookg'aia sa, gam ka xõòm Herotem téé-q'oo koe, kam kò gaa koe siián bëe. Sôokuris koem ko q'ãakaguèa, khamam kò Galilea dim xòèm koe qõò, **23** a síi Nasareta ta ko ma tciièm x'áé-dxoom koe x'ãè, ëe porofiti xu ka kg'uièa hääs gha nxäasega tseegukaguè ka, ncëe kò máá: “Nasareta dim khóè ba, tam gha ma tciiè,” témé sa.

3

*Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba ko Nqarim di zi
kg'ui zi xgaa-xgaa*

(*Mk 1:1-8; Lk 3:1-18; Jn 1:19-28*)

¹ Eẽ xu cám xu kam kò Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba hàà, a ba a hàà tchàa-xgóós Jutea dis q'oo koe Nqarim di zi kg'ui zi xgaa-xgaa a máá:
² “Tcóóse tu gatu di chìbian koe, nqarikg'ai di x'aia nea cúù u ke,” témé. ³ Ncẽem Johane ba porofitim Isaiam kò gam ka kg'uaia hääam ga me e, a ko máá: “C'ẽem dòm ba ko tchàa-xgóós koe guu a q'au a ko máá:

‘X'aigam *Nqari* ba tu dàò ba kg'ónòa máá,
naka Gam di dàòan tchàno-tchanoa máá Me,’ ”
tépé ba.

⁴ Johane ba kò nqabè c'õò cgoa kúrúèa qgáían hana, a khòo dim bàne ba kháoa ba koe qáea. Gam di tc'õoa nea kò tcòmán hẽé naka qãáka di dènean hẽéthẽé e. ⁵ Ne kò khóè ne Jerusalema hẽé naka wéé Jutea hẽé naka wéém xg'aeaku-coam Jorotane qæ dim koe hẽéthẽé guu a síi cgae me, ⁶ a ne a gane di chìbian nxàe, a Jorotane dim tshàam koe tcguù-tcguuè.

⁷ Igaba ëem ko kái xu Farasai xu hẽé naka Saduke xu hẽéthẽé bòò, xu tcguù-tcguukuan domka gam koe hààraa, kam kò bìrí xu a máá: “Gaxao cg'aoan di xao cóá xaoè! Dìín ka xaoa q'ãa-q'ãaèa hää a ko hààko xgóàn *Nqarim di bëe?* ⁸ Nxäaska méé xao chìbian koe xao tcóósea hää sa gha x'áí tc'áróan kúrú. ⁹ Táá méé xao bìrísé naka máá, ‘Abrahama ba xae úúa, sixae ka tsgõose ba,’ tépé guu. Bìrí xao or ko a ko máá: *Nqari* ba qarian úúa, ncẽe zi nxõá

zim gha séè a Abrahama ba tsgōo-coan kúrúa máá di i ke. ¹⁰ Bòó sa nxāakamaga hìi zi di tōbean kg'ónòa tòoa mááèa, si gha wèés hiis ëe qâè tc'áróan kúrú tama sa xg'aoa tcg'òó, a c'eean q'oo koe xaoa tcãàè.

¹¹ “Tíi ra ko tshàan cgoa tcguù-tcguu tu u, chibian koe tu gha tcóose ka, igaba Gaam ëe ko tíi qâá q'oo koe hàà ba tíi ka qari Me e, ncẽe Gam di zi nxàbo zi qgóóan gar tc'ão tama ba. Gabá gha Tcom-tcomsam Tc'ëem cgoa hëé naka c'eeem cgoa hëéthëé tcguù-tcguu tu u. ¹² Mabere tsoroa nem ko dqòrò cgoam hìi ba tshàua ba koe hää, Me gha maberea nem ko dqòròs qgáìs koe dqòròa xgää a, a gha Gam di maberean Gam dis nxàés koe xg'ae-xg'ae, igabam gha ts'irì tamam c'eeem koe tsoroan dàò,” tam méé.

*Jeso ba ko tcguù-tcguuè
(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)*

¹³ Me kò Jeso ba Galilea koe guu, a Jorotane koe hàà, hèàm gha Johanem ka tcguù-tcguuè ka.

¹⁴ Igabam kò Johane ba xgáè-kg'am Me, a máá: “Tsáá kar gha tcguù-tcguuè sa ko qaase, ka Tsi gáé ko Tsáá tíi koe hèà?” témé. ¹⁵ Me Jeso ba xoa me a máá: “Guu u ncéeska, kg'anoa i máá tsama, ncëeta tsam gha hëé sa ke. Ncëem dàòm ka tsam gha ko wèé zi gúù zi tchàno zi kúrú, Nqarim ka ko qaaè zi,” témé. Me dtcòm Me.

¹⁶ Eëm kò Jeso ba tcguù-tcguuèa xg'ara kam kò kúuga tshàam koe tcg'oa, i kò gaa x'aè kaga nqarikg'aian xgobekg'amse, Me Nqarim dim Tc'ëe ba bòò, Me tcibís khama ii a ko Gam koe xõa. ¹⁷ Me gaa x'aè kaga dòm ba nqarikg'ai koe guu a máá:

“Ncēe ba Tirim Cóám ɳcàmà Raa Me e, Gam kar ko kaisase qāè-tcao,” témé.

4

*Jeso ba ko kúrúa bóòè
(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)*

¹ Me nxāaska Jeso ba Tc'ẽem ka séè a qāáka úúè, síim gha dxāwam ka kúrúa bóòè ka. ² Eẽm ko 40 cáman hēé naka 40 ntcùúan hēéthēé tc'õoan carasea hāa kam kò gaa koe guus ka xàbàa.

³ Me kò kúrúa bóò-kg'ao ba hàà cgae Me, a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, ncēe nxõán bìrí naka i péréan kúrúse,” témé. ⁴ Me Jeso ba xoa a máá: “Góásea i hāa a ko máá: ‘Khóè ba péréan ka cuí kg'õèkaguè tite, igaba wèém kg'uim ka a, ëe ko Nqarim di kg'áman koe guu a tcg'oa ba,’ téméèa,” tam méé.

⁵ Kam ko nxāaska dxāwa ba tcom-tcomsam x'áé-dxoom *Jerusalema dim* koe úú Me, a ba a kaisase tc'amaka hànà qgàlan tempelem tcobe dim koe síí tòó Me, ⁶ a bìrí Me a máá: “Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne, nqāaka xaoa xòóse. Góásea i hāa ke a ko máá: ‘Gam di xu moengele xum gha Tsáá ka x'áèan máà, xu gha gaxu di tshàuan cgoa ghùi Tsi, táá Tsi gha nxāasega nqàrèa Tsi nxõán koe xg'áma tòó ka,’ ”

tam méé. ⁷ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Gaicara i góásea hāa a ko máá: ‘Táá méé tsí tsarim X'aigam Nqari ba kúrúa bóò guu,’ ” témé.

⁸ Gaicaram kò dxāwa ba séè a kaisase kaiam xàbìm koe úú Me, a ba a wèé x'aian nqõómkg'ai di hēé, naka gaan di karean hēéthēé x'ái Me. ⁹ A ba a bìrí Me a máá: “Wèéan ncēe gar gha máà Tsi,

górnank'ai koe Tsi kòo cg'áé a ko dqom̄ te ne,” témé.
10 Me Jeso ba nxāaska bìrì me a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè! Góásea i hää a ko máá: ‘X'aigam Nqari ba tsi gha dqom̄, a Gam cíí ba kúrúa máá,’ témé,” tam méé.

11 Me nxāaska dxāwa ba guu Me. Ka i ko gaa x'aè kaga moengelean hàà, a hàà hùi Me.

Jeso ba Galilea koe (4:12–16:12)

Jeso ba ko Gam dis tséé sa Galilea koe tshoatshoa

(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

12 Eẽm ko Jeso ba Johane ba qáéèa hää sa kóm, kam kò Galilea koe kabise. **13** Nasareta koem kò tcg'oa, a Kaperenaume koe síí x'ãè, ncẽe ko tshàam qàe koe hànám qgái ba, Sebulone ba hẽé naka Nafetali ba hẽéthẽé tsara dim nqõóm koe,
14 ëe porofitim Isaiam ka kò kg'uièas gha nxāasega tseegukaguè ka, ncẽe kòo máá:

15 “Sebulonem dim nqõó ba hẽé
 naka Nafetalim dim nqõó ba hẽéthẽé tsara
 tshàam koe ko qõòm dàòm koe hää,
 Jorotanem qàe koe, Galilea koe,
 nqõóm tãá zi qhàò zi di ba;

16 khóè ne ncẽe *gaa koe* ntcùúan q'oo koe x'ãèa hää
 nea
 kaiam x'áà ba hòòa.

X'ooan dim nqõóm ntcùúm q'oo koe hää ne koe
 i x'áàn hààraa,”
 témé.

17 Eẽm x'aèm koem kò Jeso ba guu a tshoatshoa a xgaa-xgaa a máá: “Tcóóse tu gatu di chibian koe, nqarikg'ai di x'aia nea cùù u ke,” témé.

*Jeso ba ko tc'āà di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tcii
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)*

¹⁸ Eēm Jeso ba Galilea dim tshàam qàe koe xóé a ko qõò kam kò khóè qõeku tsara bóò, Simonem ncẽe kòo Petere ta ma tciìè ba hẽé naka Anterea ba hẽéthẽé e, tsara c'uisí sa tshàan q'oo koe tcāà, x'aù qgóó-kg'ao tsara a kò ii khama. ¹⁹ A ba a bìrì tsara a a máá: "Xùri Te tsao, kúrú tsao or gha tsao khóè ne qgóó-kg'ao tsao ii," témé. ²⁰ Tsara kúúga gatsara di c'uisíán guu, a xùri Me.

²¹ Gaa koem guu a ko qõò kam kò khóè qõeku tsara c'ee tsara bóò, Sebetem ka cóásem Jakobo ba hẽé naka qõesem Johane ba hẽéthẽé e, tsara gatsara ka xõõm Sebetem cgoa dxòrom q'oo koe hää, xu ko gaxu di c'uisíán kg'ónò, Me Jeso ba tcii tsara a. ²² Ka tsara kò kúúga dxòro ba hẽé naka gatsara ka xõò ba hẽéthẽé guu, a xùri Me.

*Jeso ba ko tsàako ne khóè ne kg'õèkagu
(Lk 6:17-19)*

²³ Me Jeso ba wèém Galileam koe qõòa te, a gane di còrè-nquuan koe xgaa-xgaa, a ko x'aian di qæè tchõàn ka khóè ne bìrì, a ko wèé tcììan koe hẽé naka wéé thõòan koe hẽéthẽé qãèkagu ne. ²⁴ Gaam di tchõà ne kò wèém Siriam koe tsai-tsaise, ne kò Gaam koe wèé ne ëe ko tãáka zi tcìì zi tsàa ne óá, naka thõòkase tsàara hää ne hẽé naka dxâwa tc'ëean ka tcäàèa ne hẽé, naka x'óóa qae ko ne hẽé naka nqoara ne hẽéthẽé e, Me kúrú ne ne qãè. ²⁵ Zi kò kái zi xg'ae zi Galilea koe hẽé naka Dekapolise koe hẽé naka Jerusalema koe hẽé naka Jutea koe hẽé naka c'ee xòè Jorotane di koe hẽéthẽé guu a xùri Me.

Jeso ba ko xàbìm koe xgaa-xgaa (5:1-7:29)

5

¹ Eẽm ko Jeso ba xg'ae zi bóò kam kò xàbìm koe qào, a síí gaa koe ntcõó, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me.

*Tseegu dis ts'ee-ts'eekg'aiku sa
(Lk 6:20-23)*

² Me tshoa-tshoa a xgaa-xgaa xu a máá:

³ “Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ëe tc'ëem koe dxàua hää
igaba Nqari ba dtcãasea hää ne,
nqarikg'ai di x'aia nea gane di i khama.

⁴ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ëe ko kg'ae ne,
qgài-qgai tcáóè ne gha khama.

⁵ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ëe ko cg'áré-cg'arese ne,
nqõó ba ne gha q'õò khama.

⁶ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ëe tchàanoan xàbà máána hää ne,
a cáma máá ana ne,
xg'ãàkaguè ne gha khama.

⁷ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
ëe thõò-xama-máákuan úúa ne,
Nqarim ka ne gha thõò-xama mááè khama.

⁸ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ëe q'ano-tcáó ne,
Nqari ba ne gha bóò khama.

⁹ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ëe ko tòókuan kúrú ne,

Nqarim di ne cóá ne ta ne gha ma tciiè khama.

¹⁰ Ts'ee-ts'eekg'aièa nea
gane ëe ko tchànoan domka xgàraè ne,
nqarikg'ai di x'aia nea gane di i khama.

¹¹ Ts'ee-ts'eekg'aièa tua,
ncëè khóèan kòo ncoi tu u, a ko xgàra tu u ne,
a ko Tíi domka wèé zi gúù zi cg'âè zi
[tshúù-ntcõase] gatu ka nxàe ne.
¹² Qãè-tcao méé tu naka tua cgabà-cgaban-tcao,
gatu di surutan nqarikg'ai dia kaia hää ke,
gatà iim dàòm kaga ne kò porofiti xu xgàra
ncëe kò gatu cookg'ai koe ga hèna xu khama.

Tabean hëé naka x'áàn hëéthëé e
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

¹³ “Gatua nqõómkg'ai di tu tåbe tu u. Igaba i kò
tåbean di tsäu-q'ooan kaà cgaе e, ne i gha gaicara
ntama kúrúè a tsäu? Cúi gúù ga i qãèa máánaa hää
tite, kg'ama tchàa koe aaguè a khóèan ka náàès cíi
si i.

¹⁴ “Gatua nqõóm di tu x'áà tu u. X'áé-dxoom
xàbìm tc'amkg'ai koe hèna ba cuiskaga chòmmèa
hää tite. ¹⁵ Cúi khóè ga gataga lampi sa x'áà-x'aa
naka q'ores ka nqãaka tòò sia hää tite, igaba i gha
téé-q'ooa sa koe tòó si, si gha wèé ne ëe nquum q'oo
koe hèna ne x'áàn máà. ¹⁶ Gatu di x'áàn méé i gatà
iim dàòm ka khóè ne cookg'ai koe x'áà, naka ne
gha nxãasega gatu di qãè tséan bób, naka nea gatu
dim Xõòm nqarikg'ai koe hèna ba dqom.

X'áèan kaàkagu sa kana tseegukagu u sa

¹⁷ “Táá tu tc'ëea máá, hèàr ko x'áèan ko méé
sa kana porofiti xu ko méé sa kaàkagu, ta tc'ëe
guu. Hèàra Raa, hèàr gha táá kaàkagu si ka, igabar

ko hàà tseegukagu si. ¹⁸ Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Nqarikg'aian hëé naka nqõókg'aian hëéthëéa gha kaà, igabam cùím góám cg'árém ga ba kana góá-hìm ka góáèa gúùan ga igaba x'áèan koe guu a kaà tite, i gha nxãakg'aiga síí wèé gúùan kúrúse. ¹⁹ Khama nxãaska, dìím wèéem ëe gha ncëe x'áè-kg'áman ka cg'áré ba kaàkagu ba, a ba a ncëes gúù sa kúrúan khóè ne xgaa-xgaa ba, nxãa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe cg'áré ba ta ma tciiè. Igaba ëe ko x'áè-kg'áman kúrú, a ba a ko xgaa-xgaa a ba, nxãa ba gha nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ta ma tciiè. ²⁰ Bìrí tu ur ko a ko máá: Gatu di tchànoan kòo x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu dian hëé naka Farasai xu dian hëéthëé nqáé tama ne tu cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tcãà tite.

*Cg'õo sa
(Lk 12:57-59)*

²¹ “Kómá tu hää, ne kò ncíí kuri di ne khóè ne bìríè a ko máá: ‘Táá cg'õo guu.’ Wèéem ëe gha cg'õo ba gha xgàrakuan tééa máá,’ téméè. ²² Igabar ko Tíia bìrí tu u a ko máá: Dìím wèéem ëe qõesem koe xgòà hää ba gha xgàrakuan tééa máá. Gataga díím wèéem ëe ko qõese ba bìrí a máá: ‘Káà hùi tsi gúù tsi i,’ témé ba gha x'áèan di xu kaia xu cookg'ai koe xqara mááse. Igaba díím wèéem ëe ko máá: ‘Tsáá káà tc'ëe tsi gúù tsi,’ témé ba chôò tamas c'ees dxãwam dis ka tééa mááèa hää.

²³ “Khama nxãaska, ëe tsi kò tsaris aba sa altaram koe úú ne, a tsi a ko gaa koe tc'ëe-tc'ëese tsáá qõe ba c'ëes gúù sa tsáá cgoa úúa sa ne, ²⁴ méé tsi tsari aban gaa koe guu, altaram cookg'ai koe. Naka tsia kg'aia qõò naka síí tsáá qõem cgoa tòókuan kúrú, naka nxãwa hèà tsari aban úú.

25 “Qháésega méé tsi ëe ko chìbi-chibi tsim cgoa kómku, ëe tsi kòo xgàrakuan dis qhàìs koe síí cgoa me ne. Nxää tama kò ii nem gha xgàra-kg'aom tshàu q'oo koe tcää tsi, me gha xgàra-kg'ao ba qáé-kg'aom tshàu q'oo koe tcää tsi, tsi gha qáé-nquus koe tcääè. **26** Tseegua ner ko bìrí tsi a ko máá: cuiskaga tsi gaa koe tcg'oara hää tite, a gha nxääkcg'aiga síí ëe qaùa hääam mari-coa ba suruta.

Cg'árà kúrúa ne

27 “Kómá tu hää i kòo ncëeta mééè a ko máá: ‘Táá cg'áràn kúrú guu,’ téméé. **28** Igabar ko Tíí bìrí tu u a ko máá: wèém khóèm ëe ko dxàe-khoe sa bóò, a ba a ko ncóó si ba, ncää nxääkamaga cg'áràn kúrú cgoa si tcáóba koe. **29** A ncëè kg'áò xòè dim tcgáím tsarim kòo chìbian kúrúkagu tsi ne méé tsi nxøbea tcg'òó naka aagu me. Qäè e, c'ëe xòèa tsi gha aaguè sa ke, wèé tc'áróa tsi chöò tamas c'ees dxãwam dis koe xaoa tcääèan ka. **30** Gataga ncëè kg'áòm x'òàm tsarim kòo chìbian kúrúkagu tsi ne méé tsi q'aea tcg'òó naka aagu me. Qäè e c'ëe xòèa tsi gha aaguè sa, wèé tc'áróa tsi gha chöò tamas c'ees dxãwam dis koe tcääèan ka ke.

Khóès cgoa q'aa sa

(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

31 “Gataga i kòo ncëeta mééè a ko máá: ‘Díím wèém ëe ko gam dis khóès cgoa q'aa ba méém tcgáya sa góá máá si, q'aa cgoa siam hää di sa,’ ta mééè. **32** Igabar ko Tíí bìrí tu u a ko máá: Wéém khóèm ëe ko gam dis khóè sa aagu ba, cg'árà nes kúrúa domka tamase, ba ko cg'árà-kg'ao sa kúrú si, me ko díím wèém ëe ko aaguëas khóè sa séè ba cg'áràn kúrú, tar ko méé.

Gaīsea ne

³³ “Gataga tu kómá hää, ne kò ncíí kuri di ne khóè ne bìrìè a ko máá: ‘Táá tshúù-ntcõan cgoa gaīse guu, igaba méé tsi tsari gaīsean X'aigam *Nqarim* cookg'ai koe tseegukagu,’ téméè. ³⁴ Igabar ko Tíí bìrì tu u a ko máá: Táá gaīse guu, nqarikg'ai cgoa ga igaba, *Nqarim* dis ntcõó-q'oos x'aian di si i ke, ³⁵ kana nqđómkg'ai cgoa ga igaba, Gam di nqàrèa nem ko tòò qgáì i ke, kana Jerusaleman cgoa ga igaba, kaiam X'aigam dim x'áé-dxoo me e ke. ³⁶ Gataga méé tsi táá tcúúa tsi cgoa gaīse guu, cuiskaga tsi cúím c'õòm tsarim ga ba kúrú nakam q'úú kana ntcùúa hää tite ke. ³⁷ Kg'amaga méés gatu dis ‘Eè’ sa ‘Eè’ sa ii, nakas gatu dis ‘Eē ëe’ sa ‘Eē ëe’ sa ii. A ncëè c'ëes gúù sa tsi kò ncëe zi kg'ui zi koe càùa mááse nes gha nxää sa dxäwam koe guua.

Kabia mááku sa

(Lk 6:29-30)

³⁸ “Kómá tu hää i kòo ncëeta mééè a ko máá: ‘Tcgái ba méém tcgáím c'ëem domka tcg'òóè, nakam xõó ba xõóm domka tcg'òóè,’ ta mééè. ³⁹ Igabar ko Tíí bìrì tu u a ko máá: Táá cg'ãè tc'ëem khóè ba kabia máá guu, igaba diíim wéém ëe ko kg'áò xoè di góoa tsi koe xg'ám tsi ba, nxää ba c'ëem góó xoè ba máà thëé *nakam xg'ám*. ⁴⁰ A ncëè khóèm kò xgàrakuan dis qhàis koe úú tsi, a tsari subu marian di qgáian séè kg'oana ne, máà me gataga thëé tsari kaisa marian di qgáia ne. ⁴¹ Dííim wéém ëe gha ko chùi tsi, cúím kilomitara ba tsi gha gam di zi gúù zi xgàm a qõò ba, nxääam cgoa méé tsi cám kilomitaran qõò. ⁴² Máà ëe ko dtcàrà tsi ba, naka ëe cgóbè cgaë tsi kg'oana ba táá q'aumana guu.

*Tsari cg'õo-kg'aoan ncàmà ne
(Lk 6:27-28, 32-36)*

⁴³“Kómá tu hää i kòo ncëeta mééè a ko máá: ‘Tsáá ka c'ëe ba méé tsi ncàm, naka tsia tsarim cg'õo-kg'ao ba hòre,’ téméè. ⁴⁴Igabar ko Tíia bìrí tu u a ko máá: Gatu di cg'õo-kg'aoan méé tu ncàm, naka còrèa máá ëe ko xgàra tu u ne, ⁴⁵naka tua gha nxäasega gatu ka Xõòm nqarikg'ai koe hànám di tu cóá tu ii. Gam dis cám sam ko kúrú si ëe cg'ëe ne hëé naka ëe qäè ne hëéthëé qaò cgae, a ba a ko túúan ëe tchàno ne koe hëé naka ëe kàma ne koe hëéthëé tsééa úú. ⁴⁶Eë ncàm tua hää ne tu kò ncàmà hää, ne ia gha dùútsa surutan kábisea máá tu u? Mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu igaba xu ko thëé gataga hëé khama. ⁴⁷A ncëè gatu di qõean cúí ga tu kòo tsgámkagu, ne tu ko dùús cgáé sa kúrú? A tâá zi qhàò zi di ne igaba ne gáé thëé gataga hëé tama? ⁴⁸Nxäaska méé tu tchàno ii, ncëem ma gatu ka Xõòm nqarikg'ai koe hàná ba ma tchàno Me e khamaga ma.

6

Tchàno zi tséé zi

¹“Q'ää méé tu naka tua gatu di zi tséé zi tchàno zi táá khóè ne cookg'ai koe kúrú guu, naka táá khóè ne x'áí zi guu. Gatà tu kò hëé ne tu surutan hòò tite, gatu ka Xõòm nqarikg'ai koe hànám koe.

²“A c'ëem dtcàrà-kg'ao ba tu kò c'ëes gúù sa máà kg'oana ne méé tu còrè-nquuan hëé naka x'áéan xg'aeku koe hëéthëé táá torompitán cgoa nxàe ana téé guu, qäè khóèan khama ko ma kúrúse xu khóè xu ko hëé khama, nxäasega xu gha c'ëe khóèan ka dqomìmè ka. Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu khóè ne koe cg'oëase hòòa.

³ Igaba tsáá ëe tsi kòo c'ëem dtcàrà-kg'ao ba c'ëes gúù sa máà ne, táá hëé nas dxàes x'õàs tsari sa q'ña, kg'áðom x'õàm tsarim ko kúrú sa. ⁴ Naka i gha nxääsega gúùan tsi tcg'òo q'oo chómsea hää, Me gha Saòm ncëe ko chómsea zi gúù zi bóò ba gha suruta tsi.

*Còrèan ka xgaa-xgaa sa
(Lk 11:2-4)*

⁵ “Naka gatà còrè tu kò ne méé tu táá qñë khóéan khama ko ma kúrúse xu khóè xu khama ii guu, còrè-nquuan q'oo koe hëé naka x'áéan xg'ae ku koe hëéthëé ko nqàrè ka téé a còrèan ncàma xu, nxääsega ne gha wéé ne khóè ne bóò xu ka. Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Gaxu di surutan xu khóè ne koe cg'oëase hòða. ⁶ Igaba tsáá ëe tsi kò còrè ne méé tsi tsarim nquum q'oo koe tcäà, naka nquu-kg'áñ ba tcëekg'am, naka tsia Saò ba còrè, ncëe hòòse tama ba. Nakam gha nxääsega Saò ba suruta tsi, ncëe ko chómsea zi gúù zi bóò ba. ⁷ Naka gatà còrè tu kòo ne, táá qaase tama zi kg'ui zi kái zi tséékagu guu, tää zi qhào zi di ne ko hëé khama, kái zi kg'ui zi ëe ne ko kg'ui zi ka ne gha komsanaè, ta ne tc'ëea khama. ⁸ Táá gane khama ii guu. Gatu ka Xõò ba tu ko dtcàràs cookg'ai koem gatu koe ko tcào sa nxääkamaga q'anahää ke. ⁹ Ke méé tu ncëeta ma còrè na máá:

Sita ka Xõò Tseeè
nqarikg'ai koe hànà Tseeè,
cg'õèa Tsi méé i dqomìmè,

¹⁰ Tsari x'aian méé i hàà.

Tsáá ko tc'ëe sa méés nqõõmkg'ai koe kúrúè
nqarikg'ai koes ko ma kúrúè khama.

¹¹ Sita dis tc'õos wèé cám di sa

ncēe cám ka máà ta a.

¹² Naka qgóóá máá ta a chìbia ta,
sita ma c'ee ne gane di chìbian
ma qgóóá máána hää khama.

¹³ Táá kúrúa bóòkuan koe tcéèa úú ta a guu,
igaba dxäwam dim dàòm koe tcg'òó ta a.
[X'aian hëé,
naka qarian hëé,
naka x'áàn hëéthëéa
chöö tamase Tsari i ke.
Amen.]

¹⁴ “Khóè ne tu kò gane di chìbian qgóóá máá nem
gha gataga gatu ka Xõòm nqarikg'ai di ba gatu di
chìbian koe qgóóá máá tu u khama. ¹⁵ Igaba ncēe
khóèan tu kò gaan di chìbian qgóóá máá tama, nem
gatu ka Xõò ba thëé cuiskaga chìbia tu qgóóá máá
tu ua hää tite.

Tc'õoan carasea ne

¹⁶ “Gataga thëé, ëe tu kò tc'õoan carase ne méé tu
táá cg'ãè-cg'ãe kg'áí guu, qäè khóèan khama ko ma
kúrúse xu khama ma, ncēe cg'ãè-cg'ãe kg'áí ko xu,
c'ee ne xu gha nxäasega x'áí, tc'õoa ne xu ko carase
sa ka xu. Tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Gaxu
di surutan xu *khóè ne koe* cg'oëase hòòa. ¹⁷ Igaba
ëe tsi kò tc'õoan carase ne méé tsi xg'aà kg'áí naka
nxúlan tcgáùse. ¹⁸ Naka i gha nxäasega tsari tc'õoan
carasean táá c'ee ne ka bòòè guu, igaba tsarim
Xõòm ka, ncēe hòòse tama ba. Me gha Saòm ncēe
chóìsea zi gúù zi ko bòò ba suruta tsi.

Qguùan ka xgaa-xgaa sa (Lk 12:33-34)

¹⁹ “Táá méé tu nqõómkg'ai koe qguùan tòóá
mááse guu, ncēe tcg'ãàn hëé naka ncàbàn hëéthëé

ko tc'õó o koe, ncẽe ts'ãà-kg'aoan ko khõá a tcãà a ts'ãà a koe. ²⁰ Igaba méé tu gatu di qguùan nqarikg'ai koe tòóá mááse, ncẽe tcg'ãàn hẽé naka ncàbàn hẽéthẽé tc'õó o tite koe, kana ts'ãà-kg'aoan ga khõá naka tcãà na ts'ãà tite koe. ²¹ Eẽ tsari qguùan hää koe i gha gataga thẽé tsari tcáóan hää khama.

*Qãèm tcgái ba
(Lk 11:34-36)*

²² “Tcgái ba tc'áróm dim x'áà me e. Ncẽè tcgáía tsi kò qãè ii, nem tsarim tc'áróm wèé ba x'áàn ka cg'oëa. ²³ Igaba ncẽe tcgáía tsi kò tshúù ii, nem tc'áróm tsari ba dcùú-qoman ka cg'oëe cgaeëa. A ncẽè tsari x'áàn kò dcùú-qom sa ii ne, i gáé gha nta noose dcùú-qoman kaia!

*Cám x'aigan tsééa máá ne
(Lk 16:13; 12:22-31)*

²⁴ “Cám x'aigan gha tsééa máám khóè ba káà me e. C'ëe bam gha hòre, a c'ëe ba ncàm khama, kanam gha c'ëem koe dtcãàse, a c'ëe ba ntcoe khama. Cuiskaga tu Nqari ba hẽé naka qguùan dim nqári ba hẽéthẽé tsara cúí x'aè ka tsééa máána hää tite.

Táá káise tc'ëe-tc'ëese guu

²⁵ “Gaa domkar ko bìrítu u, a ko máá: Táá gatu di kg'õean ka káise tc'ëe-tc'ëese guu, dùú tu gha tc'õó kana kg'áà sa, kana tc'áróa tu ka igaba, dùú tu gha hää sa. Kg'õè sa gáé tc'õoan ka cgáé tama, me tc'áró ba qgáian ka cgáé tama? ²⁶ Bóò nqarikg'ai di tsará ne: xhárà tama i hää, a tcuù tama, a gataga tòóá mááse tama, gabàm ko qanega gatu ka Xõòm nqarikg'ai di ba xárò o. Ka gatu gáé gaan ka cgáé

tama? ²⁷ Gatu ka c'ẽem dí ba gha gáé káise tc'ẽe-tc'ẽesean ka, kg'õea ba di cáman koe cáman ba càù?

²⁸ “A tu a ko dùus domka qgáian ka káise tc'ẽe-tc'ẽese? Bóò, nta i qãáka di x'aan ii sa, nta i ko ma tsom sa. Tséé tama i hãa, a gataga qgáian qgáea mááse tama. ²⁹ Igabar ko bìrí tu u a ko máá: x'aigam Solomonem gabà kò gam di x'aian wéé koe ga ncée zi x'aa zi ka c'ëea zi khama ma táá hãa. ³⁰ Ncée Nqarim kòo qãáka di dcãan, ncée ko ncée cáman ka hãa, a q'uú ka c'eean q'oo koe xaoa tcãàè, nxãan ncëeta ma hãakagu, nem gha tseegukaga cgáése gatua hãakagu tu u, oo, gatu ncée cg'áré dtcòman úúa tuè!

³¹ “Gaa domka méé tu táá káise tc'ẽe-tc'ẽese guu naka máá: ‘Dùú sa ta gha tc'õó?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha kg'áà?’ témé, kana máá: ‘Dùú sa ta gha hãa?’ témé guu. ³² Táá zi qhàò zi di nea ko wéé gúuan ncée ga qaa, Me gatu ka Xõòm nqarikg'ai di ba ncée gúuan tu ko tcào sa q'ana hãa ke. ³³ Igabaga méé tu kg'áíka X'aigam Nqarim di x'aian hẽé naka Gam di tchànoan hẽéthẽé qaa, naka tua gha ncée zi gúù zi wèéa zi ga thẽé máàè. ³⁴ Ke tu táá q'uú dim cáman ka káise tc'ẽe-tc'ẽese guu, q'uú dim cáman ba gha cúa tc'ẽe-tc'ẽese gam ka ke. Wèém cáman ba gam di xháéan tc'ãða.

7

*C'ẽe ne bóò a tc'ẽea máá sa
(Lk 6:37-38, 41-42)*

¹ “Táá c'ẽem khóè ba xgàra guu, naka tua gha nxãasega táá xgàraè guu. ² Gaam dàòm cûim ëe tu ko c'ẽe ne bóò a xgàram cgoaga tu gha Nqarim ka

bóò a xgàràè ke, si gha tc'ãò-tc'ãos ëe tu ko c'ëe ne koe tséékagu sa gatu koe tséékaguè.

³ “Dùús domka tsi ko tsáá ka c'ëem tcgái q'oo koe hääam tcg'óbé ba hòòa máá, igaba tsi tsáá tcgái q'oo koe hääam hìi-dxoo ba hòò tama? ⁴ Nta tsi gha tsáá ka c'ëe ba bìrì a máá: ‘Tíí tcáràè, hàà nakar tcgái q'ooa tsi koe tcg'óbé ba tcg'òó,’ témé, ncëe tsáá tcgái q'oo koe hääam hìi-dxoo ba tsi hòò tama koe. ⁵ Tsáá qäè khóèan khama ko ma kúrúse tseè! Kg'áika tcgái q'ooa tsi koe hànám hìi-dxoo ba tcg'òó, naka nxäwa qäèse bóò naka tsáá ka c'ëem tcgái q'oo koe hàná tcg'óbéan tcg'òó.

⁶ “Táá ëe tcom-tcomsa ii sa haghuan máà guu, naka gataga táá gatu di tcäàko nxõán xgùuan cookg'ai koe aagu guu. Gatà tu kò hëé ne i gha nqäréan gaan di ka náà tcäà a, a i a gha kabin a tòà q'aa tu u.

*Dtcàrà, Qaa, Xg'ám-xg'am
(Lk 11:9-13)*

⁷ “Dtcàrà tu, máàè tu gha ke, qaa tu, hòò tu gha ke, nquu-kg'áím ba tu xg'ám-xg'am, xgobekg'ama tu gha máàè ke. ⁸ Diím wèém ëe ko dtcàrà ba ko máàè, me ko wèém ëe ko qaa ba hòò, me gha wèém ëe ko nquu-kg'áím ba xg'ám-xg'am ba xgobekg'ama máàè khama. ⁹ Kana ndakam khóè ba gha gam dim cóám kòo péréan dtcàrà me ne, péréan téé-q'oo koe nxõán máà me? ¹⁰ Kana ëem kòo x'aù ba dtcàrà me ne, cg'ao ba máà me? ¹¹ A ncëè gatu ncëe cg'ãè tc'ëe ii tu kò qäè aban gatu di cóán máà q'ana hää, ne ba gha nxäaska gatu ka Xõòm ncëe nqarikg'ai koe hää ba ëe ko dtcàrà Me ne nta noose nqáea hääse qäè aban máà!

12 “Gaa domkar ko bìrí tu u a ko máá: wèé zi gúù zi ëe tu ko tc'ëe khòè ne méé ne gatu koe kúrú zi, nxää zi méé tu gane koe théé kúrú. Ncëe sa x'áèan ka hëé naka porofitian ka hëéthëé ko nxæeës ga si i khama.

*Cg'árés heke-kg'ám sa
(Lk 13:24)*

13 “Xgáím-xgam naka nquu-kg'ám koe tcäà. Cg'äèan koe ko úum kg'ám ba tchàà me e, me gaa koe ko qöòm dàò ba thamka me e ke, ne gaa koe ko tcäà ne kái ne e. **14** Igaba bòò, kg'ðèan dis heke-kg'ám sa cg'áré si i, me gaa koe ko qöòm dàò ba qóm me e, ne ëe ko hòò me ne cg'orò ne e.

*Hìi sa hëé naka tc'áróa sa hëéthëé e
(Lk 6:43-44)*

15 “Tshúù-ntcõan di xu porofiti xu méé tu q'ää! Gatu koe xu ko ghùuan di khòoan hää a hèà, igabaga xu q'ooa xu koe xaùko xu ncuutshaa xu u.

16 Gaxu di tc'áróan ka tu gha bòòa q'ää xu. Khóëa ne gáé ko kuri dxàman úúa zi hìi-coa zi koe kg'oman tcuù, kana ia ko dxàmga zi hìi-coa zi koe faian tcuù?

17 Gatagas ko ma wèés hìis qäè sa qäè tc'áróan kúrú, igabas ko tshúùs hìi sa tshúù tc'áróan kúrú. **18** Qäès hìi sa cuiskaga tshúù tc'áróan kúrúa hää tite, kanas gataga tshúùs hìi sa cuiskaga qäè tc'áróan kúrúa hää tite. **19** Wèés hìis ëe tc'áróan qäè kúrú tama sa ko xg'aoa tcg'òóè, a c'eean q'oo koe tcäàè. **20** Gaa domka tu gha gaxu di tc'áróan ka q'ää xu.

*Ncìúsegar kò c'úù tsia
(Lk 13:25-27)*

21 “Wèém khòèm ëe ko bìrí Te a máá: ‘X'aigaè, X'aigaè,’ témé ba nqarikg'ai di x'aian koe tcäà tite,

igaba ëe ko Tirim Abom nqarikg'ai koe hñanam ko tc'ëe sa kúrum cùim ga ba gha tcäà. ²² Kái ne gha ëem cám còo dim ka birí Te a máá: 'X'aigaè, X'aigaè, a gatá tama taa ncée kòo Tsarim cg'õèm cgoa porofita ta, a Tsarim cg'õèm cgoa dxäwa tc'ëean xhàigu ta, a gam cgoa kái zi gúù zi are-aresa zi kúrú ta?' témé. ²³ Ra gha nxäaska tchànone bìrí ne a máá: 'Ncìsegar c'úù tua, gatu cg'ëe gúù kúrú-kg'ao tu, ke tu Tíí koe tcg'oa!' témé.

Cám tsara tshào-kg'ao tsara
(Lk 6:47-49)

²⁴ "Díím wèém ëe ko Tiri kg'uijan ncée kóm, a i ko méé sa kúrú ba gha tc'ëegam khóèm khama ii, ncée ko gam dim nquu ba qãès tshoa-tshoase-q'oos koe tshào ba. ²⁵ I túúan hñà, i tshàan cg'oè a tòè, i tc'ääán tc'ääá a i a ëem nquu ba xàbù, igabagam kò tñá cg'áé, qãès tshoa-tshoase-q'oos koem kò tshàoa tòóèa khama. ²⁶ Igaba díím wèém ëe ko Tiri kg'uijan kóm, igaba kúrú u tama ba gha káà tc'ëem khóèm khama ii, ncée ko gam dim nquu ba góñankg'ai koe tshàoa tòó ba, *qãès tshoa-tshoase-q'oos cgoa tamase.* ²⁷ I túúan hñà, i tshàan cg'oè a tòè, i tc'ääán tc'ääá, a i a ëem nquu ba tcäò, me cg'áé, a kaias gúùs khama ma cg'áé ba," tam méé.

²⁸ Eëm ko Jeso ba ncée zi gúù zi nxàea xg'ara ka zi ko xg'ae zi Gam di xgaa-xgaa-q'ooan ka area hñña. ²⁹ Qarian úúam khóèm khamam kòo ma xgaa-xgaa ne khama, gane di xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu khama tamase.

8

*Jeso ba ko lepero dis tcìì sa úúam khóè ba qãèkagu
(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)*

¹ Eẽm kò Jeso ba xàbìm koe guu a ko xõa ka zi kò kái zi xg'ae zi khóè ne di zi xùri Me. ² Me gaa x'aè kaga lepero dis tcìì sa tsàaram khóè ba hàà cgae Me, a hàà cookg'aia ba koe qgom-tsi-quri, a máá: “X'aigaè, tc'ëe Tsi kòo ne Tsi ga kúrú ter q'ano,” témé. ³ Me tchoanà tshàu, a qgóó me, a máá: “Gatàr ko ma tc'ëe, ke q'ano!” témé. Kas kò gam dis tcììs lepero di sa kúúga kaà cgae me. ⁴ Me Jeso ba bìrí me a máá: “Q'ää, naka táá cúí khóè ga c'ëe gíù ga bìrí guu. Igaba méé tsi qõò naka síí peresitim koe x'áise, naka ëem Moshe x'áèa hääs aba sa tcg'òó, x'áis iise khóè ne koe,” témé.

*Ncõo-kg'aom di dtcòma ne
(Lk 7:1-10)*

⁵ Eẽm ko Jeso ba Kaperenaume koe síí tcãà kam kò ncõo-kg'ao xu dim tc'ää-cookg'ai ba hàà cgae Me, a hàà hùikuan dtcàrà cgae Me a máá: ⁶ “X'aigaè, tirim qãà ba x'áea te koe xõe, a nqçara hää, a ba a kaisa thõðan koe hää,” témé. ⁷ Me bìrí me a máá: “Síír gha a kúrú mem qãè,” témé. ⁸ Me ncõo-kg'ao xu dim tc'ää-cookg'ai ba xøa a máá: “X'aigaè, díí cgáér tama ra a, nquua te tcøbe dòm q'oo koe Tsi ga tcãà ra. Ke kg'amaga kg'ui ba tcg'òó nakam gha tirim qãà ba kg'õè. ⁹ Tíí igabar kaia xu dòm q'oo koe hñanar khóè ra a, xu gataga ncõo-kg'ao xu tíí dòm q'oo koe hñana ke. Ra ko ncëe ba bìrí a máá: ‘Qõò,’ témé, me qõò, ra c'ëe ba bìrí a máá: ‘Hàà,’ témé, me hèà. Ra tirim qãà ba bìrí a máá: ‘Ncëe sa kúrú,’ témé, me kúrú si,” tam méé.

10 Eẽm ko Jeso ba ëe sa kómí kam kò kaisase are, a ba a ëe kòò xùri Me ne bìrí a máá: “Tseegua ner ko bìrí tu u: Qanegar cuí khóè ga Iseraele koe hòò ta ga hää ncëeta ma kaias dtcòm sa úúa hää a. **11** Bìrí tu ur ko, kái ne gha cáíns ko tcg'oa xòè koe hëé naka cáíns ko tcheè xòè koe hëéthëé guu a hàà, a ne a hàà Abrahama ba hëé naka Isaka ba hëé naka Jakobe ba hëéthëé xu cgoa ntcõó a tc'õó, nqarikg'ai di x'aian koe. **12** Igaba ne gha gane ëe x'aian di ne tchàa koe xaoa tcg'òóè, dcùú-qoms q'oo koe, ncëe kg'aean hëé naka gäò xõóan hëéthëé gha hää koe,” tam méé.

13 Me nxãaska Jeso ba ncõo-kg'ao xu dim tc'âà-cookg'ai ba bìrí a máá: “Eẽ tsi ma dtcòmà hää khamaga méé i tsáá koe ii, ke qõò,” témé. Me kò gam dim qãà ba gaa x'aèan ëe kaga qãè.

*Jeso ba ko kái ne khóè ne kúrú ne qãè
(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)*

14 Eẽm ko Jeso ba Peterem dim nquum koe tcãà kam kò Peterem ka c'uise sa bóbò, si cgùrukagu si kos tcìls ka qgóóèa, a xóé-xõe. **15** Me kò tshàua sa qgóó, i tcìlan guu si, si têe a sa a tshoa-tshoa a tsééa máá Me.

16 Eẽm dqòam ka ne kò kái ne khóè ne dxãwa tc'ëean úúa hää ne Gam koe óá. Me kg'uim cgoa dxãwa tc'ëean xhàiagu, a ba a wèè ne ëe kò tsàa ne kúrú ne kg'õè. **17** *Ncëe sa kò kúrúse, nxãasegas gha ëem ko porofitim Isaia ba nxàea sa tseegukaguè ka, ncëe ko máá:*

“Gatá di thõòa nem séèa,
a ba a tcìla ta xgàm a qõò cgoaa,”
témé sa.

*Qaase ko sa Jeso ba xùrian koe
(Lk 9:57-62)*

¹⁸ Eẽm ko Jeso ba khóè ne dis xg'ae sa qàea ba koe bòò, kam kò x'áèan tcg'òó, tchoaba méé xu c'ëem xòèm tshàam dim koe di i. ¹⁹ Me nxãaska x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ba hèà cgae Me, a hèà bìrí Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'aoè, ëe Tsi ko síí qgáì wèé koer gha xùri Tsi,” témé. ²⁰ Me Jeso ba xøa me a máá: “Círia ne gaan di hæán úúa, i tsarán gaan di nquuan úúa, igabagam Khóèm dim Cöá ba tòó tcúum gha qgáì úú tama,” témé.

²¹ Me c'ëem xgaa-xgaase-kg'ao ba bìrí Me a máá: “X'aigaè, kg'aia qää te nakar síí tirim xõò ba kg'ónò,” témé. ²² Igabam kò Jeso ba bìrí me a máá: “Xùri Te, naka ëe x'óoa hää ne guu naka ne gane dian ëe x'óoa hää kg'ónò,” témé.

*Jeso ba ko tc'ãá ba nqaekagu
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)*

²³ Eẽm ko dxòrom q'oo koe tcää ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xùri Me. ²⁴ Me kò kúúga kaiam tc'ãá ba tshàam tc'amkg'ai koe tée, me dxòro ba tshàam di qhonèan ka xàbùa tcg'òóè, igabam kò Jeso ba x'óma hää. ²⁵ Xu síí ghùi Me a máá: “X'aigaè, hùi xae e! Tomì xae ko ke!” témé. ²⁶ Me bìrí xu a máá: “Dùús domka xao ko ma q'aea, gaxao ncëe cg'áré dtcòman úúa hää xaoè?” témé. Kam ko nxãaska tée a ba a tc'ãá ba hëé naka tshàa ba hëéthëé dqàè, si kaisas nqoo sa xoé. ²⁷ Xu ëe kò hää cgoa Mea xu are, a tëèku a máá: “Dùútsa khóè ba gáé ncëe ba? Tc'ãán ga hëé naka tshàan ga hëéthëé ka ko komsanaè ba!” témé.

*Cám tsara khóè tsara dxāwa tc'ēean úúa tsara ko qākagué
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)*

²⁸ Eẽm ko c'ẽem xòèm tshàam dim koe síí, Gadarene dim xg'aekum di ba, kam ko cám tsara khóè tsara dxāwa tc'ēean úúa tsara cgoa xg'ae, tc'ám zi koe kò guua hää tsara. Kaisase bée-beesa kò ii tsara, i kò cúí khóè ga gaam dàò ba séè naka nqáé tite. ²⁹ Gaa x'aè kaga tsara kò q'au a máá: “Dùú sa Tsi ko tc'ēe sitsam koe, Nqarim di Tsi Cóá Tsee? A hààra Tsia, hàà Tsi gha xgàra tsam m ka, nxará tòóèam x'aèm cookg'ai koe?” ta méé.

³⁰ Zi kò kái zi xgùu zi gaxu ka cg'árése nqúù ka hää a ko dxòó. ³¹ I kò gatsara di dxāwa tc'ēean Jeso ba dtcàrà a máá: “Ncëè hàà Tsi kò ko xhàiagu ta a ne méé Tsi xgùuan dis xg'aes koe tsééa úú ta a,” témé. ³² Me bìrí i a máá: “Qõò!” témé. I tcg'oa, a i a síí xgùuan koe tcäà. Si wèés xg'aes xgùuan di sa kari-karisea xõa a síí tshàan q'oo koe x'óó.

³³ Xu ëe kòo xgùuan kòre xu khóè xu bée a qgóé, a x'áé-dxoom koe síí, a síí wèéan ga nxàe, ëe kò dxāwa tc'ēean úúa tsara khóè tsara koe kúrúsean ga hëéthëé e. ³⁴ Kam kò wèém x'áé-dxoo ba tcg'oa, a síí Jesom cgoa xg'ae. Eẽ ne ko bóbø Me, ka ne kò dtcàrà Me, gane dim nqõóm koem gha tcg'oa sa.

9

*Jeso ba ko nqoaram khóè ba kúrú me qãè
(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)*

¹ Nxãaskam kò Jeso ba dxòrom q'oo koe tcäà, a tchoaba a ba a Gam dim x'áé-dxoom koe síí. ² Ka xu kò gaa x'aè kaga c'ẽe xu khóè xu khóèm nqoara hää ba Gam koe óága, gam dim tcoàm koe xòó mea

hāase. Eēm ko Jeso ba gaxu di dtcòìan bōò kam kò ēe nqoara hāa ba bìrì a máá: “Tòón tcáó, Tiri tsi cóá tseè, chìbia tsi tsi qgóóa mááèa hāa ke,” témé.

³ Ka xu ko c'ēe xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu tcáóa xu q'oo koe máá: “Ncēem khóè ba ko *Nqari ba* cóè!” témé.

⁴ Igabam ko Jeso ba bōòa q'āa ēe xu tc'ēea hāa sa a máá: “Dùús domka xao ko cg'āè zi gúù zi tcáóa xao q'oo koe tc'ēea máá? ⁵ Ndaka nea thamkaà? ‘Chìbia tsi tsi qgóóa mááèa,’ témé saa kana máá: ‘Tēe naka qōò,’ témé saa?” tam ma tēè xu. ⁶ “Igabagar gha x'áí xao o, xao gha nxāasega q'āa, Khóèm dim Cóá ba nqōómkg'ai koe qarian úúa hāa sa, khóèa nem gha gaan di chìbian qgóóa máá di i,” témé. Nxāaskam kò ēe nqoara kò hāa ba bìrì a máá: “Tēe naka tsarim tcoà ba séè naka x'áé koe dìbi,” témé.

⁷ Me tēe a ba a x'áea ba koe dìbi.

⁸ Eē zi ko khóè ne di zi xg'ae zi ncēes gúù sa bōò, ka ne kò q'āòs ka tcāàè, a ne a Nqari ba dqom, ncēe kò ëeta ii qarian khóèan máà ba.

*Jeso ba ko Mataio ba tcii
(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)*

⁹ Eēm ko Jeso ba gaa koe guu kam kò Mataio ta ko ma tciièm mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba bōò, me Marian ko séèa xg'ae-xg'aeèm nquum koe ntcōóantcōe. Me bìrì me a máá: “Xùri Te,” témé. Me tēe a xùri Me.

¹⁰ I kúrúse Me Jeso ba Mataiom x'áé koe síí hāa a ko tc'ōó. Ka i ko kái mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hēé naka chìbi-kg'aoan hēéthēé hàà, a hàà Jeso ba hēé naka Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hēéthēé cgoa ntcōó. ¹¹ Eē xu ko Farasai xu ëes gúù sa bōò ka xu kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tēè a

máá: “Dùús domka ba ko gaxao dim Xgaa-xgaa-kg'ao ba mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hëé naka chìbi-kg'aoan hëéthëé cgoa tc'õoa máá?” témé.

¹² Ncées gúù sam ko kóm kam kò Jeso ba máá: “Eẽ tsàa tama ne khóè nea naakan qaa tama, igaba ëe ko tsàa ne ko qaa a. ¹³ Ke xao qõò naka síí xgaa-xgaase, ncëem kg'ui ba ko dùú sa méé sa: ‘Thõò-xama-máákua ner ko khóè ne xg'ae ku koe tc'ëe, dàða-máákuān ka tamase,’ ta ko méé ba. Tchàno ne khóè ner gha hàà tcii kar hèà tama, igabar hèàraa, hèàr gha chìbi-kg'ao ne tcii ka khama,” tam méé.

*Jeso ba ko tc'õoa carasean ka têèè
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)*

¹⁴ Nxäaska xu kò Johanem di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu síí cgae Me a síí têè Me a máá: “Dùús domka xae ko sixae hëé naka Farasai xu hëéthëé xae káise tc'õoa carase, igaba xu Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tc'õoa carase tama?” témé. ¹⁵ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Séè-kg'aom kò gam di ne cg'áè-kg'ao ne cgoa hää ne nea gha dùús domka kg'ae? Igabam gha x'aè ba hèà, séè-kg'aom gha gane koe guu a séèa tcg'òóè ba, ne gha nxäaska tc'õoa carase.

¹⁶ “Diím ga ba cuiskaga qgái cg'anà ba kábam qgáiim cgoa nqàba hää tite, ëes nqàba sa gha ëem qgáiim koe tòàra tcg'oa, si gha tòà sa càùse khama. ¹⁷ Gataga i khóèan cuiskaga kába gõéan ncií zi khòo dtcòbè zi gõéan di zi q'oo koe gõéan qg'oea hää tite. A ncëè gatà i kò ko hëé ne zi gha khòo dtcòbè zi qgaïse, i gõéan ntcãa, zi dtcòbè zi tòàra q'aase. Igaba i ko kába gõéan kaba zi khòo zi koe qg'oeè, i wèéan qäè qgái koe tòóè,” tam méé.

*X'óóas cóá sa hēé naka tsàakos khóè sa hēéthēé e
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)*

¹⁸ Eẽm qanega hãa a ko ncées gúù sa gane cgoa nxæe kam kò kúúga c'ẽem tc'ãà-cookg'ai ba hàà, a hàà cookg'aia ba koe qámse, a máá: "Tiris cóá sa ncää sencgaga x'óó. Ke hàà naka hàà Tsari tshàuan tòó cgae si, nakas kg'õè," témé. ¹⁹ Me Jeso ba tẽe a qõò cgoa me, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xùri tsara a.

²⁰ Kas ko 12 kurian kò úúa hãa, a ko xòm x'aèse nxoean hòòs khóè sa qãáa ba koe guu a hàà, a hàà Gam dim qgáím di xgám-kg'aman qgóó. ²¹ Gaas kas kò bìrísé a máá: "Gam dim qgái bar kò qgóó ne cúigar gha qãè," témé.

²² Me Jeso ba kãbise a bóò si, a máá: "Tòón tcáó, Tiri si cóá seè, sari dtcòmà nea qãèkagu sia ke," témé. Si khóè sa gaa x'aèan ëe kaga qãè.

²³ Eẽm ko Jeso ba tc'ãà-cookg'aim dim nquum koe tcää, a ko fulutu cii-kg'ao xu hēé naka tcéé-tcẽe kò kos xg'ae sa hēéthēé bóò, ²⁴ kam kò máá: "Qõò tu, cóá sa x'óó tama, igabagas kg'ama x'ómà hãa ke," témé. Igabaga ne kò kg'ãè Me. ²⁵ Igaba ëes kò xg'ae sa tchàa koe tcg'òóèa xg'ara kam kò q'oo koe tcää, a ba a cóá sa tshàua sa koe séè, si tẽe. ²⁶ Ncẽe tchõà ne kò wèém xg'aekum ëem koe qõò.

Jeso ba ko khóè tsara káà tcgái tsara kúrú tsara qãè

²⁷ Eẽm Jeso ba ëe koe guu a ko qõò ka tsara ko káà tcgái tsara khóè tsara xùri Me, a q'au a ko máá: "Thõò-xama máá tsam m, Dafitem ka Tsgõose-coa Tseeè," témé.

²⁸ Eẽm ko nquum q'oo koe tcää ka tsara ko gaa tsara káà tcgái tsara khóè tsara hàà cgae Me, Me

tẽè tsara a, a máá: “Dtcòm tsao ko qaria ner úúa sa, ncẽe gúùa ner gha kúrú di i?” témé. Tsara xoa Me a máá: “Eè, X'aigaè,” témé. ²⁹ Me nxãaska tcgáía tsara qgóó, a ba a máá: “Gatsao di dtcòmán khamaga méé i ma kúrúse,” témé. ³⁰ I gatsara di tcgáían xgobekg'amse. Me Jeso ba qarika dqàè tsara a, a máá: “Bóò méé tsao naka i táá cúí khóè ga ncées gúù sa q'ãa guu!” témé. ³¹ Igabaga tsara kò qõò, a síí Gam di tchõàn wèém xg'aekum ëem koe xàà.

Jeso ba ko khóèm kg'ui tama ba qãèkagu

³² Eẽ tsara kòo qõò kam kò dxãwa tc'ëean ka tcãàèa a kg'ui tamam khóè ba Jesom koe óágaè. ³³ Eẽ i ko gaa dxãwa tc'ëean xhàiaguè kam kò gaam khóèm ee kò kg'ui tama ba kg'ui. Zi kò xg'ae zi area, a zi a máá: “Ncëeta iis gúù sa qanega Iseraele koe kúrúse tama!” témé.

³⁴ Igaba xu kò Farasai xu máá: “Dxãwa tc'ëean dim tc'âà-cookg'aim cgoam ko dxãwa tc'ëean xhàiagu,” témé.

Tséé-kg'aoa nea cg'orò o

³⁵ Me kò Jeso ba wèé xu x'áé-dxoo xu koe hẽé naka x'áé-coa xu koe hẽéthẽé qõòa te, a ba a gane di còrè-nquuan koe xgaa-xgaa, a kò x'aian di qãè tchõàn khóè ne xgaa-xgaa, a ba a kò wèés tcìì sa hẽé naka wèés thõò sa hẽéthẽé tsoò. ³⁶ Eẽm ko xg'ae zi bóò kam kò thõò-xama máá zi, ntcãa-ntcãaè ne kòo, a ne a kò káà hùi ne e khama, kòre-kg'ao ba úú tama zi ghùu zi khama ma. ³⁷ Me nxãaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Tcuùè gha gúùa ne kái i, igaba i tséé-kg'aoan cg'orò o. ³⁸ Ke xao tcuùs dim X'aiga ba dtcàrà, nakam tséé-kg'aoan tsééa óa naka i hàà tcuù,” témé.

10

*Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tsééa
tcg'òó*

(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

¹ Me kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu Gaam koe tcia óá, a ba a dxâwa tc'ëean xhàiagu di qarian máà xu, naka wèé zi tcìì-kg'ámí zi hëé naka wèé zi thôò-kg'ámí zi hëéthëé qãèkaguan di i.

² Ncëea kò cg'òèan x'áè úú-kg'ao* xu 12 xu di ga a. Tc'ää di ba kò Simonem ncëe kò Petere ta ma tciiè me e, naka gam ka qõesem Anterea ba hëé, naka Sebetem ka cóásem Jakobo ba hëé, naka gam ka qõesem Johane ba hëé, ³ Filipi ba hëé naka Bartolomaio ba hëé, Tomase ba hëé naka Mataiom mari xg'ae-xg'ae-kg'ao ba hëé, Alefaiom ka cóásem Jakobo ba hëé naka Tadaio ba hëé, ⁴ Simonem ncëe kò tòókuan x'ää máá ba hëé naka Jutasem Isekariote ba hëéthëé e, ncëe kò khóè ne tshàu q'oo koe tcää Me ba.

12 xu x'áè úú-kg'ao di tsééa ne

(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

⁵ Nxää xu 12 xum kò Jeso ba ncëe x'áè-kg'ámán cgoa tsééa tcg'òó, a máá: “Táá tää zi qhào zi di qgáìan koe sii guu, naka táá x'áé-dxooan Samaria ne di ka c'ëean koe ga tcää guu. ⁶ Igaba méé xao Israele di ne khóè ne koe qõò, ncëe aagusea ghùuan *khama* ii ne. ⁷ Naka xaoa ëe xao xóé a ko qõò ka, ncëe kg'uiian xgaa-xgaa naka máá: ‘Nqarikg'ai di x'aia nea cùù u!’ témé. ⁸ Eë ko tsàa ne kg'òèkagu, ëe

* **10:2:** x'áè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

x'óoa ne ghùi, gane ëe lepero dis tcìis di ne q'ano-q'ano, dxāwa tc'ëean xhàiagu. Surutakaguè tamase xao máàèa hää, ke xao kg'ama c'ëe ne surutakagu tamase thëé máà. ⁹ Táá xao c'ëe mari x'òà ga qòè guu. ¹⁰ Gaxao dis qõòs koe méé xao táá dtcòbèan ga, kana cám tsara qgáí tsara igaba, kana nxàboan ga igaba, kana dqàbian ga igaba séè guu. Tséé-kg'ao ba gam di tc'õoan ka kg'anoèa hää ke.

¹¹ “Wèém x'áé-dxoo ba kana x'áém ëe xao ko tcäàm koe méé xao khóèan kg'ano-kg'anosa qaa, naka gaan di x'áean koe hää naka nxäakg'aiga sií gaa koe tcg'oa. ¹² Eë xao kòo x'áém koe tcäà ne méé xao tsgámkagu me. ¹³ A ncëè x'áém kò kg'ano-kg'anosa ba ii, ne méé i gaxao di tòókuan gaam koe hää, igaba ncëè gatàm kò ii tama ne méé i gaxao di tòókuan kãbise cgae xao o. ¹⁴ A ncëè c'ëe khóè ga kò qäèse hààkagu xao o tama, kana gaxao di kg'uijan komsana tama, ne méé xao gaam x'áém koe kana x'áé-dxoom koe tcg'oa naka xaoa nqàrèa xao di tsharàn qäè-qäe. ¹⁵ Tseeguan kagar ko bìrí xao o a ko máá: xgàrakuan dim cám kam gha gam x'áé-dxoo ba Sodoma hëé naka Gomora hëéthëé ka kaisa xgàrakuan hòò.

*Xgàrakuan hààko kúrúse e
(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)*

¹⁶ “Bóò, Tíí ra ko ghùu zi khama ma ncuutshaan xg'aeku koe tséea úú xao o. Gaa domka méé xao nxäaska tc'ëega ii cg'aoan khama ma, naka xaoa tcíbí zi khama ma tc'aua hää. ¹⁷ Igabaga méé xao khóè ne koe kòrese, qáé xao o ne gha a qhàìs cookg'ai koe úú xao o, a gha gane di còrè-nquuan koe xg'ám xao o ke. ¹⁸ Xao gha Tíí domka c'ëe

xu tc'ãà-cookg'ai xu koe hẽé naka x'aiga xu koe hẽéthẽé tcéèa úúè, a gha gaxu cookg'ai koe hẽé naka tãá zi qhàò zi di ne cookg'ai koe hẽéthẽé Tíí ka nxàea tseegukagu. ¹⁹ Igaba ëe ne kò ko gaxu tshàu q'oo koe tcãà xao o ne méé xao táá káise tc'ëe-tc'ëese guu, dùú sa xao gha kg'ui sa, kana nta xao gha ma nxàe si sa, ëe xao gha kg'ui sa xao gha ëem x'aém ka máàè ke. ²⁰ Gaxao tama xao gha ko kg'ui khama, igaba gaxao ka Xõòm dim Tc'ëe Me e gha ii, ëe gha ko gaxao koe kg'ui ba.

²¹ “Khóè ba gha qöese ba x'oos koe tcãà, me xõò ba gam dim cóám ka gataga hẽé, i gha cóán gaan di xõðan ntcoe, a gha cg'õo o. ²² Xao gha Tiri cg'õèan domka wèé khóèan ka hòreeè. Igaba gaam ëe gha qarika téé a chõò-q'oos koe síí ba gha kgoaraè. ²³ Eë c'ëem x'aém koe xao kò ko xgàraè ne méé xao c'ëem za bèea síí. Tseegua ner ko bìrí xao o a ko máá: X'áé-dxoo xu Iseraele di xu koe qöoatean cgoa xao xg'ara tite, Me gha nxãakg'aiga síí Khóèm dim Cói ba hàà.

²⁴ “Xgaa-xgaase-kg'ao ba gam dim xgaa-xgaa-kg'aom ka tc'amaka hää tama, kana qãà ba gam ka q'õòsem ka tc'amaka hää tama. ²⁵ Tc'ãòa i hää, xgaa-xgaase-kg'aom ga gaam dim xgaa-xgaa-kg'aom khama ii sa, me qãà ba gaam ka q'õòsem khama ii. X'áém dim tcúum kò ko Belesebule ta ma tciìe ne, ne gha gaam x'aém di ne nxãaska ntama cg'äèse tciìe!

*Díí ba q'áò sa
(Lk 12:2-7)*

²⁶ “Ke táá q'áò ne guu. Wèés gúùs ëe chómsea hää sa gha xgöre-kg'aië, si gha wèés tchõàs chómsea

sa nxàese ke. ²⁷ Eēr ko ntcùúan q'oo koe bìrí xao o gúùan méé xao x'aàn q'oo koe nxàe. Naka ëe xao kóím si ko c'amà hääse nxàee sa méé xao nquuan tcöbe koe kgoarasea hääse nxàe. ²⁸ Táá méé xao *khóè ne* ëe ko tc'áró ba cg'õo, igaba tc'ëe ba ne gha cg'õo di qarian úú tama ne q'áò guu. Igaba méé xao *Nqarim* ëe tc'áró ba hëé naka tc'ëe ba hëéthëé gha chöò tamas c'ees dxäwam dis koe kaàkagu di qarian úúa hää ba q'áò. ²⁹ A nxäe tsará sara gáé cúím mari-coam cgoa x'ámáè tama? Igabas cúís ga sa gatu ka Xõòm tc'ëe tamase, górmán koe tcheèa hää tite. ³⁰ I gataga wèé c'õðan tcúúa tu di ga nxáráèa. ³¹ Ke táá q'áò guu. Kái zi nxäe tsará zi ka tu kaisase cgáé tu u ke.

Nxàese sa hëé naka xoase sa hëéthëé e
(Lk 12:2-7)

³² "Khama wèém khóèm ëe ko khóè ne cookg'ai koe Tíí ka nxàese bar gha Tíí igaba Tirim Xõòm nqarikg'ai koe hääam cookg'ai koe nxàea tcg'òó. ³³ Igaba diím wèém ëe ko khóè ne cookg'ai koe xoase Te bar gha Tíí igaba Tirim Xõòm nqarikg'ai koe hääam cookg'ai koe xoaseè.

Tòókus tamase igaba ntcàu ba
(Lk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Táá tc'ëea máá, nqõómkg'ai koer ko hàà tòókuan óá, ta tc'ëea guu. Hràr tòókuan óá tama, igaba ntcàu me e. ³⁵ Hràra Raa, hràr gha khóè ba kabi ka, me gam ka xõòm cgoa táá kóímkü, si cóá sa gas ka xõòs cgoa táá kóímkü, si c'uìse-coa sa c'uìses cgoa táá kóímkü ka. ³⁶ I gha khóèm di cg'õo-kg'aoan

gam dim x'áém di ne khóè ne ii.

³⁷ “Wèém ëe xõò ba kana xõò sa kaisase Tíí ka ncàma ba kg'ano Te tama. Me wèém ëe gam dim cóá ba kana cóá sa kaisase Tíí ka ncàma ba kg'ano Te tama. ³⁸ Me díím wèém ëe gam dim xgàu ba séè naka xùri Te tama ba kg'ano Te tama. ³⁹ Díím wèém ëe ko gam dis kg'õè sa qarika qaa ba gha aaguse cgaeè si, me gha díím wèém ëe ko Tíí domka gam dis kg'õès ka aaguse cgaeè ba gha hò si.

*Suruta ne
(Mk 9:41)*

⁴⁰ “Wèém ëe ko qãèse hààkagu xao o ba ko Tíí ga Ra qãèse hààkagu, Me ko díím wèém ëe ko qãèse hààkagu Te ba qãèse hààkagu ëe tsééa óága Tea ba. ⁴¹ Díím wèém ëe ko porofiti ba qãèse hààkagu, porofiti me e domka ba gha porofitian ko máàè surutan hòò. Me gha díím wèém ëe ko tchànom khóè ba qãèse hààkagu, tchànom khóè me e domka ba tchànom khóèm ko máàè surutan hòò. ⁴² Tseeguan kagar ko gataga bìrí xao o a ko máá: Díím wèém ëe ko qgàisa tshàan dis kubis igaba ncëe ne cg'áré ne ka c'ëe ba máà, Tirim xgaa-xgaase-kg'ao me e domka ba gha tseeguan kaga gam di surutan hòò.”

11

*Jeso ba hëé naka Johanem tcguù-tcguu-kg'ao ba
hëéthëé e
(Lk 7:18-35)*

¹ Eëm ko Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu x'áèa xg'ara, kam kò ëe koe guu a qõò, síim gha Galilea di xu x'áé xu koe khóè ne xgaa-xgaa, a Nqarim di kg'uiān bìrí ne ka.

² Me Johane qáé-nquus koe hànase Krestem ko kúrú zi tséé zi ka kóm, a ba a kg'ui'an gam di tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara cgoa tsééa úú, ³ sií méé tsara tée Me naka máá: “A Tsáá ga Tsia ncēe ga ko koma hàà Tsi kana méé xae c'ëem khóè ba nqòò?” témé.

⁴ Me kò Jeso ba xoa tsara, a máá: “Qõò naka sií Johane ba bìrí ëe tsao ko kóm a ko bóò sa: ⁵ Ncēe káà tcgái ne ko bóò, ne ko ëe kò qõò tama ne qõò, ne kò lepero dis tcìls di ne qãèkaguè, ne ko ëe kóm tama ne kóm, ne ëe kò x'óoa hää ne ghùiè, ne ko ëe dxàua hää ne qãè tchõàn xgaa-xgaaè. ⁶ Ts'ees-tsekg'aièa baa khóèm ëe gam di dtcòmán Tií koe tcgàba tite ba *ncēe khóèm ko kuri ma nxõás koe ma tcgàba a cg'áé khama*,” tam méé.

⁷ Eë tsara ko qõò kam kò Jeso ba tshoa-tshoa a xg'ae zi cgoa kg'ui Johanem ka a máá: “Tchàa-xgóós koe tu kò ko qõò ka tu kò sií dùú sa bóò? Tc'ãán ka ko ntcää-ntcääém tc'áà baa kò ii? *Eë-ëe*. ⁸ Nxääs tamas kò ii ne tu kò ko sií dùú sa bóò? Khóèm xaam qgáí ba hñana baa? *Eë-ëe*, khóè ne ëe xaa qgáian ko hña nea x'aigan di nquuan koe hña. ⁹ Kháé dùú sa tu kò nxääaska sií ko bóò? A porofiti baa? Eë, bìrí tu ur ko, porofitim ka tc'amaka hña me e. ¹⁰ Ncēe ba gaam ka i góáèa hñaam ga me e, a ko máá:

‘Bóò, Tirim tchõà xàà-kg'ao bar gha
 Tsáá cookg'ai koe tsééa úú,
 ncēe gha sií Tsarim dàò ba
 kg'ónòa máá Tsi ba,’
 ta mééèa ba. ¹¹ Tseegukar ko bìrí tu u, a ko máá:
 Eë khóè zi ka ábàèa hña xu ka x'áísea hña ba káà
 me e, Johanem tcguù-tcguu-kg'aom kam kaia hña

sa. Igaba gam ëe nqarikg'ai di x'aian koe cg'áré ii ba gam ka kaia hääam ga me e. ¹² Johanem tcguù-tcguu-kg'aom di cárían koe guu a ncéem x'aém koe hààs koe i kò nqarikg'ai di x'aian qarian cgoa qgóókua, ne ko qaris di ne khóè ne qarian cgoa séè e. ¹³ Porofiti xu wéé xu hëé naka *Moshem di* x'áèan hëéthëéa kò ko porofita khama, me síí nxääkcg'aiga Johane hää. ¹⁴ A ncées gúù sa tu kò dtcòm kg'oana ne, gam Johane ba Elijam ga me e, ncée *Nqarim* kò *nqđòkagu tua ba* hääam gha sa. ¹⁵ Eë tceean úúa hää ba méém kóm.

¹⁶ “Igaba Ra gha kháé ncéem x'aém dis qhàò sa dùús cgoa nxárá xg'ae? Kg'amaga i cg'áré cóán khama ii, ncée gúùan ko x'ámaguë qgái koe hää a ko tciiku u, a ko máá:

¹⁷ ‘Fulutuan ta kò ciia máá tu u,
tu kò táá ntcääà,
ta kò gataga x'ooan di cian nxáè,
tu kò táá kg'ae,’

témé. ¹⁸ Johanem ko hää kam kò tc'õó tama kana kg'áà tama, ne kò máá: ‘Dxäwa tc'ëea nem úúa,’ témé khama. ¹⁹ Igabam kò Khóèm dim Cójá ba hää, a ko tc'õó a ba a ko kg'áà, ne kò máá: ‘Bóò, tc'õó-kg'aom ncée ba, a kg'áà-kg'aom gõéan di ba, mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hëé naka chìbi-kg'aoan hëéthëé dim tcára ba,’ ta mée. Igaba i ko q'ãan di tc'ëean gaan di kúrúse-kg'áman ka tchàno o sa x'áise.”

*X'áé-dxoo xu gaxu di chìbian koe tcóóse tama xu
(Lk 10:13-15)*

²⁰ Me Jeso ba nxäaska tshoa-tshoa a ba a x'áé-dxoo xu, ncée káí-kg'aise zi Gam di zi x'áí zi are-aresa zi gaxu koe kúrúsea xu dqàè, táá xu kò gaxu

di chìbian koe tcóóse khama, a ba a máá: ²¹ “Haò, cg'äè i gha ii tsáá ka Korasineè! Cg'äè i gha ii tsáá ka Betesaidaè! Are-aresa zi x'áí zi ncẽe ko gatsao koe kúrúsea zi kò Ture hëé naka Sitone hëéthëé koe kúrúsea hää ne ne ga kò ncílse gane di chìbian koe tcóósea, a saka di qgáian hña, a tháúan tcgáùsea. ²² Igabar ko bìrí tsao o a ko máá: ‘Xgàrakuan dim cáñ ka tsara gha Turea tsara Sitonea tsara subu xgàrakuan hòò gatsao dian ka,’ témé. ²³ A ncẽe tsáá ka, Kaperenaume tseè! Ncẽè x'áí zi are-aresa zi tsáá koe kúrúsea zi kò Sodomam koe kúrúsea nem ga ko ncéeska qanega hàná. Gaa domka tsi gha kaisase nqãaka xòóè, x'óoa ne khóè ne dim qgáim koe, nqarikg'ai koe tsi gha ghùi a úúè, ta tsi tc'ëea igaba. ²⁴ Igabar kò bìrí tsi a ko máá: Xgàrakuan dim cáñ kam gha Sodoma ba subu xgàrakuan hòò tsarian ka, témé,” tam Jeso ba méé.

*Tíí koe tu hàà naka sää
(Lk 10:21-22)*

²⁵ Eẽm x'aém kam kò Jeso ba nxàe a máá: “Dqom Tsir ko, Aboè, X'aiga Tsi, nqarikg'ai hëé naka nqõómkg'ai hëéthëé di Tsi, ncẽe zi gúù zi Tsi kò tc'ëega ne hëé naka xgaa-xgaasea hää ne hëéthëé chóm-kg'aia hää, a Tsi a kò ëe cg'áré ne xgaa-xgaase tama ne* x'áí zia hää khama. ²⁶ Eè, Aboè, ncëea Tsi kò ma ncàmå hää ga a khama.

²⁷ “Wèé zi gúù zi Ra Tirim Abom ka máàèa, i cúí khóè ga Cóá ba c'úùa, Xõòm oose, i cúí khóè ga Xõò ba c'úùa hää, Cóásem oose, naka wèém ëe Cóám ka nxárá tcg'òóèa ba hëéthëé e, gaam koem gha Cóá ba Xõò ba x'áí ka ba.

* ^{11:25:} ëe cg'áré ne xgaa-xgaase tama ne - Gerika sa ko máá: “cg'áré ne cóá ne,” témé.

28 “Hàà tu Tíí koe gatu wèé tu ëe xhõea a ko tààè tu, sãakagu tu ur gha ke. **29** Séè tu Tiris joko sa naka gatu ka xgàm, naka tua Tíí koe xgaa-xgaase. Tíí Ra kgæa hää a ko cg'áré-cg'arese, a Ra a tcáoa Te koe tc'aua, tu gha nxãaska sãa-q'oan hòò gatu di i. **30** Tiris joko sa xhòà-xhòà si i, si xgàms Tiri sa subu si i khama.”

12

*Jeso ba Sabata dim X'aiga Me e
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)*

1 Eẽm x'aèm kam kò Jeso ba maberean dim xháràm q'oo koe ko Sabata dim cám ka qõò. Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu kò xàbà hää ka xu kò nxãaska tshoa-tshoa a maberean tc'áró khõá a tc'õó. **2** Igaba ëe xu ko Farasai xu ëe sa bòò, ka xu kò bìrí Me a máá: “Bóò! Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ko Sabata dim cám ka x'áèan koe kgoara mááè tama sa kúrú,” témé.

3 Igabam kò Jeso ba bìrí xu a máá: “Qanega xao gáé nxárá ta ga hää Dafitem xg'ao kúrú sa, gabá hëé naka gam ka c'ëea xu hëéthëé kò xàbà hää ka? **4** Nqarim dim nquum koem kò ma tcãà, a ba a gam ka c'ëea xu cgoa ts'ee-ts'eekg'aièa péréan tc'õó, ncëe peresiti xu ka cíí ko tc'õóè e, gabá hëé naka ëem kò hää cgoa xu hëéthëé kò tc'õóan gaan di kgoara mááè tama a. **5** Kana xaoa qanega Moshem di x'áèan koe nxárá ta ga hää, Sabata dim cám ka xu kò peresiti xu tempelem q'oo koe Sabata dim cám ba táá tcom, igaba xu kò táá chìbi-chibiè sa. **6** Bìrí xao or ko a ko máá: C'ëes gúùs tempelem ka kaia sa ncëe koe hànà, témé. **7** *Nqarim di kg'ui a ne ko máá:* ‘Thõò-xama-máákua ner ko qaa, dàòa-máákuan ka

tamase,’ témé. Ncēè tseegukaga xao kò q'ana ncēes gúùs ko nxàe sa ne xao ga kò khóè ne ncēe chìbi úú tama ne, chìbi-chibi naka xgàra tama. ⁸ Khóèm dim Cóá ba Sabata dim cám dim X'aiga Me e khama,” tam méé.

*Khóèm nqoara x'õà hää ba
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)*

⁹ Eẽm qgáìm koem kò guu a gane dim còrè-nquum koe síí tcâà. ¹⁰ Gaa x'aè kagam kò nqoara tshàua hääm khóè ba gaa koe hèna. C'ëe xu khóè xu kò hèna a xu a ko dàòan qaa, Jeso ba xu gha chìbi-chibi di i, khama xu kò tëë Me, a máá: “A x'áèan koe i kgoaraèa Sabata dim cám ka khóèan qãèkagua ne?” ta méé.

¹¹ Me bìrí xu a máá: “Kháé ncēè gaxao ka c'ëem kò cúís ghùu sa úúa, si Sabata dim cám ka hæém q'oo koe cg'áea tcâà ne, a cuiskaga baa qgóó si naka tcg'òò sia hää tite? ¹² Nta noose ba khóè ba ghùuan koe cgáé baa! Gaa domka i x'áèan koe kgoaraèa Sabata dim cám ka qãèan kúrúa ne,” tam méé.

¹³ A ba a nxâaska gaam khóè ba bìrí a máá: “Tchoanà tshàua tsi,” témé. Me khóè ba tchoanà a, i tshàua ba kãbise a qãèa xg'ara a c'ëean khamaga ii. ¹⁴ Igaba xu kò Farasai xu tcg'oaa, a xu a kàan qaa, ntama xu gha ma Jeso ba cg'õo di i.

Nqarim nxárá tcg'òóa mááseam Qãà ba

¹⁵ Eẽm ko Jeso ba bóòa q'ãa kàa nem ko kúrúa mááè sa kagam kò ëem hànам qgáì ba tcg'oara guu. Zi kái zi xg'ae zi xùri Me, Me wèéa ne kg'õèkagu. ¹⁶ A ba a q'ãa-q'ãa ne, táá ne gha c'ëe ne bìrí, dìí Me e sa ka. ¹⁷ Ncées gúù sam kò kúrú, porofitim Isaiam

kò kg'ua gúùan gha nxāasega hàà tseegukaguè ka,
ncēem kò máá:

18 “Bóò, Ncēea tirim Qāàm ga Me e,
nxárár tcg'òoa hāa ba,
ncēer ncàma ba,
ncēe Gam kar ko qāè-tcao ba.

Tirim Tc'ee bar gha Gam koe tòó,
Me gha tchànoan ka *nqōóm di zi qhàò zi bìrí*.

19 Khóèan cgoam mēékua hāa tite
kana q'aua hāa tite,
i cúí khóè ga dòma ba
dàðan q'oo koe kómá hāa tite.

20 Nāiseam tc'áà bam khōá tite,
a ba a x'óó kg'oanam lampi dqùi ba ts'íría hāa tite,
a ba a gha tchànoan tcg'òó tcúúkagu.

21 Gam dim cg'òèm koe
zi gha *nqōóm di zi qhàò zi*
gazi di nqòðan tòó,”
témez ka.

Jeso ba ko Belesebulem ka xgaa-xgaa
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23)

22 Nxāaska ne kò khóè ne dxāwa tc'ëean ka
tcāàèam khóè ba Gam koe óá, ncēe kò bóò tama a
kg'ui tama ba, Me kò Jeso ba qāèkagu me, me kg'ui
a bóò. **23** Zi kò wèé zi xg'ae zi area, a zi a máá: “A
ncēe ba Dafitem ka Tsgōose-coam gabàa?” témez.

24 Igaba ëe xu ko Farasai xu ncēes gúù sa kóm ka
xu kò máá: “Ncēem khóè ba ko Belesebulem ncēe
dxāwa tc'ëean dim tc'âà-cookg'aim di qarian cgoa
cúí ga dxāwa tc'ëean xhàiagu!” témez.

25 Igabam kò Jeso ba gaxu di tc'ëean q'ana
khamam kò bìrí xu a máá: “Wèés x'ais ëe q'aara
hāa sa gha kaà, i gha x'áé-dxooan kana nquuan

ẽe q'aa-q'aasea hāa a, táá gaicara hāa. ²⁶ A ncēè satanam kò satana ba xhàiagu, nem gaam igaba q'aara. Ntama i gha kháé nxāaska gam di x'aian hāa? ²⁷ A ncēè tíí kòò Belesebulem di qarian cgoa dxāwa tc'ēean xhàiagu, ne ia ko gaxao di khóéan dìím cgoa xhàiagu u? Gaa domkaga ne gha gaxao di ne khóè ne chìbi-chibi xao o a ëe xao ko kg'ui sa tseegu tama sa x'ái xao o. ²⁸ Igaba ncēè Tíí kò ko dxāwa tc'ēean Nqarim dim Tc'ēem cgoa xhàiagu, nes ko nxāa sa Nqarim di x'aia ne gatu koe hààraa sa x'ái.

²⁹ “Ka ba gha khóè ba ntama ma qarim khóèm dim nquum koe tcāà, a gam di zi gúù zi ts'āà, kg'aia méém ëem khóèm qari ba qáea ntcòo. Nxāaska cúigam gha nqua ba q'oo koe tcāà a gam di zi gúù zi ts'āà.

³⁰ “Gaam ëem Tíí cgoa hāa tama ba q'aumana Tea, me gaam ëem Tíí cgoa xg'ae-xg'ae tama ba ko tsai-tsai. ³¹ Khama Ra ko bìrí tu u a ko máá: Khóè ne gha wèés chìbi sa hēé naka wèés cg'āès gúùs Nqarim ka ne ko kg'uis ka hēéthēé qgóómaáè, igaba ne cuiskaga cg'āès gúùs Tc'ēem ka ne ko kg'uis ka qgóómaáè tite. ³² Me wèém khóèm ëe ko Khóèm dim Cóám ka cg'āèse kg'ui ba gha qgóómaáè, igaba wèém khóèm ëe gha Tcom-tcomsam Tc'ēem ka cg'āèse kg'ui ba qgóómaáè tite, ncēem x'aèm koe igaba kana hààkom x'aèm koe ga igaba,” tam méé.

*Hìi sa hēé naka tc'áróa sa hēéthēé e
(Lk 6:43-45)*

³³ “Qāès hìi sa tsí kò úúa ne tsí gha qāè tc'áróan hòò, a tshúùs hìi sa úúa ne gha tshúù tc'áróan hòò. Hìi sa ko gas di tc'áróan ka xáma q'ääè khama.

³⁴ Cg'aoan di tu cóá tuè, ncẽè cg'ãè cau tu kò ii ne tu gha ntama qãè zi gúù zi nxàe? Dùús wèés ëe tcáós koe cg'oëa hää sas ko kg'ám sa nxàea tcg'òó ka. ³⁵ Qãèm khóè ba ko gam di qãèan koe guu a qãè zi gúù zi tcg'òó, me ko cg'ãè caum khóè ba gam di cg'ãè cauan koe guu a cg'ãè zi gúù zi tcg'òó.

³⁶ “Igabar ko bìrì tu u a ko máá: Xgàrakuan dim cám ka ne gha khóè ne cg'ãèm kg'uim wèém ëe ne kò kg'ua hääam ka xoara mááse. ³⁷ Tsari kg'uiān ka tsi gha tchàno iise bôòè, a tsi a gha tsari kg'uiān ka chìbi-chibi a xgàraè khama,” tam méé.

*Jonam dis x'áí sa
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)*

³⁸ Xu kò nxãaska c'ëe xu x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëé naka Farasai xu hëéthëé xu bìrì Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, *are-aresas* x'áí sa xae Tsáá koe bòò kg'oana,” témé. ³⁹ Igabam kò xoa xu a máá: “Qhàòs ncẽe cg'ãè cau a cg'árà di sa ko *are-aresas* x'áí sa qaa. Igabas cúis x'áis ga sa x'áíèa hää tite, porofitim Jonam dis x'áis cúis oose. ⁴⁰ Eëm xg'ao ma Jona ma nqoana cámán hëé naka nqoana ntcùúan hëéthëé kaiam x'aùm ncãà q'oo koe hää khamagam gha gataga Khóèm dim Cóá ba nqoana cámán hëé naka nqoana ntcùúan hëéthëé nqõóm ka nqãaka hää. ⁴¹ Xgàrakuan dim cám ka xu gha khóè xu Ninefe di xu tée a téé, a gha ncées qhàò sa chìbi-chibi. Jonam di xgaa-xgaan koe xu kò guu a gaxu di chìbian koe tcóóse khama. Me ncéeska Jonam ka kaia ba ncẽe koe hànä. ⁴² X'aigas Sheba di sa gha xgàrakuan dim cám ka tée a téé, a ncées qhàò sa chìbi-chibi, nqõóm chõò-q'oo koes kò guu a ko hàà Solomonem di tc'ëegan komsana khama.

Igaba bòò, Solomonem ka kaia ba ncēeska ncēe koe hànà.

*Dxāwa tc'ēean di kabisean ka
(Lk 11:24-26)*

⁴³ “Eē i ko dxāwa tc'ēean khóèm koe tcg'oa, ne i ko c'óòa qgáìan koe qōò, a síí sãa i gha qgáìan qaa, a ncēè hòò o tama i kò hāa ne ⁴⁴ i ko nxāaska bìrísé a máá: ‘Tirim nquum ëer guua hāam koer gha kabantse,’ témé, a ëe i kò hāà nquu ba bòò me kákà gúù ii, a xgàia q'ano-q'anoèa, a qãèse kg'ónòèa, ⁴⁵ ne i ko nxāaska qōò a síí 7 tc'ēean séè ncēe gaan nqáéase cg'âè tc'ēe e a hāà cgoa, i hāà tcāà a ia a gaa koe x'âè. Si ëem khóèm dis téé-q'oo sa hāà kaisase cg'âè kg'aiaka dis ka. Ncēeta ga i gha qhàòs ncēe cg'âè caus ka ii,” tam méé.

*Jesom ka xōò sa hēé naka Gam ka qõese ga xu hēéthēé e
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)*

⁴⁶ Eëm Jeso ba qanega hāa a ko xg'aes cgoa kg'ui, ka ne kò xōò sa hēé naka qõese ga xu hēéthēé ne tchàa za hāà téé, a ko dtcàrà kg'ui cgoa Me ne gha sa. ⁴⁷ [C'ëem khóè ba kò bìrí Me a máá: “Bóò, saò sa hēé naka Tsáá qõe ga xu hēéthēéa tchàa za t  e, a ko dtcàrà kg'ui cgoa Tsi ne gha sa,” témé.] ⁴⁸ Igabam kò xøa me a máá: “Díí sa tiris xōò sa, i dìín Tíí qõea?” témé. ⁴⁹ A ba a Gam di ne xgaa-xgaase-kg'ao ne nxáá a máá: “Bóò, ncêea Tiris xōòs ga si i, a Tíí qõe ga ne ne e. ⁵⁰ W  ém khóèm ëe ko Tirim Xōòm nqarikg'ai koe hànàm ko tc'ëe sa kúrú ba Tíí qõem ga me e, a Tíí qões ga si i, a gataga Tiris xōòs ga si i khama,” témé.

13

*Xhárà-kg'aom dis sere-sere sa
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)*

¹ Eẽm cám kagam kò Jeso ba nquum q'oo koe tcg'oa, a ba a síi tshàam-kg'ám koe ntcõó. ² Káí ne khóè ne kò hàà cgae Me, khamam nxãaska dxòrom q'oo koe tcää a gaa koe ntcõó, si wéés xg'ae sa tshàam-kg'ám koe téé. ³ Kam ko kái zi gúù zi sere-sere zi cgoa bìrí ne a máá:

“Bóò, c'ee x'aè kam kò xhárà-kg'ao ba qõò a síi xhárà.

⁴ A eẽem kò xhárà ka i kò c'ee cgùrian dàòm qàe koe tcheè, zi tsarà zi hàà tc'oo o.

⁵ I c'ee cgùrian nxõá-kg'ai di qgálan koe tcheè, ncẽe kái górmán kò káà a koe. I kò kúúga qháése tsom, góma ne kò kaisa tama khama. ⁶ Igaba ēes ko cám sa qaò ka i kò gaa tsoman dào. A i a kò tøbe ga i kò úu tama khama nqai.

⁷ I c'ee cgùrian dxàman hànà qgáì koe tcheè, i dxàman kai, a chúú-chuu u.

⁸ I c'ee cgùrian qâè górmán koe tcheè, a i a tc'ðoan kúrú, i c'eean 100 q'oro kúrúse, i c'eean 60 q'oro kúrúse, i c'eean 30 q'oro kúrúse.

⁹ “Eẽ tceean úúa hää ba méém kóm,” tam Jeso ba méé.

*Jesom ko dùús domka sere-sere zi ka kg'ui sa
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)*

¹⁰ Xu kò nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà, a tẽè Me a máá: “Dùús domka Tsi ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne?” témé.

¹¹ Me xoa xu a máá: “Gaxaoa máàèa, chómsea zi kàa zi nqarikg'ai di x'aian di zi xao gha q'ãa sa,

igaba ne gane máàè e tama. ¹² Wèém khóèm ëe úúa hää ba gha káian máàè, a ba a gha kaian úú khama. Igaba wèém ëe gúù úú tama ba, ëem úúa hää gúù-coan gam gha séè cgaeè. ¹³ Gaa gúù domkagar ko sere-sere zi cgoa kg'ui cgoa ne, bòðan kaga ne bòò tama, a ne a kómán kaga kóm tama, a kómá q'ãa ga hëé tama khama.

¹⁴ “Gatà iis gúùs ka i kò Isaiam di porofitan gane koe tseegukaguè, *ncēem kò Nqari ba máá:*

‘Kóm tu gha, igaba tu kómá q'ãa tite,
a tu a gha bòò, igaba tu bòòa q'ãa tite.

¹⁵ Ncēe ne khóè ne di tcáoa nea c'óòa hää, i ko gane di tceean tshúù-xamse kóm,
ne tcgáia ne tcéekg'ama khama,
nxäasega ne gha táá tcgáia ne cgoa bòò,
a táá tceea ne cgoa kóm,
a táá tcáoa ne cgoa kómá q'ãa,
a ne a táá Tíí koe kábise,
Ra qäèkagu ne ka,’

ta ko méé e. ¹⁶ Igaba i gaxao di tcgáian ts'ee-ts'eeekg'aièa, bòò i ko khama, naka tceea xao

ga hëéthëéa ts'ee-ts'eeekg'aièa, kóm i ko khama. ¹⁷ Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Kái porofitian hëé naka tchàno khóèan hëéthëéa kò bòò kg'oana, ëe xao ko gaxao bòò sa, igaba i kò táá bòò si, a kò kómá kg'oana ëe xao ko gaxao kóm sa, igaba i kò táá kóm si.

Jeso ba ko xhárà-kg'aom dis sere-sere sa nxàea tchàno-tchano

(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

¹⁸ “Ke xao nxäaska komsana xhárà-kg'aom dis sere-sere sa.

19 Gane ëe x'aian dim kg'ui ba ko kóm, igaba kómá q'aa me tama nea dàòm qàe koe xháràèa cgùrian khama ii ne ne e. Gaam cg'äèm ncẽe dxãwa *ii ba* ko hàà a hèà gane tcáó koe xháràèa sa ntcàua tcg'òó ne.

20 A ncẽe nxõán hànà qgáì koe xháràèa nea: ëe kg'ui ba ko kóní ne ko kúúga qãè-tcaoan cgoa hèàkagu me ne e, **21** igaba ne káà *tobe* ne e, a ko xòm x'aè séè a hää. A ëe i ko kg'ui domka xháéa ne kana xgàrakuan hèà nem ko qhásegáa cg'áé.

22 Cgùrian ëe dxàman koe tcheèa nea kg'ui ba kómam khóè me e, igaba tc'ëe-tc'ëese zi ncẽes kg'òès di zi hëé, naka qguù sa ncàman hëéthëéa kò kg'ui ba xgáè-kg'am, me táá tc'áróan kúrú.

23 Igaba ëe qãè góman koe xháràèa cgùria nea, kg'ui ba ko kóm a kómá q'aa mem ga me e. Tc'áróa nem ko kúrú, 100 q'oro, kana 60 q'oro, kana 30 q'oro ëe ko xháràèa cgùrian ka,” témé.

Tc'ëese tama tsoman dis sere-sere sa

24 Jeso ba ko gaicara c'ëes sere-sere sa bìrí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'aia nea khóèm gam dim xháràm koe qãè cgùrian xháràm khama ii. **25** Igaba ëe i wèé khóèan x'óma hää kam kò gam dim cg'òo-kg'ao ba hèà, a hèà gam di maberean xg'ae koe tc'ëese tama tsoman xhárà, a ba a qõò.

26 “Eë i ko maberean kai, a ko tc'áróan kúrú ka i ko tc'ëese tama tsoman qhúí thëé. **27** Xu qãà xu xháràm koe ko tséé xu hèà q'òò mea ba bìrí a máá: ‘X'aigaè, a tsarim xháràm koe tsi gáé kò qãè cgùrian xhárà hää tama? Kháé tc'ëese tama tsoma nea nxãaska nda guua?’ témé. **28** Me xoa xu a máá: ‘Tiri cg'òo-kg'aoa nea ncẽe gúùan kúrúa,’ témé. Xu qãà

xu tēè me a máá: ‘Kháé tsi ko tc'ēe, síí méé xae tshōé e sa?’ témé. ²⁹ Me xoa a máá: ‘Eē-ēe, tc'ēese tama tsöman xao kòo tshōé ne xao gha maberean di tobean cgoa xg'ae-xg'ae a q'óè e. ³⁰ Ke guu u naka i xg'ae naka kai, naka i nxāakg'aiga síí khōá di x'aèan hāà. Eē x'aè kar gha khōá-kg'ao xu bìrí a máá: ‘Tc'ēese tama tsöman méé xao kg'aia tshōe naka qáé xg'ae, naka i síí dàòè, naka xao nxāaska maberean khōá naka tòóa mááse nquum tirim koe óaga,’ témé,’ ” tam Jeso ba méé.

*Cg'árém cgùrim dis sere-sere sa
(Mk 4:30-32; Lk 13:18-19)*

³¹ C'ées sere-sere sam kò gaicara bìrí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'aia nea mosetara *dis hìis* dim cgùrim khama ii, ncēe khōém kò séè a gam dim xháràm koe xhárà ba. ³² Wèé xu cgùri xu kam cg'áré me e, igaba ëem kò tsom nem wèé hìian xháràm di ka kaiam ga me e, a ba a ko hìi sa kúrú, i gha nqarikg'ai di tsarán hāà gas di nxāan koe nquuan kúrú,” témé.

*Péré gâé-gâean dis sere-sere sa
(Lk 13:20-21)*

³³ Gatagam kò c'ées sere-sere sa bìrí ne a máá: “Nqarikg'ai di x'ai ne péré gâé-gâean khama ii, ncées ko dxàes khōé sa séè a kái péréan cgoa xg'ae-xg'ae e, i wèés pérés koe tséé, si gâe,” tam méé.

*Dùús domkam kò Jeso ba sere-sere zi tséékagu sa
(Mk 4:33-34)*

³⁴ Jeso ba kò wèé gúùan ncēe ga sere-serean cgoa xg'ae zi bìrí. Táám kò cuí gúù ga gazi cgoa kg'ui, sere-serean tséékagu tamase. ³⁵ Ncēe gúùa nem

kò kúrú, porofitim kg'uiā gúùan gha hàà nxãasega tseegukaguè ka, ncẽem kòò máá:
 “Sere-sere zi cgoar gha kg'áma Te xgobekg'am,
 a gha nqõóm dis tshoa-tshoas koe guu a
 chómsea zi gúù zi bìrí ne,”
 témé ka.

Tc'ëese tama tsoman dis sere-seres ko nxàe sa

³⁶ Jeso ba kò nxãaska xg'ae zi guu a ba a nquum q'oo koe tcää. Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: “Bíria tchàno-tchano xae e xháràm koe tc'ëese tama tsoman dis sere-seres ka,” témé.

³⁷ Me xoa xu a máá: “Gaam ëem qãè cgùrian xhárà baa Khóèm dim Cóá Me e, ³⁸ me xhárà ba nqõó me e, i qãè cgùrian khóè ne e *nqarikg'ai* di x'aian di ne, i tc'ëese tama tsoman nxãaska khóè ne e ëe cg'ãèm di ne *ncëe dxâwa ii ba*. ³⁹ Me cg'õo-kg'aom ëe xhárà ana ba dxâwa me e, i khõán di x'aèan kurian chõò-q'oo o, xu khõá-kg'ao xu moengele xu u. ⁴⁰ Ncëe ëe i ko ma tc'ëese tama tsoman q'óèa tcg'òòè a ko ma dàòè khamaga i gha kurian chõò-q'oo koe ii: ⁴¹ Khóèm dim Cóá ba gha Gam di xu moengele xu tséea tcg'òó, xu gha wèé gúùan ëe ko khóèan chibian kúrúkaguan hëé naka cg'ãèan ko kúrú khóèan hëéthëé Gam di x'aian koe q'óèa tcg'òó. ⁴² A xu a gha c'eean dim haém q'oo koe xaoa tcää ne, ncëe kg'aean hëé naka gäò xõóan hëéthëé gha hànà koe. ⁴³ Nxãaska ne gha ëe tchàno ne gane ka Xõòm di x'aian koe cám̄s khama ma x'áà. Gaam ëe tceean úúa ba méém kóm.”

Nqoana zi sere-sere zi

⁴⁴ “Nqarikg'ai di x'aia nea qguùs xháràm koe chómmeas khama ii, khóèm ko hòò nem ko gaicara

chóm̄ sa, a ba a gam di qãè-tcaoan ka qõò a síí wèéan ēem úúa ga x'ámágu, a ba a ēem xhárà ba hàà x'ámá.

⁴⁵ “Gataga i gaicara nqarikg'ai di x'aian x'ámákg'aom khama ii, ncēe tcäàko zi nxõá zi ko qaa ba, ncēe kaisa marian ko tc'oà zi. ⁴⁶ A ēem kò c'ees tcäàkos nxõás kaisase kái marian ko tc'oà sa hòò, nem ko qõõ a síí wèé gúùan ēem úúa x'ámágu, a ba a hàà x'ámá si.

⁴⁷ “Gaicara i nqarikg'ai di x'aian c'uisís khama ii, ncēe ko tshàan q'oo koe tcäàè sa, a wèé x'aù qhàòan qgóó. ⁴⁸ A ëe cg'oëas kò hää ne xu ko x'aù qgóó-kg'ao xu tchàa koe tshàam-kg'ám koe tceea úú si, a xu a síí ntcõó a qãè x'aùan sáà tcäà gâba xu koe, a ëe qãè taman aagu. ⁴⁹ Ncëeta ga i gha hàà ii kurian chõò-q'oo koe. Moengele xu gha hàà a ëe tchàno tama ne ëe tchàno ne xg'aeku koe tcg'bó. ⁵⁰ A xu a gha c'eean dim haém q'oo koe xaoa tcäà ne, ncēe kg'aean hëé naka gãò xõóan hëéthëé gha hâna koe,” tam méé.

Kaba zi qguù zi hëé naka ncií zi hëéthëé e

⁵¹ Me Jeso tèè xu a máá: “Ncää xao wèé gúùan ncēe kómá q'ää?” témé. Xu xoa Me a máá: “Eè” témé. ⁵² Me bìrí xu a máá: “Gaa domkam wéém x'âè xgaa-xgaa-kg'ao ba, ncēe nqarikg'aian di x'aian ka qãèse xgaa-xgaaèa ba, nquum ka q'õòsem khama ii, ncēe ko gam di zi qguù zi kabza zi hëé naka ncií zi hëéthëé gam dim nquum tòóa mááse dim koe tcg'bó, a gam di ne khóè ne máà ba.

Jeso ba ko Nasareta koe xguìè (Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

⁵³ Eẽm ko Jeso ba ncēe zi sere-sere zi cgoa xg'ara, kam kò gaam qgáì ba tcg'oara guu. ⁵⁴ Gam dim

x'áé-dxoom koem ko hàà kam ko tshoa-tshoa a gane dim còrè-nquum koe khóè ne xgaa-xgaa, ne khóè ne kaisase are a máá: “Ncëem khóè ba ncëe tc'ëean hëé naka are-aresa zi qari zi hëéthëé nda hòòa? ⁵⁵ A ncëe ba gáé hìi xom-kg'aom dim cóám tama baa? A gam ka xõòs di cg'öea ne gáé Maria tama? A gataga gaam ka qõesea xu gáé Jakoboa xu, Josefaa xu, Simonea xu, Jutasea xu tama xua? ⁵⁶ A gam ka qõese ga zi wèé zia gáé gatá cgoa hää tama? Kháé ba nxãaska ncëem khóè ba ncëe zi gúù zi wèé zi nda séèa?” ta ne ma tëè. ⁵⁷ Ne bôòa xguì Me.

Igabam kò Jeso ba bìrí ne a máá: “Porofiti ba wèé za ga tcomméam khóè me e, gam dim x'áé-dxoom koe hëé naka gam di x'áéan koe hëéthëé cúí oose,” témé. ⁵⁸ A ba a kò gaa koe táá kái zi are-aresa zi tséé zi kúrú, gane di dtcòmán úú tama domka.

14

*Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis x'oo sa
(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)*

¹ Eẽm x'aém kam kò x'aigam Galilea dim Herote ba Jesom ka kómí. ² A ba a gam di ne qãà ne bìrí a máá: “Ncëe ba Johanem tcguù-tcguu-kg'ao me e. X'ooan koem tëea! Gaa domka i ko ncëe qarian are-aresa zi tséé zi di gam koe kúrúse,” témé.

³ Herote ba kò Johane ba qgóó a qáé, a qáé-nquus koe tcãà mea khama, Herotaises gam ka káíkhoem Filipim dis khóès domka. ⁴ Johane ba kò bìrí mea a máá: “X'áéan koe tsi kgoara mááè tama, séè si tsi ga kò hää sa,” tam mééa khama. ⁵ *Gaa domkam* kò Herote ba cg'öo me kg'oana hää, igabam kò khóè ne q'áò, Johane ba ne kòo porofitim iiise séè khama.

6 Igaba Herotem di ábà x'aèan di cámán kas kò Herotaises ka cóáse sa ntcää máá ne, a sa a Herote ba kaisase qäé-tcaokagu. **7** Me gáises cgoa nqòòkagu si, dùús wéés ëes ko dtcàrà sam gha máà si sa. **8** Xõös kas kò qg'áìèa xg'ara khamas kò máá: "Johanem tcguù-tcguu-kg'aom dis tcúú sa gábas q'oo koe máà te," témé. **9** Me x'aiga ba kaisase tshúùtcao, igabam kò galseen ëem kò kúrúa hää hëé naka cg'áè-khoe ne hëéthëé domka x'áè sa tcg'òó, máàè sis gha sa. **10** A ba a *ncõo-kg'ao ba* qáé-nquus koe tsééa úú, síim gha Johanem dis tcúú sa q'ãe ka. **11** Si kò gam dis tcúú sa gábas koe óáè a hàà dxàè-coa sa máàè, si kò séè a xõös koe úú si. **12** Xu gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà a hàà tc'áróa ba séè a síí kg'ónò. A xu a qõò a síí Jeso ba bìrí i.

*Jeso ba ko 5,000 sa nqáéa ne khóè ne tc'õókagu
(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Jn 6:1-14)*

13 Eẽm ko Jeso ba ncẽe sa kóm kam kò dxòrom cgoa tcg'oa a nqoo-nqoosam qgáìm koe qõò a síí cûise hää. Igaba ëes ko xg'ae sa ncẽes gúù sa kóm ka ne ko x'áé-dxoo xu koe guu a nqàrè cgoa xùri Me. **14** Eẽm ko Jeso ba tcg'oa kam kò kaias xg'ae sa bôò si ko xùri Me, Me thõò-xama máá ne a ba a gane di tcìì-khoean kg'õèkagu.

15 Dqòara i ko qõò ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a máá: "Ncẽe ba cûia hääm qgáì me e, i ncää gataga dqòa, ke khóè ne qõòa q'aakagu naka ne x'áéa ne koe dibi, naka síí tc'õoan x'ámá mááse," témé. **16** Me Jeso ba xqaa xu a máá: "Qaase tama ia qõò ne gha sa, gaxao c'ëe gúùan máà ne naka ne tc'õó," témé. **17** Xu bìrí Me a máá: "5 xu péré xu cûí

xu xae úúa, naka cám x'aù tsara hẽéthẽé e," témé.
18 Me máá: "Ncẽe koe óaga a, Tíí koe," témé.

19 A ba a khóè ne bìrí ne dcãan-kg'ai koe ntcõó, Me 5 xu péré xu hẽé, naka cám x'aù tsara hẽéthẽé séè, a nqarikg'ai koe ghùi-kg'ai, a ts'ee-ts'eekg'ai i, a péréan khõá q'aa. A ba a xgaa-xgaase-kg'ao xu máà, xu xgaa-xgaase-kg'ao xu khóè ne máà a. **20** Ne kò wèéa ne ga tc'õó a ne a xg'ãà, xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ëe ncãa tc'õóa qauèan ka 12 xu q'ore xu tcãà, xu cg'oè.

21 Eẽ kò tc'õóa hää xu di xg'ae-q'ooa ne kò 5,000 khama noo xu khóè xu u, khóè zi hẽé naka cóán hẽéthẽé ko nxárá tcãàè tama ne.

*Jeso ba ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qõò
(Mk 6:45-52; Jn 6:15-21)*

22 Me nxãaska Jeso ba qháése xgaa-xgaase-kg'ao xu chùi, xu dxòrom q'oo koe tcãà, a c'ẽem xõèm *tshàam dim* koe Gam ka tc'ãà a qõò, Gam qanega quà a ko khóè ne di zi xg'ae zi qõòa q'aakagu ka. **23** Eẽm ko xg'ae zi qõòa q'aakagua xg'ara kam kò cûise xàbìm koe q'ábà qaõ, síím gha còrè ka. Eẽ i ko dqõa kam kò gaa koe cûise hää. **24** Igabam kò dxòro ba tshàan nqáè koe hää, nqõõm ka nqúù ka, a ko tshàan di qhonèan ka ntcãa-ntcãaè, tc'ãá ba xu kò q'ó-kg'ama khama.

25 Me Jeso ba q'uu-kg'ai-q'oo ka hàà cgaе xu, tshàam tc'amkg'ai koe náà qõò a. **26** Igaba ëe xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu bòò Mem ko tshàam tc'amkg'ai koe náà qõò ka xu kò kaisase q'ae, a máá: "Dcausoma me e!" témé, a xu a q'áðan ka q'au. **27** Igabam kò Jeso ba qháése kg'ui cgoa xu a máá: "Tíí Ra a ke xao tòón tcáó! Taá q'áð guu,"

témé. ²⁸ Me Petere xoa Me a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseeè, Tsáá ga Tsi kò ii ne, bìrí te nakar tshàam tc'amkg'ai koe síí cgae Tsi,” témé. ²⁹ Me máá: “Hàà,” témé. Me kò nxãaska Petere ba dxòrom koe xõa, a ba a tshàam tc'amkg'ai koe qõò a Jesom koe síí. ³⁰ Igaba ëem ko tc'ää ba bôò kam kò q'áò, a ba a tshoa-tshoa a tshàan ka tómmè, kam ko q'au a máá: “X'aigaè, hùi te,” témé. ³¹ Me Jeso ba tshàua ba qháése tchoanà a qgóó me, a bìrí me a máá: “Tsáá ncẽe cg'áré dtcòmán di tsi, dùús domka tsi kò káíse tc'ëe-tc'ëesea máá?” témé.

³² Eẽ tsara ko dxòrom koe q'ábà kam kò gam tc'ää ba téé. ³³ Xu nxãaska ëe kò dxòrom koe hànà xu dqomè Me a máá: “Tseeguan kaga Tsi Nqarim di Tsi Cóá Tsi i,” témé.

*Jeso ba ko Genesarete dim nqõóm koe tsàara ne khóè ne qãèkagu
(Mk 6:53-56)*

³⁴ Eẽ xu ko tshàa ba tchoaba kã xu kò Genesarete dim nqõóm koe hàà. ³⁵ Eẽm nqõóm di xu khóè xu ko Jeso ba bôòa q'ää ka ne kò kg'üian tsééa úú gaam nqõó ba nxama-nxama hãä xu nqõó xu koe, ne wéé ne khóè ne gane di tcìì-khoean Gam koe óaga, ³⁶ a ne a dtcàrà Me, kg'amaga ne gha Gam dim qgáím xgáím-kg'am qgóó sa. Ne kò wèéa ne ëe ko qgóó Me ne kg'öèkaguè.

15

*Ncií kuri di cauan kaia ne khóè ne di i
(Mk 7:1-13)*

¹ Xu nxãaska Farasai xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé Jerusalema koe guu a Jeso ba hàà cgae, a hàà tẽè Me a máá: ² “Dùús domka xu ko

Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ncií kuri di cauan kaia ne khóè ne di ntcoea máá? Eẽ xu ko tc'õós cookg'ai koe xu xg'aà tshàu tama ka," témé.

³ Me Jeso ba xqa xu a máá: "Dùús domka xao ko gaxao igaba gaxao di cauan tc'ãà-tc'ãa a Nqarim di x'áèan ntcoea máá? ⁴ Nqari ba ko máá: 'Tcom méé tsi saò ba hëé naka saò sa hëéthëé e,' a ko gataga máá: 'Wèém ëe ko xõòm ka kana xõòs ka cg'ãèse kg'ui ba gha cg'õoè,' témé. ⁵ Igaba xao ko gaxao máá: 'Khóèm kò ko xõò ba kana xõò sa bìrí a máá: 'Eér ga ko hùi cgoa tsia sa, nxää sa *Nqari bar nqòòkagua hääs* máàku si i *khamar ko hùia tsi ka tåàè*,' témé ⁶ ne i qaase tama xõò bam gha tcom sa,' ta xao mééa, a xao a ncëem dàòm ka gaxao di cauan cgoa Nqarim dim kg'ui ba káà-hùikagua hää. ⁷ Gaxao qäè khóèan khama ko ma kúrúse xaoè, tseegusem kò ko Isaia porofita gaxao ka, ncëem kò ko *Nqarim kg'ua hää sa nxæe ka a ko* máá:

⁸ 'Ncëe ne khóè ne ko kg'áma ne cgoa tcom Te, igabaga i gane di tcáóan Tíí koe nqúù u,
⁹ a ne a ko káà hùise dqom Te.

Gane di zi xgaa-xgaa zia
x'áè-kg'ámn zi khóè ne di zi i khama,'
tépé ka," tam Jeso ba méé.

Gúù zi khóè ne ko kúrú ne cg'uriga zi
(Mk 7:14-23)

¹⁰ A ba a khóè ne Gam koe tciiia óá a bìrí ne a máá: "Komsana naka tua kómá q'ãa. ¹¹ Eẽ ko kg'ámn koe tcää sa khóè ba cg'uri-cg'uri tama, igaba ëe ko khóèm kg'ámn koe tcg'oa sa ko khóè ba cg'uri-cg'uris ga si i," tépé.

12 Xu nxāaska xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgae Me a bìrì Me a máá: “A q'ana Tsia, Farasai xua kò xg'aìa hää sa, ncēes gúù sa xu kò kómí ka?” témé.

13 Me xoa xu a máá: “Wèém hìim Tirim Xõòm nqarikg'ai dim xhárà tama ba gha q'óèa tcg'òoè tobea ba cgoa. **14** Guu xu! Káà-tcgái xu tcéè-tcuì-kg'ao xu u, káà-tcgái ne khóè ne di xu ke. Káà-tcgáím khóèm kò c'ëem khóèm káà-tcgái ba tcéè-tcuì ne tsara gha wèéa tsara ga haém q'oo koe cg'áea tcàà,” tam méé.

15 Me Petere xoa Me a máá: “Ncēes sere-seres ka bìrìa tchàno-tchano xae e,” témé. **16** A ba a máá: “Qanega xao gáé kómá q'ää tama? **17** Bóò tama xao gáé hää, dùús wèés ëe ko kg'áms koe tcäà sa ko ncäàs koe qöò, a sa a síi tc'áróm koe tcg'oa sa? **18** Igaba ëe kg'áms koe guu a tcg'oara hää sa tcáós koe guua, si ko nxää sa khóè ba cg'uri-cg'uri. **19** Tcáós koe i ko cg'äè tc'ëean guu a tcg'oa khama, cg'óokuan hëé, cg'áràn hëé, xóé cgoakuan hëé, ts'ään hëé, tshúù-ntcõakagukuan hëé, naka cóèkuan hëéthëé e. **20** Ncëea gazi gúù zi khóè ba ko cg'uri-cg'uri zi zi i, igaba cg'uriga tshàuan cgoa tc'öö sa khóè ba cg'uri-cg'uri tama,” tam méé.

*Khóès di dtcòma ne
(Mk 7:24-30)*

21 Eëm qgáìm koem ko Jeso ba guu kam kò Ture hëé naka Sitone hëéthëé dim nqöööm koe qöò.

22 Kas kò gaa x'aè kaga Kanana dis khóès gaam xg'aekum di sa hàà cgae Me, a sa a q'au a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá te, tiris cóá sa ko kaisase dxäwa tc'ëean ka xgáèè ke,” témé. **23** Me Jeso ba táá c'ëem

kg'uiim ga ba xoa si. Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà dtcàrà Me, a máá: “Bíri si nakas qōò, q'auas ko xùri xae e ke,” témé. ²⁴ Me xoa a máá: “Iseraele di ne khóè ne ncée hoàra ghùuan khama ii ne koe cùiga Ra tséea óáèa hää,” témé.

²⁵ Si khóè sa hàà, a cookg'aia ba koe qúrùa sa cgoa qomì a máá: “X'aigaè, hùi te,” témé. ²⁶ Me xoa si a máá: “Qäè tama ia cóán di péréan gha séè a haghuan xaoa mááè sa,” témé.

²⁷ Si máá: “Eè X'aigaè, igaba i ko haghuan igaba qàmà-coa zi péréan di zi q'õòsean di tafolean koe ko guu a tcheè zi tc'õo na,” témé. ²⁸ Me nxäaska Jeso ba xoa si a máá: “Khóè seè, kaisa dtcòmàn si úúa! Eë si ko ma tc'ee khamaga ma méé i kúrúse,” témé. Si kò gas dis cóá sa gaam x'aèm ëem kaga qäè.

Jeso ba ko kái ne khóè ne qäèkagu

²⁹ Me Jeso ba ëe koe guu a Galilea dim tshàam qàe koe síí, a ba a xàbì ba q'ábà qaò a síí ntcõó gaa koe.

³⁰ Zi kái zi xg'ae zi hàà cgae Me a óá ts'íiko ne hëé naka káà tcgái ne hëé, naka nqoara ne hëé naka kg'ui tama ne hëé naka kái ne c'ëe ne hëéthëé e, a ne a hàà nqàrè-kg'ama ba koe xòo ne, Me qäèkagu ne. ³¹ Ne khóè ne are, ëe ne ko kg'ui tama ne khóè ne bòò ne ko kg'ui ka, naka ëe nqoara hää ne hëé ne ko qäè ka, naka ëe ts'íiko ne hëé ne ko qōò ka, naka ëe káà tcgái ne ko bòò ka hëéthëé e. Ka ne ko Iseraele dim Nqari ba dqomì.

Jeso ba ko 4,000 sa nqáea ne khóè ne tc'õókagu (Mk 8:1-10)

³² Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tciia óá a máá: “Ncée ne khóè ner ko thõò-xama máá, ncéeska ne nqoana cáman Tíí cgoa hää

khama, a tc'õó ne gha gúù ga úú tama, Ra xàbà ne hääse dìbikagua ne tc'ëe tama, hëé ne gha a dàòan q'oo koe qgaè-kg'ai a cg'áé khama," tam méé.³³ Xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu xqä Me a máá: "Ncëem tchàa-xgóóm koe xae gha ndaa koe tc'ãða péréan hòò, a ncëeta noos xg'ae sa tc'õókagu?" témé.³⁴ Me Jeso ba tëè xu a máá: "Nta noo péréan xao úúa?" témé. Xu máá: "7 péréan hëé naka cg'orò x'aù-coan hëéthëé e," témé.

³⁵ Me xg'ae sa bìrì si góman-kg'ai koe ntcõó. ³⁶ Me gaxu péré xu 7 xu hëé naka x'aùan hëéthëé séè, a ba a Nqari ba qäè-tcaoa máá xg'ara, a khõá q'aa a, a xgaa-xgaase-kg'ao xu máà a, xu xgaa-xgaase-kg'ao xu khóè ne máà a. ³⁷ Ne wèéa ne ga tc'õó a ne a xg'ää, gaa koe guus ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu ëe kò qaùan ka 7 zi q'ore zi tcana cg'oë-cg'oe. ³⁸ Khóè ne ëe kò tc'õó nea kò 4,000 ne e, khóè zi hëé naka cóán hëéthëé kò nxará tcäàè tama ne.

³⁹ Me kò khóè ne dìbikagu, a ba a dxòrom koe tcäà a Magatane dim nqõóm koe qõò.

16

Farasai xu hëé naka Saduke xu hëéthëéa ko x'ái sa qaa

(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

¹ Xu kò Farasai xu hëé naka Saduke xu hëéthëé xu hàà cgae Me, a qgóó Me xu gha qgáìlan xu kòo qaa khama dtcàrà Me, *are-aresas x'áis nqarikg'ai* di sam gha x'ái xu sa. ² Me xqä xu a máá: [“Dqòara i kò hää ne tu ko máá: ‘Nqarikg'ai ne ncoà a, khamam gha q'uú dim cám ba qäè me e,’ témé,³ a ncëe ntcùúkg'ai cgoa kò ii ne tu ko máá: ‘Nqarikg'ai

ne ncōà a, a ntcùú u, khama i gha ncēe cám ka tuu-c'ōðan hāna, témé. Nqarikg'ai di bóðe-q'ooan nxàea kabian tu q'ana hāa, ka tu gáé cuiskaga ncēem x'aém ka ko kúruse zi x'áí zi kgoana naka nxàea kabia hāa tite?] ⁴ Qhàòs ncēe cg'æè cau, a cg'árà di sa ko *are-aresas* x'áí sa qaa. Igabas cús x'áís ga sa x'áíèa hāa tite, Jonam dis x'áís cús oose," tam Jeso ba méé. A ba a nxäaska guu ne a qõò.

*Farasai xu hēé naka Saduke xu hēéthēé di péré
gãé-gãea ne
(Mk 8:14-21)*

⁵ Eẽ xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu tshàa ba tchoaba ka xu kò péréan séè c'urùa hāa. ⁶ Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Q'ää méé xao, naka xaoa kòresea hāa Farasai xu hēé naka Saduke xu hēéthēé di péré gãé-gãean koe," témé.

⁷ Xu nxäaska kg'ui cgoaku a máá: "Ncää xae táá péréan cgoa hàà," témé.

⁸ Igabam kò Jeso ba *Gaxu di kg'ui* q'ana hāase bìrí xu a máá: "Gaxao ncēe cg'áré dtcòðan úúa xaoè, dùús domka xao ko péréan xao úú tamas ka kg'ui cgoakua máá? ⁹ Qanega xao gáé bóða q'ää tama? A tc'ëe-tc'ëese tama xaoa 5 xu péré xu ncēe Ra kò 5,000 ne khóè ne khõá q'aa máá xu, naka nta noo q'ore zi xao kò tcana cg'oè-cg'oe sa? ¹⁰ Kana xaoa tc'ëe-tc'ëese tama 7 xu péré xu ka, 4,000 ne khóè ne koe, naka nta noo zi q'ore zi xao ko tcana cg'oè-cg'oe sa? ¹¹ Dùúska xao bóða q'ää tama, péréan kar kg'ui cgoa xao o tama sa? Igaba méé xao Farasai xu hēé naka Saduke xu hēéthēé di péré gãé-gãean koe kòresea," tam méé.

¹² Xu nxāaska kómá q'ää, péré gäé-gäean koe méé xu kòrese sam nxàe tama sa, igaba Farasai xu hëé naka Saduke xu hëéthëé di xgaa-xgaan koe e sa.

Jeso ba ko Jerusalema koe qõò (16:13-20:34)

*Petere ba ko Jesom koe nxàese
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)*

¹³ Eẽm ko Jeso ba Kaesarea Filipi ta ko ma tciiém nqõóm koe hàà kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tèè a máá: “Khóèm dim Cóám ka ne ko khóè ne máá díi Me e, témé?” ta méé. ¹⁴ Xu xoa a máá: “C'ëe ne ko máá: Johane Tsi tcguù-tcguu-kg'ao Tsi i,” témé, ne ko c'ëe ne máá: “Elija Tsi i,” témé, ne ko c'ëe ne qanega máá: “Jeremia Tsi i kana porofiti xu ka c'ëe Tsi i,” témé.

¹⁵ Me máá: “Kháé xao ko gaxao nta méé, díi Raa, ta xao ko méé?” témé. ¹⁶ Me Simone Petere ba xoa Me a máá: “Tsáá Tsia *nqõòkaguèa* Tsi Kreste Tsi i, kg'õèam Nqarim di Tsi Cóá Tsi,” témé.

¹⁷ Me Jeso ba xoa me a máá: “Ts'ee-ts'eekg'aièa tsia tsáá Simone tsi, Jonam di tsi cóá tsi, ncẽe sa tsi khóèan ka x'áíè tama, igaba tirim Xõòm nqarikg'ai koe hànам ka a khama. ¹⁸ Ra ko Tíí bìrí tsi a ko máá, Petere tsi i, témé, ra gha Tiris kereké sa ncées nxõás tc'amkg'ai koe tshào, i dxãwam di qarian ga tàà si tite. ¹⁹ Xgobekg'aman nqarikg'ai di x'aian dir gha máà tsi, si gha wèés gúùs ëe tsi ko nqõómkg'ai koe qáé sa nqarikg'ai koe qáéèa hää, si gha wèés gúùs ëe tsi ko nqõómkg'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hää,” tam méé. ²⁰ A ba a nxāaska Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu qarika x'áè a máá, táá méé xu cúí khóè ga bìrí Kreste Me e sa, témé.

*Jeso ba ko Gam di xgàrasean hëé naka Gam di x'ooan hëéthëé ka kg'ui
(Mk 8:31-9:1; Lk 9:22-27)*

21 Jeso ba kò ëem x'aèm koe guu a Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tshoa-tshoa a x'áí, Jerusalema koe méém qõò sa, naka síí kaia xu hëé, naka kaia xu peresiti xu hëé, naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu ka hëéthëé thõò-thõoè sa, naka baa cg'ooè, naka baa nqoana dim cám ka x'ooan koe ghùiè.

22 Me Petere ba séèa tcg'òó Me, a tshoa-tshoa a dqàè Me a máá: “Cuiskaga a, X'aigaè, ncées gúù sa cuiskaga Tsáá koe kúrúse tite!” témé. **23** Igabam kò Jeso ba kábise a Petere ba bìrí a máá: “Tíí koe tcg'oa, satanaè, Tiri tsi qae-kg'ao tsi i, Nqarim di zi gúù zi koe tsi tc'ëea tsi tcää tama ke, igaba tsi khóèan di zi gúù zi koe tcää tc'ëea,” témé.

24 Me nxãaska Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Ncëè c'ëem khóèm kò xùri Te kg'oana ne méém bóòa xguïse naka baa gam dim xgàu hii ba dcëe naka xùri Te. **25** Dìím wèém ëe gaam dis kg'öè sa qgóóa qari kg'oana bas gha aaguse cgae, igaba dìím wèém ëe ko Tíí domka gaam dis kg'öès ka aaguse cgaeè, ba gha hòò si khama. **26** Dùús ka ba gha khóè ba kháé kábisea mááè, ncëè wèém nqõó bam kòò hòò, a ba a gaam dis kg'öès ka aaguse cgaeè ne, kana ba gha khóè ba gaam di kg'öèan téé-q'oo koe dùútsa gúù sa tcg'òó a máà? **27** Xõòdm dim x'áàm koe hànasm gha Khóèm dim Cóá ba Gam di xu moengele xu cgoa hàà khama, a ba a gha wèém khóè ba ëem kúrúa hää zi tséé zi koe guu a suruta. **28** Tseegua ner ko bìrí tu

u: Ncēe koe téé-tēe ne ka c'ēea ne x'ooan xámà hää tite, Khóèm dim Cóá ba ne bót, Me Gam di x'aian koe hääse hää tama cookg'ai koe," tam méé.

17

Jesom di bóòse-q'ooa ne ko kabise a tää (Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

¹ 6 cámán qää q'oo koem kò Jeso ba Petere ba hëé, naka Jakobo ba hëé, naka gam ka qõesem Johane ba hëéthëé xu séè, a kaiam xàbì ba q'ábà qaò cgoa xu, xu gaa koe síí cúía hää. ² Gaxu cookg'ai koe i kò bóòse-q'ooa ba kabise a tää, i kg'áia ba cámás khama ma tcàà, i Gam di qgáian x'áàm khama ma q'uú. ³ Ka tsara kò gaa x'aè kaga Moshe ba hëé naka Elija ba hëéthëé tsara gaxu ka bóòè, a ko Jesom cgoa kg'ui. ⁴ Me Petere ba Jeso ba bìrì a máá: "X'aigaè, qäès gúù si i ncēe koe xae hää sa. Ncēè tc'ëe Tsi kòo ne, ra gha nqoana nquu xu ncēe koe tshào, me gha c'ëe ba Tsari ii, me c'ëe ba Moshem di, me gha c'ëe ba Elijam di," tam méé.

⁵ Eém qanega hää a ko kg'ui kas kò kúúga x'áàkos túú-c'òò sa qàbia tcàà xu. Me kò gaa x'aè kaga kg'ui ba túú-c'òòs q'oo koe tcg'oa a máá: "Ncēe ba Tirim Cóá Me e, ncàmà Raa ba, Gaam kar kaisase qäètcaoa hää. Komsana Me," témé.

⁶ Eë xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ncëes gúù sa kóm ka xu kò kg'áia xu cgoa górnankg'ai koe cg'áé, a xu a kaisase q'ae. ⁷ Igabam kò Jeso ba hää a qgöó xu a máá: "Tëea xao téé, naka táá q'áò guu," témé. ⁸ Eë xu ko ghùi-kg'ai ka xu kò táá cúí khóè ga hòò, Jesom cúím oose.

⁹ Eë xu ko xàbìm koe xõa kam kò Jeso ba x'aè xu a máá: "Táá cúí khóè ga ëe xao bóòa hää sa

bìrí guu, nakam nxääkg'aiga Khóèm dim Cóá ba x'ooan koe síí tēe," témé. ¹⁰ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tēè Me a máá: "Dùús domka xu ko nxääaska x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu máá, Elija ba méém kg'aia hàà, téméa máá?" témé. ¹¹ Me Jeso ba xqä xu a máá: "Tseeguan kagam gha Elija ba hàà, a hàà wèé zi gúù zi kg'ónò, ¹² igabar ko bìrí xao o a ko máá: Elija ba nciísega hèàraa, igabaga ne kò bóða q'ää me tama, a kò wèé zi gúù zi tc'ee ne kò ko zi kúrú cgaе me. Gaam dàòm cùím kagam ko Khóèm dim Cóá ba hèà tshàu q'ooa ne koe xgàraè," tam méé. ¹³ Xu nxääaska xgaa-xgaase-kg'ao xu kóíma q'ää, Johanem tcguù-tcguu-kg'aom kam ko kg'ui sa.

Jeso ba ko dxäwa tc'ëean ka tcäàèam cóá ba kg'öökagu
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)

¹⁴ Eẽ xu ko xg'aes koe hèà, kam kò c'ëem khóè ba Jesom koe hèà, a ba a hèà cookg'aia ba koe qomì, ¹⁵ a máá: "X'aigaè, thõò-xama máá tirim cóá ba, x'óoa qae dis tcìì sam úúa, a ko kaisase xgàrase, a ko kái-kg'aise c'eean hëé naka tshàan hëéthëé q'oo koe cg'áea tcäà ke. ¹⁶ Ra Tsari xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe óaga mea, igaba xu kò kg'öökagua ba ka tààè," tam méé.

¹⁷ Me Jeso ba xqä me a máá: "Oo, tsóágase dtcòm úú tamas qhàò sa gáé ncëe sa, a cg'äè tc'ëe sa! Nta noo x'aèa ne Ra gha gatu cgoa hää! Nta noose Ra gha qáò-tcaoa máá tu u! Ncëe koe óa me, Tíí koe!" témé. ¹⁸ Me Jeso ba dxäwa tc'ëean dqàè, i gam cóám koe tcg'oa, me gam x'aèm koe ga guu a qäè.

¹⁹ Nxääaska xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu Jeso ba dxùukg'ai koe séèa tcg'òó, a tēè Me a máá: "Dùús

domka xae kò tààè, a táá xhàiagu u?” témé. ²⁰ Me xoa xu a máá: “Cg'áré dtcòmàn xao úúa hää domka a. Tseeguan kar ko bìrí xao o, a ko máá: Dtcòmàn xao kò úúa mosetara dis hìis dim tc'ubim khama noo o, ne xao gha ncëem xàbì ba bìrí a máá: ‘Ncëe koe tcg'oa naka ëe síí hää koe síí’ témé, nem gha tcg'oa. Cúí gúù ga tàà xaoa hää tite. ²¹ [Igaba i ncëeta iian tcg'oa tama, igaba còrèan hëé naka tc'õoan carasean ka hëéthëé cúiga i ko kúrúsel,” témé.

*Jeso ba ko gaia Gam dis x'oos ka kg'ui
(Mk 9:30-32; Lk 9:43b-45)*

²² Eẽ xu ko Galilea koe hààraa xg'ae kam kò Jeso ba bìrí xu a máá: “Khóèm dim Cóá ba gha hàà khóè ne tshàu q'oo koe tcãàè, ²³ ne gha cg'õo Me, Me gha nqoana dim cám ka x'óóan koe ghùiè,” témé. Xu kò xga-xgaase-kg'ao xu kaisase tshúù-tcao.

Tempelem ko tcg'òóá mááè maria ne

²⁴ Eẽ xu ko Jeso ba hëé naka Gam di xu xga-xgaase-kg'ao xu hëéthëé xu Kaperenaume koe tcãà ka xu kò tempelem di xu mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu Peterem koe hàà a tëè me a máá: “Gaxao dim xga-xga-kg'ao ba gáé tempelem di marian tcg'òó tama?” témé. ²⁵ Me xoa a máá: “Eè, tcg'òó om ko,” témé.

Eëm ko Petere nquum q'oo koe tcãà, kam kò Jeso ba tc'ãà a kg'ui cgoa me a máá: “Nta tsi ko ma tc'ëe, Simoneè? Diín koe xu ko nqõóan di xu x'aiga xu marian séè? X'áé-kg'ao ne koea kana c'ëe ne koea?” ta méé. ²⁶ Me Petere xoa a máá: “C'ëe ne koe e,” témé. Me Jeso ba bìrí me a máá: “Nxãaska ne x'áé-kg'ao ne kgoarasea. ²⁷ Gatà i ii igaba méé xae táá

ghãa xu guu, ke tshàam koe qõò naka x'aù qgóó cgoa dim dqùi ba síí tcãà, naka tc'ãà dim x'aùm qgóó tsi ko ba séè, naka kg'áma ba kgóà, kaiam mari ba tsi gha hòò ke. Séè me naka síí mari xg'ae-xg'ae-kg'ao xu máà me, Tíi hëé naka tsáá hëéthëé tsam di suruta iise,” tam méé.

18

*Nqarikg'ai di x'aian koe kaisase kaia ba
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)*

¹ Eẽm x'aém ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu Je-som koe hàà a tëè Me a máá: “Díína nqarikg'ai di x'aian koe kaia?” témé.

² Me cg'árém cóá ba Gam koe tciia óá, a hàà xg'aekua xu koe tòó me, ³ a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Kábise xao kò a cóán khama ii tama, ne xao cuiskaga nqarikg'ai di x'aian koe tcãà tite.

⁴ Gaa domkagam gha wèém ëe ko ncëem cóám khama ma cg'áré-cg'arese ba nqarikg'ai di x'aian koe kaia ba ii. ⁵ Díím wèém ëe ko ncëeta iim cóá ba Tiri cg'õean koe qãèse hààkagu ba ko Tíi tc'áróga qãèse hààkagu.

*Chìbi kúrkaguku sa
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)*

⁶ “Igabaga díím wèém ëe ko ncëe ne cg'áré ne ncëe ko Tíi koe dtcòm ne ka c'ëe ba chibian kúrkagum ka i gha qãè ii, gáí cgoa dis nxõás kaias kòo qg'áoa ba koe qáea tòóè, me tshàam ka nqãaka xaoa tcãàè, a tómmè ne. ⁷ Haò, cg'ãè i gha ii nqõóm koe, gúù zi ncëe ko khóèan chibian kúrkagu zi ka! Eëta ii zi gúù zi méé zi hèà, igabaga haò, cg'ãè i gha ii, khóèm ëe zi ko gaa zi gúù zi gam koe guu a hèàm ka.

⁸ “Ncēè tsarim tshàu ba kana tsarim nqàrèm kò ko chìbi kúrkagu tsi ne méé tsi q'aea tcg'òó naka aagu me. Qãè i gha máá tsi, nqoara hääse kana ts'íkose tsi gha kg'òean koe tcäà ne, cám tshàu kana cám nqàrèse chõò tama c'ean koe xaoa tcäàèan ka khama.

⁹ “A ncēè tsarim tcgái kò ko chìbian kúrkagu tsi ne, hobea tcg'òó naka aagu me. Qãè i gha máá tsia, káà tcgáise tsi gha kg'òèan koe tcäà sa, cám tcgái úúase chõò tamas c'ees dxäwam dis koe xaoa tcäàèan ka ke.

*Hoàra hääs ghìus dis sere-sere sa
(Lk 15:3-7)*

¹⁰ “Q'ana méé tu hää naka táá ncēe ne cg'áré ne ka c'ëea ne ga cg'ña-cg'ana iise bòò guu. Bìrí tu ur ko a ko máá: gane di xu moengele xu nqarikg'ai koe hää xu ko Abom nqarikg'ai koe hànba ba wèé x'aè ka bòò ke. ¹¹ [Khóèm dim Cóá ba hààraa, hààm gha hoàra ne kgoara ka.]

¹² “Nta tu ko ma tc'ëe? Ncēè khóèm kò 100 zi ghìu zi úúa, si gazi xg'ae koe cúí sa hoà, ne ba cuiskaga ëe zi 99 zi xàbian koe guu naka ëe hoàra hää sa síí qaa tite? ¹³ A ncēè hòò sim kò ne, tseegua ner ko bìrí tu u a ko máá: Kaisasem gha gaas ëes cúís domka qãè-tcao, hoà ta ga hää zi 99 zi nqáea hääse. ¹⁴ Gatà iim dàòm cúím kam gatu dim Xöòm nqarikg'ai koe hànba ba tc'ëe tama, ëe cg'áré ne ka i gha cúía ne ga kaàkaguè sa.

Tsáá qõem ncēe ko chìbian kúrúa máá tsi ba

¹⁵ “Ncēè tsáá qõem kò chìbian kúrú cgaе tsia ne méé tsi síí cgaе me, naka dqàè me cám tsao ii koe, a ncēè komsana tsim kò ko ne tsi ncää tsáá qõe

ba gaicara hòòa mááse. ¹⁶ Igabam kò komsana tsi tama ne méé tsi cuí kana cám khóèan cgoa síí cgae me. *Ncēes gúù sa tsi kò kúrú ne tsi ko Nqarim dì zi Tcgāya zi ko nxàe sa kúrú ncēe ko máá:* ‘Cám kana nqoana khóèan kò c'ëes gúù sa nxàea tseegukagu ne i gha wèé khóèan ga tseeguan bóòa hää,’ témé sa. ¹⁷ A ncēè komsana ne tamam kò hää ne méé tsi kerekés dis xg'aes di ne koe síí naka birlí ne. A ncēè kerekés di ne nem kò komsana tama ne méé tsi tãám nqõõm dim khóèm khama ma qgóó me, kana mari xg'ae-xg'ae-kg'aom khama ma.

¹⁸ “Tseegua ner ko birlí tu u a ko máá: Dùús wèés ëe tu gha nqõõmk'ai koe qáé sa gha nqarikg'ai koe qáéèa hää. Si gha gatà dùús wèés ëe tu gha nqõõmk'ai koe kgoara sa nqarikg'ai koe kgoaraèa hää.

¹⁹ “Gaicara Ra ko [tseeguan] birlí tu u a ko máá: A ncēè gatu ka cám tsara kò nqõõmk'ai koe c'ëes gúùs dtcàrà koe dtcòmkua ne, ne tsara gha Abom nqarikg'ai koe hànám ka kúrú mááè si. ²⁰ Nda koe ga igaba cám kana nqoana khóèan kòò tirim cg'õèm cgoa xg'aea hää, ner gaa koe gane xg'ae koe hàná,” tam méé.

Cgómku úú tamam qãàm dis sere-sere sa

²¹ Me nxãaska Petere ba Jesom koe hèà a tèè Me a máá: “X'aigaè, nta noo q'oro ba gha tíí qõe ba chibian kúrú cgae te, ra chibia ba qgóóma máá me, 7 q'oroa gáé?” témé. ²² Me Jeso ba xoa me a máá: “Birlí tsir ko: 7 q'oro ka tamase, igaba 70 zi 7 zi i.

²³ “Gaa domka i nqarikg'ai di x'alian x'aigam cgoa ko nxárá xg'aeè, ëe ko gam di ne qãà ne cgoa xg'ae a ntcõó a ëe ne cgóbè cgae mea zi gúù zi nxàe cgoa ne ba. ²⁴ Eẽm ko tshoa-tshoa a ko gatà hëé

kagam kò khóèm 10 cāan marian di kò cgóbè cgae mea ba gam koe óáè. ²⁵ Surutaa ba kam kò ko tààè khamam kò x'aiga ba x'âè sa tcg'òó, gabá hëé naka gam dis khóè sa hëé naka cóáa khara hëé naka wéé gúùan ëem úúa hää hëéthëé méé i x'ámaguè, nakam suruta kãbiè sa. ²⁶ Me qãà ba cookg'aia ba koe qom, a còrè me a máá: 'X'aigaè, qáò-tcaoa máá te, wéé gúùa ner gha suruta kãbi ke,' témé. ²⁷ Me ëem qãàm dim x'aiga ba thõò-xama máá me, a kgoara me, a chìbia ba qgóóá máá me.

²⁸ "Igabaga ëem ko gaam qãà ba tcg'oa, kam kò c'ëem qãàm cg'áré mari-coan kò cgóbè cgae mea ba hòò. A ntcàù me, a tshoa-tshoa a chúú-chuu me, a máá: 'Cgóbè cgae tea tsias gúù sa suruta kãbi,' témé. ²⁹ Me gam ka c'ëe ba qom a dtcàrà me a máá: 'Qáò-tcaoa máá te, surutar gha kãbi tsi ke,' témé. ³⁰ Gabagam ko xguì, a ba a qõò a síí kúrú me khóè ba qáé-nquus koe tcäàè, a nxãakg'aiga síí suruta kãbi me.

³¹ "Eë xu ko c'ëe xu qãà xu ëe kúrúsea sa bòò ka xu kò kaisase tshúù-tcao, a xu a síí gaxu dim x'aiga ba bìrì wéé zi gúù zi ëe kúrúsea zi. ³² Me nxãaska x'aiga ba qãà ba tcia tcäà a máá: 'Tsáá qãà tsi cg'ëè cau tsi, wéé chìbia tsi ëe gar kò qgóóá máá tsia, dtcàrà tea tsi kò hää domka. ³³ Qaase tama i gáé kò hää, thõò-xama-máákuān tsi ga tsáá ka c'ëem koe úú sa, ncëer kò ma thõò-xama máá tsia khamaga ma?' témé. ³⁴ Me xgóàm hää khama gam ka q'òòse ba síí qáé-nquus koe tcäà me, me kaisase thõò-thõoè, a síí nxãakg'aiga suruta kãbi wèéan ëem kò cgóbè a.

³⁵ "Ncëea tirim Xõòm nqarikg'ai dim gha theéé gatu koe kúrús ga si i, ncëè gatu ka c'ëem wèém

kò gam ka qõese ba wèé tcáoa ba cgoa qgóóá máá tama ne,” tam Jeso ba méé.

19

*Aagukus khóè khara di sa
(Mk 10:1-12)*

¹ Eẽm ko Jeso ba ncẽe zi gúù zi kg'ua xg'ara kam kò Galilea koe guu a Jutea koe qõò Jorotane di c'ee xòèan za. ² Zi kò kaia zi xg'ae zi xùri Me, Me gaa koe ga kúrú ne ne qãè.

³ Xu c'ee xu Farasai xu hèà cgae Me, qáé Me xu gha qgáian xu kòo qaa khama a máá: “A x'áèan koe ia kgoaraèa, khóèm gha gam dis khóè sa aagu sa c'ees gúùs domka?” témé.

⁴ Me xqaa a máá: “Nxará ta ga xao gáé hää, tshoatshoas koem Kúrú-kg'ao ba khóè ba hëé naka khóè sa hëéthëé kúrúa hää sa?” témé. ⁵ A ba a máá: “Gaa domkagam gha khóè ba gam ka xõò ba hëé naka xõò sa hëéthëé khara guu a ba a gha gam dis khóès koe tc'ämäse, khara gha cúim cgàa ba ii. ⁶ Gaa domka khara cuiuskaga cám tite, igabaga khara gha cúim cgàa ba ii. Gaa domka mées táá Nqarim ka xg'ae-xg'aeèa sa khóèm ka q'aa-q'aaè guu.

⁷ Xu têè Me a máá: “Kháé dùús domka ba kò ko Moshe nxâaska x'áèan tcg'ôóá máá, khóèm ga gam dis khóè sa q'ara khara hää dis tcgäya sa máà, a aagu si di i?” témé.

⁸ Me xqaa xu a máá: “Gaxao di qari tcúúan domkam kò Moshe ba kgoara máá xao o, gaxao di zi khóè zi xao gha aagu sa. Igabaga i kò tshoatshoas koe gatà ii tama. ⁹ Igabar ko bìrí xao o a ko máá: Diím wèém ëe ko gam dis khóè sa aagu,

cg'árà di gúù ka tamase, a ko c'ëes khóè sa séè ba ko cg'áràn kúrú,” ta méé.

¹⁰ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí Me a máá: “A ncëè séèkus kò ncëeta ii ne i qãè e khóè khara gha táá séèku sa,” témé.

¹¹ Me xoa xu a máá: “Wèé khóèan ga cuiskaga ncëe kg'uian kómá q'ää tite, igaba ëe máàè ea ne cúí ne ne e. ¹² Khóè xua hàna khama, cóán ábà tite xu: c'ëe xua gatà ma ábàèa, xu c'ëe xu khóèan ka gatà ma kúrúèa, xu c'ëe xu gaxu ka kúrúse ana, nqarikg'ai di x'aian domka. Eë ga kómá q'ää ba méém kómá q'ää,” témé.

*Jeso ba ko cóán ts'ee-ts'eekg'ai
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)*

¹³ Nxâaska ne kò cóán Gam koe óá, tshàua bam gha tòó cgae, a còrèa máá a ka. Xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu khóè ne dqàè.

¹⁴ Igabam kò Jeso ba máá: “Cóán guu naka i Tíí koe hàà. Táá xgáè-kg'am m guu! Nqarikg'ai di x'aia nea gatà ii ne di i ke,” témé. ¹⁵ A ba a tshàua ba gane koe tòó, a gaa koe guus ka tcg'oa a qõò.

*Qári-kg'aom qguùa ba
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)*

¹⁶ Kam kò gaa x'aè kaga c'lëem khóè ba Jesom koe hàà a ba a tèè Me a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseeè, dùútsa gúùs qãè sa ra gha kúrú a nxâasega chôò tamas kg'õè sa hòò?” témé. ¹⁷ Me bìrí me a máá: “Dùúska tsi ko qãèan ka tèè Tea máá? Cúím khóèm cúím ga ba qãè Me e. Igaba tsi kò kg'õèan koe tcää kg'oana ne méé tsi x'aè-kg'áñan qgóóqa qari,” témé. ¹⁸ Me tèè Me a máá: “Ndaka nea?” témé. Me Jeso ba xoa a máá: “Táá méé tsi cg'õo

guu, táá méé tsi cg'árà kúrú guu, táá méé tsi ts'ää guu, táá méé tsi tshúù-ntcōan nxàe guu. ¹⁹ Saò ba hēé naka saò sa hēéthēé méé tsi tcom. Tsáá ka c'ëe ba ncàm, ëe tsi ma ncàmsea khamaga ma,” témé. ²⁰ Me gam qári-kg'ao ba máá: “Wéé x'áè-kg'áman ncëe gar qgóóa qaria, dùú sa ra qanega tcàoa hää?” témé. ²¹ Me Jeso ba xøa me a máá: “Ncëè wéé za ga tsi kò tchàno kg'oana ne qõò naka tsia síí wéé zi gúù zi ëe tsi úúa hää zi x'ámágu naka tsia ëe dxäua ne khóè ne máà, nxäaska tsi gha nqarikg'ai koe qguùan úúa. Naka nxäaska hàà xùri Te,” tam méé. ²² Eẽm ko gaam qári-kg'ao ba ncëe sa kóm kam kò tshúù-tcaoase qõò, kái zi gúù zim kò úúa hää khama.

²³ Me Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí a máá: “Tseegua ner ko bìrí xao o: Qguùam khóèm gha nqarikg'ai di x'aian koe tcäà sa kaisase qari si i. ²⁴ A ra a ko gaia máá: Kamelean gha dqààm di kòm-coan koe nqurì sa thamka si i, qguùam khóèm gha Nqarim di x'aian koe tcäàs ka,” témé.

²⁵ Eẽ xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu ncëe sa kóm ka xu kò kaisase are a xu a tèè a máá: “Kháé ba gha nxäaska dií ba kgoaraè?” témé. ²⁶ Me Jeso ba bòò xu a máá: “Khóèa ne ko tààè, igabam Nqari ba tààè tama, wéé gúùa ne Nqarim koe subu u khama,” témé.

²⁷ Me Petere nxäaska xoa Me a máá: “Bóò! Sixaea wéé gúùan ga guua, a ko xùri Tsi. Dùú sa gha kabisea máá xae e?” témé.

²⁸ Me Jeso ba bìrí xu a máá: “Tseegukar ko bìrí xao o: kqabam nqõóm koe, ncëe Khóèm dim Cóám ko x'aian dis ntcõó-q'oos x'áàn dis koe hàà ntcõó,

ne xao gha gaxao ëe ko xùri Tea hää xao thëé x'aian di zi ntcõó-q'oo zi 12 zi koe síí ntcõó, a xao a gha 12 zi qhàò zi Iseraele di zi bòò a xgàra. ²⁹ Igaba dìim wèém ëe Tiri cg'õèan domka x'áea ba guua ba, kana qõese ga xu, kana qõese ga zi, kana xõòm ga ba, kana xõòs ga sa, kana cóán ga, kana xháràn ga, nxää ba gha 100 q'oro ncẽe zi gúù zi máàè, a ba a gha chõò tamas kg'õè sa q'õò. ³⁰ Igabaga ne gha kái ne ëe tc'ãà di ne kháóka di ne ii, ne gha ëe kháóka di ne tc'ãà di ne ii," tam méé.

20

Kg'om xháràm di tséé-kg'aoan di surutaa ne

¹ Nqarikg'ai di x'aia nea xhárà ba q'õòam khóèm khama ii khama, ncẽe ko ntcùúkg'ai cgoa tcg'oa a qõò, a síí khóè xu gam dim kg'om xháràm koe gha tséé xu qaa ba. ² A ba a dtcòmku cgoa xu, cámán di maria nem gha ko suruta xu sa, a ba a gam dim kg'om xháràm koe tsééa tcäà xu. ³ A ba a 9 di x'aè ka tcg'oa, a qõò a síí c'ëe xu bòò xu x'ámágu dis qgáis koe téé-tëe, cúí gúù ga kúrú tamase. ⁴ Me bïrí xu a máá: "Gaxao igaba méé xao thëé tirim kg'om xháràm koe síí tséé. Eë tchàno ii sar gha suruta xao o ke," témé. ⁵ Xu qõò. Me gaicara koaba ka hëé naka dqòa tcgai ka hëéthëé tcg'oa a qõò, a síí gatà iis gúùs ga sa kúrú. ⁶ Me dqòa ka tcg'oa a qõò, a gaicara c'ëe xu bòò xu tëe. Me tëè xu a máá: "Dùús domka xaoa koabam wèé ba gúù kúrú tamase ncẽe koe téé-tëe?" témé. ⁷ Xu xoa me a máá: "Cúí khóè ga tsééan máà xae e tama domka a," témé. Me máá: "Gaxao igaba méé xao tirim kg'om xháràm koe síí tséé," témé.

⁸ Cáṁs ko tcāà kam kò kg'om xháràm ka q'ōose ba tc'āà-cookg'aim gaxu di ba bīrī a máá: “Tséé-kg'ao xu tcii naka suruta xu. Kháóka hààraa xu cgoa tshoa-tshoa naka tc'āà di xu koe síí chōò,” témé. ⁹ Xu tséé-kg'ao xu ëe kò dqòa ka tsééan tshoa-tshoa xu hāà a xu a wèéa xu cám dim mari ba gàbakaguè. ¹⁰ Igaba ëe kò tsééan tc'āà a tshoa-tshoa xu ko hàà surutaè ka xu kò tc'ëea máá, kaisa maria ne xu gha surutaè, ta tc'ëea. Igaba xu kò gaxu igaba wèéa xu ga cám dim mari ba gàbakaguè. ¹¹ Eë xu ko gàbakaguè e ka xu kò tshoa-tshoa a xháràm ka q'ōosem cgoa mēéku, ¹² a máá: “Khóè xu ncëe kò kháóka tshoa-tshoa xua cúím aoara ba tsééa, igaba tsi kúrú xua xu sixae khama noo, ncëe tsééan di qóman hëé naka cám ka dàoku sa hëéthëé xámà hāa xae,” ta xu méé. ¹³ Me xháràm ka q'ōose ba gaxu ka c'ëe ba xoa a máá: “Khóè tseè, kàa tsi tama ra hāa, ka tsam gáé ncää dtcòmku tama cámán dim marim ka? ¹⁴ Sëè tsari maria ne naka qōò. Kháóka tsééan tshoa-tshoa hāam tséé-kg'ao bar tsáá khama ma suruta kg'oana ke. ¹⁵ Kgoarasea tama ra gáé hāa, tc'ëer kos gúù sar gha tiri marian cgoa kúrú sa? Kana ba ko tsarim tcgái ba tiri qäè tcáóan domka nxäè te?” ta méé.

¹⁶ Ncëem dàòm ka ne gha tc'āà di ne kháóka di ne ii, ne gha kháóka di ne tc'āà di ne ii.

*Jeso ba ko gaia Gam di x'ooan ka kg'ui
(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)*

¹⁷ Eëm kòo Jeso ba Jerusalema koe qōò kam kò Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu cúa séèa tcg'òó, a dàò q'oo koe bīrī xu a máá: ¹⁸ “Bóò, Jerusalema koe xae ko qōò, Me gha Khóèm dim

Cóá ba kaia xu peresiti xu hẽé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hẽéthẽé tshàu q'oo koe tcãàè. Xu gha x'óós koe chìbi-chibi Me. ¹⁹ A xu a gha tãá zi qhàò zi di xu khóè xu tshàu q'oo koe tcãà Me, nxãasega xu gha ncoi Me, a qoa Me, a xgàu Me ka. Igabam gha nqoana dim cám ka x'ooan koe ghùiè.

*Xõòs dis dtcàrà sa
(Mk 10:35-45)*

²⁰ Si kò nxãaska Šebetem di tsara cóá tsara ka xõò sa gas di tsara cóá tsara cgoa Gam koe hàà, a sa a qom, a c'ees gúù sa dtcàrà Me. ²¹ Me Jeso ba gas ka máá: “Dùú sa si ko dtcàrà?” témé. Si xoa Me a máá: “Nxàe, tiri tsara cóá tsara gha Tsari x'aian koe Tsáa qàe koe ntcõó sa, me c'ee ba kg'áò xòèa Tsi koe ntcõó, me c'ee ba dxàe xòèa Tsi koe ntcõó,” tas méé. ²² Me Jeso ba xoa a máá: “Dùú sa tu ko dtcàrà sa tu q'aa tama. A Tiris kubis kg'áàr kos koe tsao ga kg'áà?” ta méé. Tsara máá: “Kg'áà tsam ga,” témé. ²³ Me bìrí tsara a máá: “Kubis Tiris koe tsao gha kg'áà. Igaba ncẽe kg'áò xòèa Te koe hẽé naka dxàe xòèa Te koe hẽéthẽé ntcõóan ka, nxãa nea Tíí ka kúrúè tama, igaba i gane ëe Abom ka kg'ónò mááè ea ne di i,” ta méé.

²⁴ Eë xu ko 10 xu ncẽe sa kóm ka xu kò ëe tsara khóè qõeku tsara kaisase xgóà cgae. ²⁵ Igabam Jeso ba Gam koe tciia óá xu a máá: “Q'ana xao hää, tãá zi qhàò zi di xu x'aiga xu ko gane koe gaxu di qarian x'áí sa, xu ko gane di xu kaia xu gane koe gaxu di qarian tséékagu. ²⁶ Táá méé i gaxao koe gatà ii guu. Igaba diim wèém ëe gha ko gaxao koe kai kg'oana ba, méém gaxao dim tséé-kg'ao ba ii. ²⁷ Naka méém wèém ëe gaxao xg'aeku koe tc'ãà kg'oana ba gaxao dim qãà ba ii, ²⁸ ncẽem ma

Khóèm dim Cóá ba ma hàà khóè ne ka tséea mááè tama khama. Igabam hààraa, hààm gha khóè ne tséea máá ka, a gha hàà kg'õèa ba máà, kái ne khóè nem gha suruta máá, ne kgoaraè ka.

*Jeso ba ko káà tcgái tsara khóè tsara bòòkagu
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)*

²⁹ Eẽ xu ko Jeso ba hẽé naka Gam di xu xgaase-xg'ao xu hẽéthẽé Jeriko koe tcg'oa kas kò kaias xg'ae sa xùri Me. ³⁰ Ka tsara kò gaa x'aè kaga cám khóè tsara káà tcgái tsara dàòm dxùukg'ai koe ntcõe. Eẽ tsara ko kóm Jesom ko nqáé sa ka tsara kò q'au a máá: "X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka tsgõose-coa Tseè, thõò-xama máá tsam m!" témé. ³¹ Igabas kò xg'ae sa dqàè tsara a, a máá, nqoo méé tsara, témé, tsara kaisase q'au a máá: "X'aiga Tsi Nqari Tseè, Dafitem ka cóáse Tseè, thõò-xama máá tsam m!" témé.

³² Me kò Jeso ba téé a tcii tsara a, a ba a máá: "Dùú sar gha kúrúa máá tsao o sa tsao ko tc'ëe?" ta ma tẽè. ³³ Tsara bìrí Me a máá: "X'aigaè, tcgáia tsam méé i xgobekg'amse sa *tsam ko tc'ëe*," témé. ³⁴ Me Jeso ba thõò-xama máá tsara am ko khama tcgáia tsara qgóó, tsara kúúga bòò, a xùri Me.

***Jeso ba Jerusalema koe
(21:1-25:46)***

*Jeso ba ko ciian cgoa Jerusalema koe qãèse
hààkagué
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-40; Jn 12:12-19)*

¹ Eẽ ne ko Jerusalema koe cúù, a ko Betefage koe hàà, Olife dim xàbìm koe, kam kò Jeso ba cám xgaa-xgaase-kg'ao tsara tsééa tcg'òó, ² a bìrí tsara a, a máá: “Qõò tsao gatsao cgoa q'óá-kg'amkuam x'áém koe, gaa koe tsao gha donghi sa hòò, si qáésea tée, donghi-coam cgoa. Kgoara naka Tíí koe óá si. ³ A ncéè c'ëem khóèm kò c'ëe gúù bìrí tsao o, ne méé tsao bìrí me naka máá: ‘X'aiga ba ko qaa khara a,’ témé, nxãaskam gha kúúga guu khara a,” témé.

⁴ Ncées gúù sa kò kúruse, porofitim ka kò kg'uièa hääs kg'uis gha nxãasega tseegukaguè ka, ncée kò máá:

⁵ “Cóás Sione di sa bìrí naka máá:
 ‘Bóò, sarim X'aiga ba ko cg'áré-cg'aresease hèà cgaе si,
 a ba a donghi sa qábìa hää, donghi-coam cgoa hèà sa,
 donghis dim cóá ba,’ ” ta mééè sa.

⁶ Tsara xgaa-xgaase-kg'ao tsara qõò, a síí Jesom ko ma x'áè tsara a khama ma kúrú, ⁷ a síí donghi sa óá, donghi-coam cgoa, a tsara a gatsara di qgáían gam koe tcee, Me gaa koe ntcõó. ⁸ Si káis xg'ae sa dàòm q'oo koe gane di qgáían khárà, ne c'ëe ne hìian di nxãan xg'ao a ne a dàòm q'oo koe khárà. ⁹ Si kò xg'aes ëe kò cookg'aia ba koe hëé naka kháoa ba koe hëéthëé hää sa q'au a máá:

“Hosana, Dafitem ka tsgõose-coa ba!

Ts'ee-ts'eekg'aièa baa,

Gaam ëe ko X'aigam *Nqarim* di cg'õèan cgoa hèà ba!

Hosana, ëe kaisase tc'amaka hèà ba!”
 témé.

10 Eẽm ko Jeso ba Jerusalema koe tcāà kam kò wèém x'áé-dxoo ba nqàrè ka téé a máá: “Ncēe ba dìí baa?” témé. **11** Zi xg'ae zi xoa a máá: “Ncēe ba Jeso Me e, porofitim Galilea dim xg'aekum Nasareta dim koe guua hāa ba,” témé.

*Jeso ba ko tempelem koe tcāà
(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Jn 2:13-22)*

12 Me Jeso ba tempelem koe tcāà, a ba a wèé ne ēe kòo tempelem q'oo koe x'ámá, a ko x'ámagu ne xhàiagu, a ba a kò khóè ne ncēe tāá nqōó di marian ko séè a gaan téé-q'oo koe tempelem di marian khóè ne máà ne di tafolean xùbu, naka gane ēe ko tcibian x'ámagu ne di ntcōó-q'ooan hēéthēé e, **13** a ba a bìrí ne a máá: “Góásea i hāa a ko máá: ‘Tirim nquu ba méém còrèan dim nquu ba ta ma tciiè,’ igaba tu gatu ts'ãà-kg'ao ne dim nquu ba kúrú mea,” témé.

14 Ne káà tcgái ne hēé naka nqoara ne hēéthēé tempelem koe hàà cgae Me, Me kúrú ne ne qāè. **15** Igaba ēe xu ko kaia xu peresiti xu hēé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēé ko are-aresa zi gúù zi kúrúm ko zi bóò, i ko cóán tempelem koe q'au a ko máá: “Hosana, Dafitem ka tsgōose-coam koe,” témé ka xu kò xgòà, **16** a xu a Gam ka máá: “A kóm Tsi ko ncēe cóán ko méés gúù sa?” témé. Me Jeso ba xoa a máá: “Èè, qanega xao gáé nxará naka kóm ta ga hāa Nqarim di zi Tcgāya zi koe góásea sa, ncēe ko máá:

‘Cóán hēé naka comko cóá-coan hēéthēé di kg'áman koer dqomàn kg'ónò máásea hāa,’ ta méé sa?” témé.

17 A ba a guu xu a x'áé-dxoom ka tchàa koe tcg'oa a Betania koe síí, a gaa koe síí x'óm.

*Jeso ba ko faia dis hìi sa cgúí
(Mk 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ Kaisa ntcùúkg'ai cgoa, ëem ko x'áé-dxoom koe kabise kam kò xàbàa hää. ¹⁹ Faia dis hìi sam ko dàòm qæe koe bòò kam kò sií cgaes si, a sií cùí gúù ga táá hòò cgaes si, igaba tqaran cùí ga a. Kam kò gaas ka máá: “Chõò tamase méé i cùí tc'õo ga sáá koe gaia táá tcg'oa guu!” témé. Si kò faia dis hìi sa gaa x'aè kaga nqai.

²⁰ Eẽ xu ko xgaa-xgaase-kg'ao xu bòò si ka xu kò are, a máá: “Nta sa ko ma faia dis hìi sa kúúga nqai?” ta ma tèè.

²¹ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Tseegukagar ko bìrí xao o: Dtcòmàn xao kò úúa hää, a káise tc'ëe-tc'lëese tama, ne xao cuiskaga faia dis hìis koe kúrúseas gúùs cùí sa kúrúa hää tite, igaba ëe xao kòo ncëem xàbì ba bìrí a máá: ‘Séèa ghùiè naka sií tshàam q'oo koe ncemea tcäàè’ témé, ne i gha gatà ii. ²² A ncëè dtcòmàn xao kò úúa hää ne xao gha dùús wèés ëe xao ko còrèan cgoa dtcàrà sa hòò,” témé.

*Jesom di qarian ka tèè sa
(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)*

²³ Jesom ko tempelem koe tcäà ka xu kò kaia xu peresiti xu hëé naka khóè ne di xu kaia xu hëéthëé hàà cgaes Me, ëem hää a ko xgaa-xgaa ka, a xu a máá: “Dùútsa qaris cgoa Tsi ko ncëe zi gúù zi kúrú, i gataga diín ncëe qarian máà Tsia hää ncëe gúù zi kúrú di i?” témé.

²⁴ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Tíi igabar gha cùís gúù sa tèè xao o thëé, a ncëè xoa ba xao kò máà Te, ner gha Tíi igaba bìrí xao o dùútsa qaris cgoar ko ncëe zi gúù zi kúrú sa. ²⁵ Tcguù-tcguukan Johanem

dia kò ndaa guua, nqarikg'ai koea kana khóèan koea?" témé.

Xu xóé a tẽèku a máá: " 'Nqarikg'ai koe e,' ta xae kò ko méé nem gha tẽè xae e a máá: 'Dùús domka xaoa kò kháé nxäaska gam koe dtcòm tama?' témé. ²⁶ Igaba ncëè: 'Khóèan koe e,' ta xae kò ko méé ne xae ko khóèan bée. Wèé ne khóè ne ko Johane ba porofitim ii se bòò khama," ta xu méé. ²⁷ Xu Jeso ba xoa a máá: "C'úùa xae hää," témé.

Me bìrí xu a máá: "Nxäaskar Tíí igaba cuiskaga bìrí xaoa hää tite dùútsa qaris cgoar ko ncëe zi gúù zi kúrú sa," témé.

Cóá tsara dis sere-sere sa

²⁸ "Nta xao ko ma tc'ëe? C'ëem khóè ba kò cám cóá tsara úúa. A ba kò tc'ää dim cóám koe síí, a bìrí me a máá: 'Tiri cóáè, qõò naka síí ncëe cám ka kg'om xháràm koe tséé,' témé. ²⁹ Me xoa me a máá: 'Cuiskaga a,' témé, igabam kò kháóka tc'ëea kabi, a ba a qõò.

³⁰ "Me khóè ba cám dim cóám koe síí, a gataga gam ka méé, me xoa a máá: 'Qõòr gha àboè,' témé, igabam táá qõò. ³¹ Gatsara ka ndaka ba kòo xõòm ko tc'ëe sa kúrú?" tam Jeso ba ma tẽè. Xu máá: "Tc'ää di me e," témé.

Me Jeso ba bìrí xu a máá: "Tseegukar ko bìrí xao o: Mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hëé naka cg'árà-kg'ao zi hëéthëé gha Nqarim di x'aian koe gaxao ka tc'ää a tcää. ³² Johane ba kò gaxao koe tchànom dàòm cgoa hàà, xao kò táá gam koe dtcòm, igaba i kò mari xg'ae-xg'ae-kg'aoan hëé naka cg'árà-kg'ao zi hëéthëé gam koe dtcòm. Gataga xao kò ncëes gúù sa bòò, igaba xao kò táá kháóka tc'ëea kabi a gam koe dtcòm," témé.

*Chõó-kg'oman di xu xhárà-kg'ao xu dis sere-sere sa
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)*

33 A ba a máá: “C'ëes sere-sere sa kóm. C'ëem x'ãè-kg'ao ba kò hàna, ncẽe kò kg'om xhárà ba xháràa ba, a ba a kò xhàro ba gaam koe kúrúa nxãma-nxãma, a ba a gõéan ko kúrúèm qgáì ba hẽé naka qáòm nquu ba hẽéthẽé gaa koe tshào, a ba a xhárà-kg'ao xu cgóbè me, a c'ëem nqõóm koe qõò.

34 “Eëm ko tc'õoan ko kúrúsem x'aè ba cúù kam kò gam di qãàn tsééa úú, xhárà-kg'ao xu koe, síí xu gha gam di tc'õoan séè ka. **35** Xu kò xhárà-kg'ao xu gam di qãàn séè, a c'ëe ba xg'áím, a c'ëe ba cg'õo, a xu a c'ëe ba nxõán cgoa xgàrùbe.

36 “Gaicaram kò c'ëe qãàn tsééa úú, kg'aiakan nqáéa hää a, xu síí gataga hẽé e.

37 “Kháókam kò gam dim cóá ba tsééa úú cgae xu, a máá: ‘Tirim cóá ba xu gha tcom a qgóóse,’ témé.

38 Igaba ëe xu ko xhárà-kg'ao xu cóá ba bóò ka xu kò bìríku a máá: ‘Ncẽe ba gúù zi ka q'õòsem ga me e, ncẽe gha ko hèà xhárà ba q'õò ba, ke hèà naka xae cg'õo me naka gam di x'aian séè,’ témé. **39** Xu kò séè, a kg'om xháràm ka tchàa koe xaoa tcg'òó me, a cg'õo me.

40 “Kháé nxãaska, ëem kòo kg'om xháràm ka q'õòse ba hèà, ne ba gha ëe xu xhárà-kg'ao xu xháràm di xu dùú sa kúrú?” tam ma Jeso ba tẽè.

41 Xu bìrí Me a máá: “Eë xu cg'ãè kúrú-kg'ao xum gha cg'ãèm dàòm cgoa kaàkagu, a ba a gha c'ëe xu xhárà-kg'ao xu kg'om xhárà ba máà, xu qgóóa máá me, ncẽe gha gam di xoèan tc'õoan di máà me xu, tc'áróan ko kúrúse x'aèan kòo hèà ne xu,” témé.

42 Me Jeso ba gaxu ka máá: “Qanega xao gáé *Nqarim di zi Tcgāya zi koe nxará tama, ncēe ko máá:*

‘Nxōás ëe tshào-kg’ao xu ka bóà xguièa hää sa, kaisase cgáés nxōá sa kúrúa hää.

Ncēea X'aigam *Nqarim* ma kúrúa hää a, si ncēe sa tcgái-q’ooa ta koe t’õè si i,’ témé zi?

43 “Gaa domkar ko bìrí xao o, a ko máá: X'aian Nqarim dia gha gaxao koe séèa tcg’òóè, a ia a gha qhàòs ëe ko qâè tc'áróan kúrú sa máàè. **44** [Gaam ëe ko ncēes nxōás koe cg’áé ba gha khoana tòm-tomse, igaba ëes kòo c’ëe khóèan koe cg’áé nes gha tòm-tom m,” témé.]

45 Eë xu ko kaia xu peresiti xu hëé naka Farasai xu hëéthëé Gaam di zi sere-sere zi kóm ka xu kò q'ana hää gaxu kam ko kg'ui sa. **46** Qáé Me kg'oana xu kò hää, igaba xu kòo khóè ne dis xg'ae sa bëe, porofitim iiise ne kòo séè Me khama.

22

*Séèkuan dis kõès dis sere-sere sa
(Lk 14:15-24)*

1 Me Jeso ba gaicara gane cgoa sere-sere zi cgoa kg'ui, a máá: **2** “Nqarikg'ai di x'aia nea x'aigam ncēe ko gam dim cóá ba séèkuan dis kõè sa kúrúa máám cgoa nxará xg'aeèa hää. **3** Me nxâaska gam di qâàn tsééa úú ëe ko séèkuan dis kõès koe tciìèa hää ne koe, síí ne gha bìrí ne ne hàà ka. Igaba ne kò hààn xgui.

4 “Me gaicara c’ëe qâàn tsééa úú a máá: ‘Bìrí ëe kò tciìèa hää ne naka máá: ‘Bóò, kg’ónòar xg'ara hää

tc'õoan kõës di i, tiri xu ghòè xu hẽé naka tiri ghòè-coan tsáúa hãa hẽéthẽá cg'õoèa hãa, i wèé gúùan kg'ónòa xg'araèa hãa, ke séèkuan dis kõës koe hàà,' témé. ⁵ Igaba ne kò tc'irì-tc'irise, a ne a qõò, Me c'ẽe ba gam dim xháràm koe qõò, me c'ẽe ba gam di tsééan koe qõò. ⁶ Ne c'ẽe ne wèéa ne ga gam di qãàn qgóó, a xgàra a, a ne a cg'õo o. ⁷ Me x'aiga ba xgóà, a ba a gam di ncõo-kg'aoan tsééa úú, a ëe ne cg'õo-kg'ao ne cg'õo, a gane di x'áé-dxooan dàò.

⁸ “A ba a nxãaska gam di qãàn bìrí a máá: ‘Séèkuan dis kõë sa kg'ónòa xg'araèa hãa, igaba ëer kò tciia hãa nea tciiku sa kg'ano tama. ⁹ Ke ncëeska x'áé-dxoom xg'aeku di dàòan ko nxãa koe qõò, naka séèkuan dis kõës koe tciia óá khóèan wèé ëe xao gha hòò o,’ témé. ¹⁰ I kò ëe qãàn x'áéan xg'aeku di dàòan koe qõò, a i a wèéan ëe xu kòo xg'ae cgoan xg'ae-xg'ae, tshúùan ga hẽé naka qãèan ga hẽéthẽé e, me séèkuan dis kõës dim nquu ba cg'áè-kg'aoan ka cg'oè.

¹¹ “Igabam ëem ko x'aiga ba tcãà, cg'áè-kg'aoa nem gha bóò ka, kam kò gaa koe séèkuan dis kõës di qgáian hãa tamam khóè ba bòò. ¹² A ba a bìrí me a máá: ‘Tíí tcáràè, nta tsi ma ncëe koe tcana, séèkuan dis kõës di qgáian úú tamase?’ témé. Me khóè ba káàn kg'ui. ¹³ Kam ko nxãaska x'aiga ba qãà xu bìrí a máá: ‘Qáé me tshàua ba koe hẽé naka nqàrèa ba koe hẽéthẽé e, naka tchàa koe xaoa tcg'õó me, dcùú-qoms q'oo koe, ncëe gaa koe i gha kg'aeán hẽé naka gãò xõóan hẽéthẽé hãa koe,’ témé. ¹⁴ Kái nea kò tciiea, igaba ne kò cg'orò ne nxárá tcg'õóèa hãa khama.”

*Kaesaram koe surutan dis tēè sa
(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)*

¹⁵ Xu nxāaska Farasai xu tcg'oa, a síí kàa zi xg'ae-xg'ae, nta xu gha ma kg'uian cgoa qgóó Me sa. ¹⁶ A xu a nxāaska gaxu di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hēéé naka Herotem di xu xùri-kg'ao xu hēéthēé Gam koe tsééá úú, xu síí máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, q'ana xae hāa tseegu di Tsi khóè Tsi i sa, a ko Nqarim dim dàò ba xgaa-xgaa sa, a c'ee khóè cgoa ga tchōà úú tama, khóèan di téé-q'ooan Tsi nqábé tama khama. ¹⁷ Ke ncéeska bìrí xae e, dùú sa tsi ko tc'ee sa: A tchànoa, *Roma ne dim x'aigam* Kaesara ba méém surutaè sa kana méém táá surutaè saa?” ta xu mééé.

¹⁸ Igabam kò Jeso ba gaxu dis kàas cg'ãè sa q'ana hāase máá: “Dùús domka xao ko kúrúa bób Te, gaxao qãè qgóóse ko igabaga cg'ãè cau xaoe? ¹⁹ X'aigam ko suruta cgoaèm mari ba x'áí Te,” témé. Xu gaam mari ba máà Me. ²⁰ Me Jeso ba x'áí xu me a tēè xu a máá: “Diín dis tcúú sa ncée sa, naka gatàa diín di cg'õèa ncée e?” témé. ²¹ Xu xoa a máá: “Kaesaram di si i,” témé. Me nxāaska bìrí xu a máá: “Eē Kaesaram di ii sa nxāaska Kaesara ba máà, naka ëe Nqarim di ii sa Nqari ba máà,” témé. ²² Eē xu ko ncée sa kóm ka xu kò area, khama xu kò guu Me a qõò.

*X'ooan koe tēean dis tēè sa
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)*

²³ Gaam cám ëem kaga xu kò Saduke xu hàà, ncée x'ooan koe tēes hànà sa dtcòm tama xu, a xu a hàà tēè Me, ²⁴ a máá: “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, Moshe ba kò máá: ‘Khóèm kò x'óó, cóá úú tamase, ne méém qõese ba ëes khóès káà kg'áò-khoe sa séè

naka káíkhoe ba cóán ábà máá,’ témé. ²⁵ Nxãaska xu kò 7 xu khóè qõoku xu hàna, gatá cgoa kò x'ãèa xu. Tc'ãà di ba kò séèa hää, a ba a cóá úú tamase x'óó, a kò qõese ba khóè sa qaùa máá. ²⁶ Me kò cám di ba gataga hëé, nqoana di ba hëéthëé e, Me nxãakg'ai ga síí 7 di ba tcãà. ²⁷ Si wèéa xu qää q'oo koe khóës ga sa x'óó. ²⁸ Ka sa gha nxãaska x'ooan koe i kò téeèm cám ka ndakam di saa, ëe xu 7 xu ka? Wèéa xu kò úú sia hää ka,” ta xu méé.

²⁹ Me Jeso ba xoa xu a máá: “Tsäa xao hää, Nqarim di zi Tcgäya zi ko méé sa hëé naka Nqarim di qarian hëéthëé xao c'úùa hää khama. ³⁰ Eẽ ne ko khóè ne x'ooan koe tée ne i gha séèkuan káà ii khama, ne gataga séèkuan kgoara mááè tama, igaba ne gha nqarikg'ai di moengelean khama ii. ³¹ X'ooan koe ghìès ka: A nxárá ta ga xao gáé hää, Nqarim gatu koe nxàea hää sa? Ncëem kò máá: ³² ‘Tíí Ra Nqarim Abrahamam di Ra a, a Nqarim Isakam di Ra a, a Nqarim Jakobem di Ra a,’ témé ka. X'óoa ne dim Nqarim tama Me e, igabagam kg'õèa hää ne di Me e,” tam méé.

³³ Eẽ zi ko xg'ae zi kóm Me, ka zi kò Gam di xgaa-xgaan ka arekaguè.

*Kaiam x'áè-kg'ám dis tëè sa
(Mk 12:28-34; Lk 10:25-28)*

³⁴ Eẽ xu ko Farasai xu kóm, Saduke xum kò tcëekg'am kg'ám sa, ka xu kò xg'ae. ³⁵ Me gaxu ka c'ëe ba, ncëe x'áè q'ãa-kg'ao kò ii ba, qáé Mem gha qqáì nem ko qaa khama tëè Me a máá: ³⁶ “Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè, x'áèan q'oo koe ba ndakam x'áè-kg'ám ba kaia?” témé. ³⁷ Me bìrì me a máá:
“ ‘X'aigam tsarim Nqari ba méé tsi

wèé tcáoa tsi cgoa hëé,
 naka wèé kg'õèa tsi cgoa hëé
 naka wèé tc'ëea tsi cgoa hëéthëé ncàm.'

³⁸ "Ncëea tc'ãà di a kaiam x'áè-kg'ám ga me e.
³⁹ Me cám di ba ko gam cgoa qõða mááku a ko máá:
 'Tsáá ka c'ëe ba ncàm,
 ëe tsi ma ncàmsea khamaga ma,'
 témé.

⁴⁰ "Ncëe tsara x'áè-kg'ám tsara koe i wèé x'áèan
 ga hëé naka porofiti xu ka góáèas ga sa hëéthëé
 qgóó xg'aeèa," tam méé.

*Krestem díin dim tsgõo-coam ii dis tëè sa
 (Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)*

⁴¹ Eẽ xu ko Farasai xu xg'aea hää kam kò Jeso
 ba tëè xu ⁴² a máá: "Krestem ka xao ko ntama
 ma tc'ëe? Díin dim tsgõo-coa baa?" téclé. Xu
 bìrí Me a máá: "Dafitem ka tsgõose-coa Me e,"
 téclé. ⁴³ Me bìrí xu a máá: "Gatà i ko ii ne, ne
 ba kò kháé nxäaska Dafite ba dùús domka *Tcom-tcomsam Tc'ëem* ka kg'uikaguè a 'X'aiga ba' ta ma
 ma tcii Me, ncëem kòo máá:

⁴⁴ 'X'aigam *Nqari* ba kò Tirim X'aiga ba bìrí a máá:
 'Kg'áò xòèa Te dim x'õàm koe méé tsi ntcõó,
 nakar gha nxäakg'aiga síí tsari cg'õo-kg'aoan
 nqärè-kg'ama tsi ka nqäaka tòó,'
 téclé ka.

⁴⁵ "A ncëè Dafitem kòo 'X'aiga ba' ta ma ma tcii
 Me ne ba gha nxäaska ntama ma gam dim tsgõo-
 coa ba ii?" téclé. ⁴⁶ I kò cúí khóè ga táá kgoana a
 Jeso ba xøa, i kò ëem cám koe guu a khóè ne bëe a
 táá gaicara c'ëe tëè ga tëè Me.

23

*Jeso ba ko x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēé naka
Farasai xu hēéthēé dqàè*

(Mk 12:38-40; Lk 11:39-52; 20:45-47)

¹ Me nxāaska Jeso ba xg'ae zi hēé naka xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēé bìrí a máá: ² “X'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēé naka Farasai xu hēéthēéa Moshem dis téé-q'oos koe hāa. ³ Ke méé tu wèé zi gúù zi ëe xu ko bìrí tu u zi kúrú naka qgóóa qari zi. Igaba ëe xu ko kúrú zi táá kúrú guu, ëe xu ko xgaa-xgaa sa xu kúrú tama ke. ⁴ Kaia zi xgàm zi qómí zi xu ko qáé a khóèan nxàra koe tòó, igaba xu gaxu tshàua xu ka ghùi a nxònokagu zia hāa tite. ⁵ Wèé zi gúù zi kúrú xu ko zi, xu ko khóèan gha bóbó zi ka kúrú zi: gaxu di zi tcāà tcúú zi hēé naka horo q'óm zi hēéthēé, còrè di kg'uiān góásea hāa zi xu ko tchàa-tchaa, a xu a gaxu di qgáian di x'ðàn qáò-qao. ⁶ Tcomkuān di zi qgáì zi xu ncàma hāa, naka dòàn xõe koe hēéthēé e, a xu a gataga còrè-nquuan koe kaia zi ntcoó-q'oo zi ncàma hāa théé, ⁷ naka x'ámagu di zi qgáì zi koe tsgámkaguku sa hēéthēé e, naka gataga khóè ne ka 'xgaa-xgaa-kg'aoè' ta ma tciikuan hēéthēé e.

⁸ “Igaba méé tu táá 'xgaa-xgaa-kg'aoè' ta ma tciie guu, cúim Khóè ba gatu dim Xgaa-xgaa-kg'ao Me e, tu wèéa tu ga qõekua hāa ke. ⁹ Naka tua nqõómkg'ai koe táá cíu khóè ga 'aboè' ta ma tci guu, cúim Khóè ba gatu dim Xõò Me e ke, ncẽe nqarikg'ai koe hànba. ¹⁰ Táá méé tu gataga 'tc'ãà-cookg'aiè' ta ma tciie guu, cúim Khóè ba gatu dim Tc'ãà-cookg'ai Me e ke, Kreste ba. ¹¹ Gatu xg'aeku koe kaia hāa ba méém gatu dim qãà ba kúrú. ¹² Wèém ëe ko kaikaguse

ba gha cg'áré-cg'areè, me gha wèém ëe ko cg'áré-cg'arese ba kaikaguè.

¹³ “Igaba haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xao hëé naka Farasai xao hëéthëé e, gaxao ncëe qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Nqarikg'ai di x'aian xao ko khóè ne cookg'ai koe tcéekg'am khama. A gaxao igaba táá tcäà, a xao a gataga ëe tcäà kg'oana ne guu naka ne tcäà tama khama. ¹⁴*

¹⁵ “Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xao hëé naka Farasai xao hëéthëé e, gaxao ncëe qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Nqõó ba hëé naka tshàa ba hëéthëé xao ko qõòa nxama-nxama, khóèm c'ees qhàòs di ba xao gha séèa mááse me hèà gaxao dis xg'aes koe tcäà ka! A ncëè gatàm kò ko hëé, ne xao ko kúrú mem kg'ano, chõò tamas c'ees dxãwam dis koe síía ne, cám q'oro nqáé xaoa hääse.

¹⁶ “Haò, cg'ãè i gha ii, gaxao tc'ãà-cookg'ai xao káà tcgái xao ka, ncëe ko máá: ‘Khóèm kò tempelem cgoa gài se ne i káà hùi i, igabam kò tempelem di gautan cgoa gài se ne méém gaas gài se sa tséékagu,’ ta ko méé xao. ¹⁷ Gaxao káà tc'ẽe xaoè, a káà tcgái xaoè! Dùú sa cgáé saa? Gautaa, kana tempele baa, ncëe q'ooa ba koem úúa hää gautan ko kúrú, i Nqarim cookg'ai koe q'ano iise bóòè ba? ¹⁸ Xao ko gataga máá: ‘Khóèm kò altaram cgoa gài se ne, i káà hùi i, igabam kò ko Nqarim ko tcg'òóa

* **23:14:** C'ee zi tcgäya zi Gerika di zi ncëe xùri ko kg'uián úúa:
¹⁴ Haò, cg'ãè i gha ii gaxao ka, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xao hëé naka Farasai xao hëéthëé ka, qãè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Dxàe-ntcõa zi xao ko nqua zi xhùu cgae, a xao a ko qáò còrèan cgoa x'áí-x'aïse. Gaa domka xao gha kaias xgàraku sa hòò.

mááès abas cgoa gaise ne, ncée altaram koe hana sa, ne méém gaas gaise sa tséékagu,’ témé. ¹⁹ Gaxao káà tcgái xaoè! Dùú sa cgáé saa? Nqarim ko tcg’òoa mááès aba saa, kana altara baa, ncée aba sa ko kúrú si Nqarim cookg’ai koe q’ano iise bòòe ba? ²⁰ Gaa domkam, gaam ëe ko altaram cgoa gaise ba, gam cgoa hëé naka wëés gúùs ëe gam tc’amkg’ai koe hana cgoa hëéthëé ko gaise. ²¹ Gatà iim dàòm kam kò ëe ko tempelem cgoa gaise ba gaam cgoa hëé, naka Gaam ëe q’ooa ba koe x’äèa hääam *Nqarim* cgoa hëéthëé gaise. ²² Me ko gaam ëe ko nqarikg’ayan cgoa gaise ba Nqarim dis ntcõó-q’oos cgoa hëé, naka Gaam ëe gaas koe ntcõem cgoa hëéthëé gaise.

²³ “Haò, cg’äè i gha ii gaxao ka, x’äè xgaa-xgaa-kg’ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hëéthëé e, qäè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Nqari ba xao ko tc’ðoan ko xg’äò-xg’äo zi gúù zi[†] koe cùis tshàu-q’oos dian tcg’òo a máà. Igaba xao kaisase cgáé zi gúù zi x’äèan di zi xguìa hää khama: ncée qäèse qgóókuhan hëé, thòò-xama-mááku sa hëé naka tcom-tcomsa sa hëéthëé zi. Qaase i ko, ncée zi gúù zi cgáé zi xao ga kò kúrúa hää sa, igabaga c’ëe zi c’urù tamase. ²⁴ Gaxao tc’äà-cookg’ai xao káà tcgái xaoè. Dcène ba xao ko ëe xao ko kg’äà gúùan q’oo koe tcg’òó, igaba xao ko kamele sa tóm!

²⁵ “Haò, cg’äè i gha ii, gaxao x’äè xgaa-xgaa-kg’ao xao hëé naka Farasai xao hëéthëé ka, qäè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Kubi sa hëé naka gäba sa hëéthëé ka xao ko qäáa sara xg’aa, igaba sara

[†] **23:23:** tc’ðoan ko xg’äò-xg’äo zi gúù zi - Gerika sa ko nqoana hìi-coa zi ka kg’ui, Naros koe cg’òè úú tama zi.

q'ooa sara koe chìkuān hēé naka cēèan hēéthēé ka cg'oèa hāa. ²⁶ Tsáá káà tcgái tsi Farasai tseeè! Kg'áíka q'ano-q'ano kubis q'oo naka gāba sa hēéthēé e, naka i gha nxāasega qāáa sara q'ano ii.

²⁷ “Haò, cg'âè i gha ii gaxao ka, x'âè xgaa-xgaa-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hēéthēé e, qâè khóèan khama ko ma kúrúse xao! Xg'aàèa a q'úu zi tc'ám zi khama xao ii, ncēe tchàa za tsi kò ko bòò zi ne t'ðè ii zi, igaba q'ooa zi koe x'óóa hāa khóèan di c'ðán hēé, naka wèé cg'uri qhàòan hēéthēé ka cg'oèa hāa zi. ²⁸ Gataga xao ii a khóè ne koe tchàa za tchàno khóèan di bòòse-q'ooan úúa, igaba xao q'ooa xao koe cg'âè cauan ka hēé naka cg'urian ka hēéthēé cg'oèa hāa.

²⁹ “Haò, cg'âè i gha ii gaxao ka, x'âè xgaa-xgaa-kg'ao xaoè naka gaxao Farasai xao ka hēéthēé e, naka qâè qgóóse ko igaba cg'âè cau xao hēéthēé e! Porofiti xu di zi tc'ám zi koe xao ko dqom̄ cgoaè xu gha zi gúù zi tshàoa tòó, a xao a ko ëe kò tchàno ii ne di tc'áman t'ðè-t'ðe. ³⁰ A xao a ko máá: ‘Sixae ka tsgōosea xu di x'aèan ka xae kò xg'ao kg'ðèa hāa ne, xae ga xg'ao porofiti xu di c'áðan ntcäágua hāa tama,’ ta ko méé xao. ³¹ Ncëeta mééan ka xao ko nxàea tseegukagua mááse, ëe xg'ao porofitian cg'ðo ne di xao tsgōo-coa xao o sa. ³² Ke méé xao ncëeska gaxao ka tsgōose ga xu di chìbian xg'ara-xg'ara.

³³ “Gaxao cg'ao xaoè! A dcàùan di xao cóá xaoè! Nta xao gha ma chòò tamas c'ees dxāwam dis koe xgàrakuan bëe? ³⁴ Q'ää méé xao: porofiti xu hēé, naka tc'ëega xu khóè xu hēé naka x'âè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēér ko tsééa úú sa. Xao gha c'ëe-kg'áía xu cg'ðo, a gha c'ëe xu xgàu, a gha c'ëe xu

gaxao di còrè-nquuan koe xg'áṁ, a xao a gha wèé xu x'áé-dxoo xu koe xgàra. ³⁵ Ncées gúù sa gha kúrúse, nxãasega xao gha xgàraè ka, káà chìbi ne khóè ne di c'áðan xao góman koe ntcãàgua khama. Ncées ntcãàgu c'áòku sa kò tchànom khóém Abelem koe guu a tshoa-tshoa, a síí Sakariam, Barakiam dim cóám koe tcää, ncée xao xg'ao tempele ba hëé naka altara ba hëéthëé xg'aeku koe cg'ðoa ba. ³⁶ Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Wèéan ncëea gha ncëem x'aèm di ne khóè ne koe hàà kúrúse, témé.

*Jeso ba ko Jerusalema ba thòò-xama máá
(Lk 13:34-35)*

³⁷ “Oo! Jerusalemaè, Jerusalemaè, tsáá ncëe ko porofitian cg'ðo tsi, a ko ëe tsáá koe tsééèa hää xu nxõán cgoa cg'ðo tsi. Nta noose ra kò tc'ëea hää, tsari khóèa ner gha xg'ae-xg'ae sa, ghòròs ko ma cóáa sa tcgàmàa sa dòm q'oo koe ma xg'ae-xg'ae khama, igaba tu kò tc'ëe e tama. ³⁸ Q'aa méé xao, gaxao dim tempele ba xao gha cg'ña-cg'anasea hääse guua mááè sa. ³⁹ Bìrí xao or ko, cuiskaga xao gaicara bóò Te tite, a xao a gha nxãakg'aiga máá: ‘Gaam ëe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'ðèm cgoa hàà ba ts'ee-ts'eekg'aièa,’ témé,” tam méé.

24

*Nqõó ba ko chõò di zi x'áí zi
(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)*

¹ Jeso ba kò tempelem koe guu a tcg'oa a ba a qõò, xu Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu hàà cgaе Me, hàà xu gha gaa nquuan tempelem di x'áí Me ka. ² Me xoa xu a máá: “Wèéan ncëe ga xao ko bóò

na? Tseegukar ko bìrì xao o: Cuiskagas ncēe koe cūís nxõás ga sa c'ëes tc'amkg'ai koe guuèa hāa tite, wèéa zi ga gha xòóa qàriè," témé.

*Cg'ãè zi hēé naka xgàraku zi hēéthēé e
(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)*

³ Eẽm Jeso ba Olife dim xàbìm koe ntcõóa-ntcõe, ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu cùíaga hàà cgae Me, a máá: "Birí xae e, n-cáma i gha ncēe gúùan kúrúse sa, i gha gataga Tsari hàà-q'ooan hēé naka nqõóm di chõò-q'ooan hēéthēé dùús ka x'áie sa?" témé.

⁴ Me Jeso ba xøa xu a máá: "Q'ää xao naka i táá cùí khóè ga hoàkagu xao o guu. ⁵ Kái ne gha Tirim cg'õèm cgoa hàà, a máá: 'Tíí ra Kreste ra a,' témé, a ne a gha kái ne hoàkagu ke. ⁶ Tu gha ncõoan hēé naka ncõoan di zi nxæe zi ka hēéthēé kóm, igaba bòò naka tu táá q'aekaguè guu. Gatà ii zi gúù zi méé zi kúrúse ke, igaba i qanega chõò-q'ooan hàà ta ga hāa. ⁷ Nqõóm di zi qhàò zi gha c'ëe zi qhàò zi cgoa x'ääku, i gha x'aian x'aian cgoa x'ääku, i xàbàn hāa, i nqõóan di cgùruan kái zi qgài zi koe hāa khama. ⁸ Wèé zi ncēe zia ábàn di thõðan di zi tshoa-tshoase-q'oo zi khamaga xám.

⁹ "Ne gha nxääaska xgàrakuan koe tcää tu u, a cg'õo tu u. Tu gha Tiri cg'õèan domka nqõóm di zi qhàò zi wèé zi ka hòreè. ¹⁰ Nxääaska ne gha kái ne gane di dtcòman aagu, a gha qáékuan koe tcääku, a ne a gha gane ka c'ëea ne hòre. ¹¹ I gha tshúù-ntcõan di porofitian kái x'áise, a kái ne khóè ne hoàkagu. ¹² Cg'ãèan di càùse-q'ooan domka i gha kái khóèan di ncàmkuan qgài, ¹³ igaba gaam ëe ko qarika téé a chõò-q'oos koe síí ba gha kgoaraè. ¹⁴ I gha Nqarim

di x'aian di qãè tchõàn wèém nqõóm koe xgaa-xgaaè, x'áis iise nqõóm di zi qhàò zi wèé zi koe, si gha nxãaska chõò-q'oo sa hàà.

*Q'áò-q'aosas gúù sa
(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)*

¹⁵ “Eẽ tu ko q'áò-q'aosas gúù sa bóò, ncẽe ko tcom-tcomsam qgáì ba kúrú me xãòm khama ii sa, si gaa koe téé-tëe. Porofitim Danielem kò tcom-tcomsam qgáìm koe hääse gaas ka kg'ui sa (ëe ko nxárá ba méém kórna q'ää). ¹⁶ Ne méé ne nxãaska ëe Jutea koe hànà ne xàbiàn koe qgóéa síí, ¹⁷ nakam ëe nquuan tcöbe koe hànà ba táá xõa na síí ëe nquuan q'oo koe hää sa séè guu, ¹⁸ nakam ëe xháràn koe hànà ba táá kãbise naka síí gam di qgáían séè guu. ¹⁹ Haò, cg'äè i gha ii, ëe zi cám zi ka ëe ncãà zi koe cóán úúa zi khóè zi ka hëé naka ëe gha ko comkagu zi ka hëéthëé e! ²⁰ Còrè naka i gha gatu di qgóéan táá sao di x'aè ka hää guu kana Sabata dim cám ka. ²¹ Nxãaska i gha kaia xgàrakuan hää ke, ncẽe nqõóm dis tshoa-tshoases koe guu a qanega hää tama a, ncẽes noose ga, a i a gaicara hää tite e. ²² A ncẽè ëe xu cám xu kò xòm-xommè ta ga hää ne, i cúi khóè ga kgoaraèa hää tite, igaba xu gha ëe nxárá tcg'òóèa hää ne domka ëe xu cám xu xòm-xommè.

²³ “A ncẽè ëem x'aèm kam kò c'ëem khóè ba bìrí tu u a ko máá: ‘Bóò, ncẽe ga Me e Kreste ba,’ kana máá: ‘Eẽ gam síí hää,’ témé ne, méé tu táá dtcòm m guu. ²⁴ Tshúù-ntcõan di xu Kreste xu hëé naka tshúù-ntcõan di xu porofiti xu hëéthëéa gha x'áise, a kaia zi x'áí zi hëé naka are-aresa zi gúù zi hëéthëé kúrú ke, ëe nxárá tcg'òóèa ne xu gha hoàkagu ka,

kgoanase i kòo ne. ²⁵ Bóò, x'aèan cookg'ai koer kò bìrí tu ua.

²⁶ “A ncéè gatu ka ne kòo máá: ‘Bóò, tchàa-xgóóm koem hää,’ témé ne méé tu táá tcg'oa naka qõò guu. *A ncéè gaicara ne kòo máá:* ‘Bóò, nquum q'oo koem hàná,’ témé ne méé tu táá dtcòm guu. ²⁷ Cám̄s ko tcg'oa xòè koe i ko ma túú-tebean guu a cám̄s ko tcāà xòè koe ma síí bòðse khama i gha ma Khóèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii. ²⁸ Eẽ x'óóa hääam tc'áróm hää qgáì koe i gha kg'ãean xg'ae.

*Khóèm dim Cóám di hàà-q'ooa ne
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)*

²⁹ “Eẽ xu cám̄ xu di xgàrakuan qãá q'oo koes gha kúúga cám̄ sa ntcùú-ntcuuè,
Me nxoe ba x'áà tite,
i gha tcónðan nqarikg'ai koe guu a tcheè,
i gha nqarikg'ai di qarian ntcää-ntcääè.

³⁰ “Eẽm x'aèm kas gha Khóèm dim Cóám dis x'áí sa nqarikg'ai koe x'áise, zi gha wèé zi qhàò zi nqõómkg'ai di zi kg'ae, a zi a gha Khóèm dim Cóá ba bóò, Me nqarikg'ai di túú-c'õòan koe guu a ko hää, qarian hëé naka kaia x'áàn hëéthëé cgoa. ³¹ Me gha Gam di xu moengele xu kaiam q'aum torompitam dim cgoa tsééa tcg'òó, xu gha Gam nxárá tcg'òóa hää ne wèé xòèan ëe tc'ãán ko guu za xg'ae-xg'ae, nqarikg'ai dim chõò-q'oom c'ëem koe guu a síí c'ëem koe tééan koe.

³² “Ke tu ncëes gúùs faia dis hìis koe kúrúsea hääs koe xgaa-xgaase: ëe i ko gas di nxãàñ tshoa-tshoa a ko tsom, i ko tqara sa tsom, ne tu q'ana hää qhóóa ne tcana hää sa. ³³ Gataga ëe tu kòo ncëe zi gúù zi

wèé zi bóò ne tu q'ana hāa cùù Me e sa, a nquu-kg'áman koe hāa. ³⁴ Tseegukar ko bìrí tu u a ko máá: Ncēes qhàò sa kaà tite, i gha nxāakg'aiga síí ncēe gúùan wèé ga kúrúse. ³⁵ Nqarikg'aian hēé naka nqōókg'aian hēéthēéa gha chōò, igaba i Tiri kg'uiān chōò tite.

*Cuí khóè ga c'úùa hāa cám ba kana x'aè ba
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30, 34-36)*

³⁶ “Igabaga i cúí khóè ga ëem cám ba kana ëem x'aè ba q'ää tama, moengele xu nqarikg'ai di xu ga igaba kana Cóám ga igaba, Xōòm cùím ka oose. ³⁷ Nowam di x'aèan ka i kò ii khama i gha Khóèm dim Cóám di hàà-q'ooan ii khama. ³⁸ Eë xu cám xu ka kaiam tshàam hàà tama cookg'ai koe ne kòo tc'õó a ko kg'áà, a ko séèku, a ko séèkuan bìríku, me nxāakg'aiga síí Nowam ko arakam koe tcäàm cám ba hèà, ³⁹ igaba ne kò *cúí gúù ga c'úùa dùús ko hèà kúrúse sa*, me nxāakg'aiga kaiam tshàa ba hèà, a hèà tchùua tcg'òó ne. Gatà i gha Khóèm dim Cóám di hèà-q'ooan ii. ⁴⁰ Cám tsara khóè tsara gha xháràm koe hāa. C'ëe ba gha séèè, me gha c'ëe ba guuè. ⁴¹ Cám sara khóè sara gha hāa a ko hąkg'um koe maberean táó. C'ëe sa gha séèè, si gha c'ëe sa guuè.

⁴² “Gaa domka méé tu kòresea hāa, dùútsa cám kam gha gatu dim X'aigam *Nqari* ba hèà sa tu c'úùa hāa ke. ⁴³ Igaba méé tu ncēe sa q'ana hāa: Ncēè nquu ba kàoа hāam khóèm kò q'ana, dùútsa x'aè kam ko ts'ää-kg'ao ba ntcùú ka hèà sa, nem ga kò ëem x'aèm ka kòrea hāa, a táá kúrú me gam dim nquu ba khōáè. ⁴⁴ Gaa domka méé tu gatu igaba wèé x'aè ka kg'ónòsea. Khóèm dim Cóá ba ko ëe tsi q'ää tamam x'aèm ka hèà ke.

*Tcom-tcomsa kana tcom-tcomsa tamam qãà ba
(Lk 12:41-48)*

⁴⁵ “Kháé dií ba nxãaska tcom-tcomsa a tc'ëegam qãà baa? Ncẽe gam ka q'õòsem ko nquua ba di qarian máà ba, me qãè x'aè ka gaxu di tc'õoan máà xu ba? ⁴⁶ Ts'ee-ts'eekg'aièa baa ëem qãà ba, ncẽe gam ka q'õòsem ko hàà nem ko hàà sao-xg'ae me ko gatà hẽé ba. ⁴⁷ Tseegukar ko bìrì tu u a ko máá; wéé zi gúù zi ëem úúa hää zi di qaria nem gha gam koe tòó. ⁴⁸ Igaba ëem qãàm cg'ãèm kò ko tcáoa ba koe bìrìse a ko máá: ‘Tíí q'õò ba ão me e,’ témé, ⁴⁹ a ba a tshoa-tshoa a qãà ne gam ka c'ëe ne xg'ámi, a ko tc'õó a ko kg'áà-kg'aoan cgoa kg'áà, ⁵⁰ nem gha ëem qãàm ka q'õòse ba tcom tamam hääm cám ka hàà, c'úùam hää x'aè ka, ⁵¹ a ba a gha hàà xgàra me, a qãè qgóóse ko igaba cg'ãè cau khóèan cgoa xg'ae-xg'ae me, ncẽe gaa koe i gha kg'anean hẽé naka gãò xõóan hẽéthẽé hää koe.”

25

10 zi dxàe-coa zi dis sere-sere sa

¹ “Gaa x'aè ka i gha nqarikg'ai di x'aian 10 zi dxàe-coa zi cgoa nxárá xg'aeè. Gazi di lampian zi kò séè a zi a síí séèkom khóè ba qãà, xg'ae cgoa me zi gha ka. ² Gazi ka 5 zia kò káà tc'ëe ii, zi 5 zi tc'ëega ii. ³ Káà tc'ëe zi kò lampia zi séè, gabà zi ko táá nxúìan séèa mááse. ⁴ Zi tc'ëega zi lampian séè a zi a nxúìan gában koe séèa mááse. ⁵ Me séè-kg'ao ba táá qháése hàà, ka zi ko wèéa zi ga x'óm, x'ómà zi ko cg'áé khama.

⁶ “Ntcùú nqáè kam kò q'au ba tcg'oa a máá: ‘Bóò, séè-kg'aom ga me e síí ko hàà ba, ke tcg'oa naka hàà

xg'ae cgoa me!' témé. ⁷ Ka zi ko wèé zi dxàe-coa zi tēe a lampia zi kg'ónò. ⁸ Zi káà tc'ëe zi tc'ëega zi bìrí a máá: 'Au se e nxúìa ne gasao di nxúìan koe, gase di lampia nea ko ts'irì ke,' témé. ⁹ Zi tc'ëega zi xoa a máá: 'Cuiskaga i wèéa se ga tc'âò tite. Ke qðò sao ëe ko x'ámagu u ne koe naka saoa síí x'ámá mááse e,' témé. ¹⁰ Igaba ëe zi dàò q'oo koe hää, síí zi gha gaa nxúìan x'ámá, kam kò séè-kg'ao ba hàà. Zi dxàe-coa zi ëe ko kg'ónòsea zi kðès séékuan dis koe gam cgoa tcääà, me nquu-kg'ám ba tcëekg'ammè.

¹¹ "Gam x'aè-coam qääá q'oo koe zi gha c'ëe zi dxàe-coa zi gataga hàà, a hèà máá: 'X'aigaè, x'aigaè, xgobekg'ama máá se e,' témé. ¹² Igabam kò xoa a máá: 'Tseegua ner ko bìrí sao o: C'úù saoa ra hää,' témé.

¹³ "Gaa domka méé tu kòresea, cám ba hëé naka x'aè ba hëéthëé tu c'úùa hää ke," tam Jeso ba méé.

*Nqoana qääà xu dis sere-sere sa
(Lk 19:11-27)*

¹⁴ "Gaicara i gha nqarikg'ai di x'aian c'ëem nqðóóm koe xóé a ko qðòm khóèm khama ii, gam di xu qääà xu ko tcii a ba a gam di zi gúù zi gaxu tshàù q'oo koe tcääà ba. ¹⁵ A cúí ba 5 xu cää xu marian di xu máà, a c'ëe ba cám cääan máà, a c'ëe ba cúim cää ba máà. Wèém khóè bam kò gam di qarian di tc'âò-tc'ãoan cgoa máà. A ba a tshoa-tshoa a dàòa ba koe qðò. ¹⁶ Me 5 xu cää xu marian di xu máàèam khóè ba kúúga qðò a ba a síí tséékagu u, a gaicara c'ëe xu cää xu 5 xu kúrú. ¹⁷ Me gataga ëe kò cám cää tsara máàèa ba c'ëe tsara kúrú. ¹⁸ Igabam kò cúim cääam mari di ba máàèa ba qðò a síí gómkang'ai koe haé ba tshào, a gam ka q'ðòsem dim cää ba käé.

19 “Qáòm x'aèm qãá q'oo koem kò ëe xu qãà xu ka q'õòse ba kãbise a hàà cgaе xu, a gaa marian xu ma tséékagua sa hàà nxæe cgoa xu. **20** Me khóèm ëe kò 5 xu cãa xu máàèa ba cùù-cuuse a 5 xu cãa xu c'ëe xu úú, a ba a máá: ‘Tíí q'õòè, 5 xu cãa xu tsi kò máà tea hää. Bóò, 5 xu cãa xu c'ëe xur kúrúa,’ témé. **21** Me gam ka q'õòse ba bìrì me a máá: ‘Qãèse tsi kúrúa, tsáá qãè a tcom-tcomsa tsi qãà tsi. Cg'áré gúùan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúù zi di qarian máà tsi. Tcãà naka tsia tsáá q'õòr cgoa qãè-tcao,’ témé.

22 “Me gataga cám cãa tsara ko máàèa ba cùù-cuuse a ba a máá: ‘Tíí q'õòè, cám tsara cãa tsara tsi kò máà tea. Bóò, c'ëe tsara cãa tsarar kúrúa,’ témé. **23** Me gam ka q'õòse ba bìrì me a máá: ‘Qãèse tsi kúrúa, tsáá qãè a tcom-tcomsa tsi qãà tsi. Cg'áré gúùan koe tsi kò tcom-tcomsa ii, ra gha kái zi gúù zi di qarian máà tsi. Tcãà naka tsia tsáá q'õòr cgoa qãè-tcao,’ témé.

24 “Gatagam kò cùím cãa ba kò máàèa ba hàà a máá: ‘Tíí q'õòè, q'ana ra hää tsi kàa tsi khóè tsi i, a tsi a ko xhárà tama tsi hää koe ga tcuù, a ko qanega tsi cgùrian tsai-tsai tama koe ga sáà sa. **25** Ra kò nxãaska q'áò tsi, a ra a qõò a síí tsarim cãa ba góman q'oo koe kãé. Bóò, ncée ga ia tsari gúùa ne,’ témé.

26 “Me gam ka q'õòse ba xoa me a máá: ‘Tsáá cg'ãè cau a kg'amka tsi qãà tsi! Q'ana tsia, xhárà tama ra hää koe ga ra ko tcuù sa, a ra a ko qanega ra cgùrian tsai-tsai tama koe ga sáà sa. **27** Khamma tsi ga kò marian ko tòóè koe marian tiri úúa, ne i ga kò ncéeska càùsea, ra kãbise a hàà séè e, càùsea i hääse.

28 “ ‘Ke xao gam koe cāa ba séèa kābi, naka ëe 10 xu cāa xu úúa hāa ba máà me. **29** Wèém khóèm ëe c'ëe gúùan úúa ba gha máàè, a ba a gha káían úú, igabaga ëe cúí gúù ga úú tama ba gha ëem úúa hāa gúù-coan ga séè cgaeè khama. **30** Naka xaoa ëe káà tséém qäà ba tchàza za dcùú-qoms q'oo koe xaoa tcāà. Ncëe gaa za i gha kg'aean hëé naka gäò xõóan hëéthëé hāa koe,’ témé.”

Ghùuan hëé naka pirian hëéthëé e

31 “Khóèm dim Cóám kò Gaam dim x'áàm koe hääse hàà naka wèé xu moengele xu Gaam di xu cgoa hëéthëé e, nem gha Gaam di x'áàn dis ntcõó-q'oos koe hèà ntcõó. **32** Zi gha nqõóm di zi qhàò zi wèé zi Gaam cookg'ai koe xg'ae-xg'aeè, Me gha hèà c'ëe zi koe q'aa-q'aa zi, ëem ko ma kòre-kg'ao ba ma ghùuan pirian koe ma q'aa-q'aa khamaga ma. **33** Ghùua nem gha Gam dim x'ðàm kg'áòm xòè za tòó, a ba a pirian dxæs xòè za tòó.

34 “Me gha X'aiga ba nxãaska kg'áòm x'ðàm xòè di ne bìrì a máá: ‘Hàà gatu ëe Abom ka ts'ee-ts'eekg'aièa tu, x'aian di ntcõó-q'ooan xáè, ncëe tu kò nqõóm tshoa-tshoasea koe guu a kg'ónòa máàèa a. **35** Xàbàr kò hāa, tu tc'ðoan máà ter tc'ðó, ra kò cáma hāa tu c'ëe gúùan máà ter kg'áà, ra kò tää za guuar khóè ra ii, tu x'áea tu koe qäèse qgóó te, **36** qg'aè-cgaear kò hāa tu hãakagu te, ra kòo tsàa tu q'ðé te, ra kòo qáé-nquus koe hànà tu hèà kabi te khama,’ tam méé.

37 “Gaa x'aè ka ne gha ëe tchàno ne xoa Me a máá: ‘X'aigaè, n-cáma ta kò bóò Tsia Tsi xàbàa hāa, ta tc'ðókagu Tsia, Tsi cáma hāa ta c'ëe gúù au Tsi, Tsi kg'áàa hāa? **38** Ta kò n-cáma bóò Tsi, Tsi tää za

guua Tsi khóè Tsia, ta x'áea ta koe qãèse qgóó Tsia, ta n-cámá bóò Tsi, Tsi qg'aè-cgaea, ta hãakagu Tsia?

³⁹ Ta kò n-cámá bóò Tsi, Tsi ko tsàa, kana qáé-nquus koe tcãàèa, ta síí kabi Tsia?” témé. ⁴⁰ Me gha X'aiga ba xqa ne a máá: ‘Tseegua ner ko bìrì tu u: Wèés gùùs ëe tu Tíí ka c'ëe ne ncëe ne cg'áré ne ka cúía ne koe ga kúrúa sa, tu Tíí ga ra kúrúa máánaa,’ témé.

⁴¹ “Me gha nxãaska ëe dxàes x'õàs xòè di ne bìrì a máá: ‘Tcg'oa cgae Te tu, gatu ëe chõò tama c'eean koe cgúisea hää tu, dxäwa ba hëé naka Gam di xu moengele xu hëéthëé kg'ónòa mááèa ba. ⁴² Xàbàr kò hää, tu táá gúù máà ter tc'oo, ra ko cámaa, tu táá gúù máà ter kg'áà, ⁴³ tää za guuar khóè ra a kò ii, tu táá x'áea tu koe qãèse qgóó Te, qg'aè-cgaear kò hää, tu táá hãakagu Te, ra kòo tsàa, a qáé-nquus koe hànà, tu táá kabi Te khama,’ témé.

⁴⁴ “Nxãaska ne gha gane igaba gataga xqa a máá: ‘X'aigaè, n-cámá ta bóò Tsi Tsi xàbàa, a cámaa, a tää za guua Tsi khóè Tsia, a qg'aè-cgaea, a kòo tsàa, a qáé-nquus koe hànà, ta táá hùi Tsia?’ témé. ⁴⁵ Me gha nxãaska xqa ne a máá: ‘Tseegukar ko bìrì tu u: Wèés gùùs ëe tu ncëe ne cg'áré ne ka cúía ne kúrúa máá tama sa, nxãa sa tu Tíí ga ra kúrúa máá tama thëé,’ témé. ⁴⁶ Ne gha nxãaska chõò tamas xgàrakus koe qõò, ne gha ëe tchàno ne chõò tamas kg'õès koe qõò,” tam Jeso ba méé.

**Jesom di xgàrasean hëé naka Gam
dis x'oo sa hëé naka Gam di
x'ooan koe tẽ sa hëéthëé e
(26:1-28:20)**

*Kàas Jeso ba qae di sa
(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Jn 11:45-53)*

¹ Eẽm ko Jeso ba gaa zi kg'ui zi kg'uaia xg'ara kam kò Gaam di xu xgaaa-xgaase-kg'ao xu bìrì a máá:
² “Q'ana xao hää, Paseka dis kõè sa cám cámán qääá q'oo koe hää sa, Me gha Khóèm dim Cóá ba khóè ne tshàu q'oo koe tcääè, nxääsegam gha xgàuè ka,” témé.

³ Xu kò nxääaska kaia xu peresiti xu hẽé, naka khóè ne di xu kaia xu hẽéthẽé kaiam peresitim Kaifase ta ko ma tciièm dis qhàis koe xg'ae, ⁴ a xu a Jeso ba xu gha qgóó a cg'oo di kàan kúrú. ⁵ Igaba xu ko máá: “Kõès di x'aè ka tamase, nxääaskas gha kaias xg'ore sa khóè ne xg'ae koe hää khama,” témé.

*Jeso ba ko Betania koe nxúìan cgoa tcgáùè
(Mk 14:3-9; Jn 12:1-8)*

⁶ Eẽm ko Jeso ba Betania koe hää, Simonem ncẽe xg'ao lepero dis tcìi sa tsàara hääam dim nquum koe ⁷ kas kò khóè sa hèa cgaе Me, kaisa marian ka x'ámáèa tshääán qgóó a, alabasetere di nxõán cgoa kúrúéam ts'oo-c'õà-coam koe hänna a, a sa a ntcõó a ba a kò tc'oo koe hèa ntcäá tcúú Me.

⁸ Eẽ xu ko Gam di xu xgaaa-xgaase-kg'ao xu ncẽe sa bòò ka xu kò xgóà a máá: “Dùús ka sa ko ncẽeta ma ma kõè cgoa a? ⁹ Ncẽe tshääá nea ga kò kái marian cgoa x'ámáguèa, i ga kò gaan di marian dxàua ne khóè ne máàèa hää!” témé.

¹⁰ Igabam kò Jeso ba ncẽe sa q'ana hääse bìrì xu a máá: “Dùús ka xao ko khóè sa xgáèa máá? T'õès tséé sas Tíí koe kúrúa hää ka. ¹¹ Dxàua ne khóè ne cgoa xao gha wèé x'aè ka hää, igaba xao wèé x'aè ka Tíí cgoa hää tite. ¹² Ncẽes ncää ko ncẽe tshääán

cgoa ntcāá tc'áró Te kas ncāa ko kg'ónòa máá Te kg'ónòkuan Tiri i. ¹³ Tseegukar ko bìrí xao o a ko máá: Wèém nqōóm ëe i ko ncēe qāé tchōàn xgaa-xgaaèm koe i gha ëes kúrúa hāa gúùan nxàeè, tc'ëe-tc'ëeseès gha ka," tam méé.

*Jutase ba ko dtcòm, Jeso bam gha x'amágu sa
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)*

¹⁴ Me kò nxāaska 12 xu ka c'ëe ba ncēe Jutase Isekariote ta ko ma tciiè ba, kaia xu peresiti xu koe sii, ¹⁵ a ba a máá: "Dùú sa xao máà te kg'oana, ncēè gaxao tshàu q'oo koer kò tcāà Me ne?" témé. Ka xu kò 30 marian seleferan di kg'ónò máá me. ¹⁶ Me gaam x'aèm kaga Jutase tshoa-tshoa a qaa, ntamam gha ma gaxu tshàu q'oo koe tcāà Me sa.

*Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao cgoa
Paseka di tc'õoan tc'õó
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-13, 21-23; Jn 13:21-30)*

¹⁷ Tc'ää dim cáñi péré gäé-gäé úú tamas pérés di kõèan dim ka xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu Jesom koe hàà a máá: "Nda koe xae gha kg'ónòa máá Tsí, naka Tsí sii gaa koe Paseka di tc'õoan tc'õó sa Tsí ko tc'ëe?" témé. ¹⁸ Me xoa a máá: "Qõò naka x'áé-dxoom koe sii, c'ëem khóèm koe naka bìrí me naka máá: 'Xgaa-xgaa-kg'ao ba ko máá: 'Tsarim nquum koer gha Tiri xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa Paseka di ghùu-coan kg'oo,' témé," tam méé. ¹⁹ Xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ëem ma Jeso ba bìrí xua hāa khama ma kúrú, a Paseka di tc'õoan kg'ónò.

²⁰ Eë i ko dqòa kam kò Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu 12 xu cgoa qaq. ²¹ Eë xu hāa a ko tc'õó kam ko máá: "Tseegukar ko bìrí xao o, gaxao ka c'ëe ba gha khóè ne tshàu q'oo koe tcāà

Te,” témé. ²² Xu kò kaisase tshúù-tcao, a xu a wèéa xu tshoa-tshoa a cúí mana cúí tēè Me a máá: “A tíí tama raa, X'aigaè?” témé. ²³ Me Jeso ba xøa a máá: “Eë Tíí cgoa tshàua ba gàbas q'oo koe tcana hää ba gha khóè ne tshàu q'oo koe tcää Te. ²⁴ Eë i ma Khóèm dim Cóám ka ma góásea khamaga i gha ii. Igaba haò, cg'æè i gha ii, ëe ko Khóèm dim Cóá ba khóè ne tshàu q'oo koe tcääm ka! Qäèa i ga kò máá mea hää, táám ga kò ábàèa hää sa,” témé. ²⁵ Me Jutasem ëe ko hèà khóè ne tshàu q'oo koe tcää Me ba máá: “A tíí tama raa, xgaa-xgaa-kg'ao Tseeè?” témé. Me Jeso ba xøa me a máá: “Ncää tsi nxàese,” témé.

*Dqøa di tc'õoan X'aigam Nqarim di i
(Mk 14:22-26; Lk 22:14-20; 1Ko 11:23-25)*

²⁶ Eë xu hää a ko tc'õó kam kò Jeso ba péré sa séè, a ba a ts'ee-ts'eekg'ai si, a khöá q'aa si, a xgaa-xgaa-kg'ao xu máà si, a ba a máá: “Séè naka xaoa tc'õó, ncëea cgàaa Te ga a ke,” témé.

²⁷ A ba a kubi sa séè a ts'ee-ts'eekg'ai si a máà xu si a máá: “Wèéa xao ga méé xao gaas koe kg'áà. ²⁸ Ncëea c'áòa Te ga a ke qáé-xg'aes di i, ncëe gha ntcäágùè e, kái ne khóè ne gha chìbia ne qgóóa mááè ka. ²⁹ Bìrì xao or ko, ncëe kg'om dis hìis di gôéan ncëer ncëem cám koe guu a kg'áà tite, me gha nxääkg'aiga síí cám ëer gha gaxao cgoa Abom di x'aian koe kåbase kg'áà a ba hèà,” témé.

³⁰ Eë xu ko cii ba nxáèa xg'ara ka xu kò tcg'oa a Olife dim xàbìm koe qõò.

*Jeso ba ko Peterem gha xoase Me sa nxàe
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Jn 13:36-38)*

31 Me nxāaska Jeso ba bìrí xu a máá: “Ncēem ntcùúm ka xao gha gaxao wèéa xao khuùagu Te, góásea i hāa a ko máá:

‘Kòre-kg'ao bar gha xg'ám,
si gha ghùuan dis xg'ae sa qgóéa q'aa,’
téméé khamà. **32** Igaba ēer ko x'ooan koe ghùièa xg'ara ner gha tc'ãà-cookg'ai xao o a Galilea koe qõò,” témé.

33 Me Petere ba nxàe a máá: “Eëta xu ga ko ma wèéa xu khuùagu Tsi igabar tíí cuiskaga khuùagu Tsi tite,” témé. **34** Me Jeso ba xøa me a máá: “Tseegukar ko bìrítsi: Ncēem ntcùúm ka, qanegam ghòrò ba kg'ae tamas cookg'ai koe tsi gha senè nqoana q'oro xøase Te,” témé. **35** Me Petere ba xøa Me a máá: “Tsáá cgoar ga ko x'óó igabagar cuiskaga xøase Tsia hāa tite,” témé. Xu kò wèé xu xgaa-xgaase-kg'ao xu gatà méé.

*Getesemanè koe
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)*

36 Kam kò nxāaska Jeso ba Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu cgoa Getesemanè ta ko ma tciièm qgáim koe qõò, a ba a síí gaa koe bìrí xu a máá: “Ncēe koe xao ntcõó, ëe síí hāa koer ko síí còrè ke,” témé. **37** A ba a Peteré ba hëé naka Sebetem di tsara cóá tsara hëéthëé séè, kam kò tshoa-tshoa a tshúùtcao a kaisase thõò-xám. **38** A ba a bìrí xu a máá: “Tcáóa Tea x'oos q'oo koe tshúù-tcaaoan ka cg'oëa hāa. Ncēe koe xao qaù, naka Tíí cgoa kókòa hāa,” témé.

39 Cg'árésem ko còoka qõò kam kò kg'áía ba cgoa gómnankg'ai koe cg'áé a ba a còrè a máá: “Aboë, kgoanase i kòo ne, kúrú nakas ncées kubis

xgàrakuan di sa Tíí koe tcg'òóè. Igaba Tsari tc'ẽean ka, Tíí ko tc'ẽes ka tamase,” témé.

⁴⁰ Kam kò xgaa-xgaase-kg'ao xu koe kabise a hàà sao-xg'ae xu xu x'ómà. Me Petere ba bìrí a máá: “A tààè xao koáé, x'aè-coa ba Tíí cgoa hää a kókòa hääan ka? ⁴¹ Kókòa hää naka còrè, naka xaoa nxãasega táá kúrúa bóòkuan koe tcää guu. Tc'ẽe ba kúrú kg'oana hää, igabam tc'áró ba kg'amka me e ke,” témé.

⁴² Cám di sam kò gaicara kabise a síí còrè, a máá: “Tiri Aboè! Ncẽè kgoanase i kòò ne méés cgómna ncẽes kubi sa Tíí koe séèa tcg'òóè, nakar táá nxãasega gaas q'oo koe kg'áà. Igaba ncẽè kgoanase tama i kò hää ne méés nxãaska Tsáá ko tc'ẽe sa kúrúse,” tam méé. ⁴³ Eẽm ko gaia kabise a hàà kam kò sao-xg'ae xu xu x'ómà hää, nqãéa xu kò hää khama.

⁴⁴ Me gaicara guu xu a qõò a síí nqoana di sa còrè, a cúís gúùs ga sa gaicara méé. ⁴⁵ A ba a nxãaska xgaa-xgaase-kg'ao xu koe kabise a máá: “A qanega xao x'ómà, a ko sãa? Bóò, x'aè ba hààra, Me ko Khoém dim Cóá ba hèà chìbi-kg'ao ne tshàu q'oo koe tcääè. ⁴⁶ Tẽe xao, naka xae qõò! Bóò, khôè ne tshàu-q'oo koe tcää Team khôè ba cúuse hèà ke!” témé.

Jeso ba ko qgóóè

(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Jn 18:3-12)

⁴⁷ Eẽm qanega hää a ko kg'ui kam kò Jutasem ncẽe 12 xu ka c'ẽe ba hèà, xu kò kái xu khôè xu dis xg'ae sa gam cgoa hèà, ntcàuan hẽé naka dxòman hẽéthẽé kò qgóóa hää xu, a kaia xu peresiti xu hẽé naka khôè ne di xu kaia xu koe hẽéthẽé guua hää. ⁴⁸ Me kò nxãaska ëe kò khôè ne tshàu q'oo koe

tcāà Me ba x'áí sa máà xua hāa a ko máá: “Eēr gha ko x'obè ba Gaam ga Me e, ke xao qgóó Me,” témé. ⁴⁹ Me Jutase tchànone Jesom koe síí a máá: “Tsgám̄mo, Xgaa-xgaa-kg'ao Tseè!” témé. A x'obè Me. ⁵⁰ Me Jeso ba gam ka máá: “Tiri Tsicàm̄-khoë tseè, dùú sa tsì hààra máána?” témé.

Xu kò nxāaska cùù-cuuse a Jeso ba qgóó a séè Me. ⁵¹ Me kò kúúga Jesom cgoa kò hāa xu 12 xu ka c'ee ba tchoanà tshàu, a gam dim ntcàu ba tsgúùa tcg'òó, a kaiam peresitim dim qāàm dim tcee ba xg'aoa qhòm. ⁵² Me kò nxāaska Jeso ba gam ka máá: “Kabi tsarim ntcàu ba téé-q'ooa ba koe, wèém ëe ko ntcàuan séè ba gha ntcàuan cgoa kaàkaguè ke. ⁵³ Kana tsì c'úùa qari ner úúa sa tirim Abo bar ga tcii cgoa a, Me ncēeskaga 12 sa nqáéa zi xg'ae zi tcáàm̄-tcáàm̄ zi moengele xu di zi tsééa óá máá Te sa? ⁵⁴ Ncēes gúù sar kò ko kúrú ne zi gha *Nqarim di* zi Tcgāya zi ntama nxàea tseegukaguè, ncēe zi ko máá, ncēeta méé i ga kò ma kúrúse, témé ka?” tam méé.

⁵⁵ Eēm x'aèm kam kò Jeso ba khóè xu dis xg'ae sa bìrì a máá: “Ts'ãà-kg'ao ba tsāá hààraa khama xao gáé ntcàuan hēé naka dxòman hēéthēé cgoa hààraa, hàà xao gha qgóó Te ka? Wèé cám kar tempelem q'oo koe hāa a ko xgaa-xgaa, igaba xao gaa koe síí táá qgóó Te. ⁵⁶ Igaba wèéan ncēea kúrúsea, nxāasega zi gha Tcgāya zi porofiti xu di zi tseegukaguè ka,” ta méé. Ka xu kò nxāaska wèé xu xgaa-xgaase-kg'ao xu tcg'oara guu Me a bée a qgóé.

*Jeso ba ko qhàìs cookg'ai koe úúè
(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55, 63-71; Jn 18:13-14,
19-24)*

⁵⁷ Xu ëe kò Jeso ba qgóó xu kaiam peresitim Kaifasem koe úú Me, x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hëé naka kaia xu hëéthëé kò xg'aea koe. ⁵⁸ Me Petere ba kháóka téé a xùri Me, a kaiam peresitim dis qgáis koe síí. A ba a síí q'oo koe tcãà a kòre-kg'ao xu cgoa síí ntcõó, chõò-q'ooa nem gha bòò ka.

⁵⁹ Xu kaia xu peresiti xu di xu hëé, naka wèés xg'aes x'áèan di xu kaia xu di sa hëéthëé tshúù-ntcõan dim dàò ba qaa Jeso ba xu gha chìbi-chibi cgoa ba, cg'õo Me xu gha ka. ⁶⁰ Eëta i kò ma kái tshúù-ntcõan di chìbi-chibi-kg'aoan hààraa xg'aea igaba xu kò táá cúim dàòm ga ba hòò.

Igaba tsara kò kháóka cám tsara hàà, ⁶¹ a tsara a máá: “Ncëem khóè ba kò máá, qari nem úúa Nqarim dis tempele sam ga kobea q'aa, a nqoana cámán q'oo koe gaicara tshào si di i, témé,” ta tsara méé.

⁶² Me nxãaska kaiam peresiti ba tēe a Jeso ba tēe a máá: “C'ëe gùù ga Tsi gáé xoa tama? Ncëe ne khóè ne ko Tsáá ka nxàe sa gáé dùú saà?” témé.
⁶³ Igabam kò Jeso ba kg'ama nqoo.

Me kaiam peresiti ba bìrí Me a máá: “Kg'õèam Nqarim cookg'ai koe méé Tsi tseeguan bìrí xae e, Kreste Tsi ii sa, Nqarim di Tsi Cóá Tsi?” témé. ⁶⁴ Me Jeso ba xoa me a máá: “Eë tsi ko méé khamaga i ii. Igabar ko bìrí xao o, ncëe koe guus ka xao gha Khóèm dim Cóá ba bòò, Me ëe qari iim dim kg'áòm x'õàm xòè za ntcõóa-ntcõe, a ba a gha nqarikg'ai dis túú-c'õòs cgoa hàà,” témé.

⁶⁵ Me nxãaska kaiam peresiti ba gam dim qgáí ba tòà q'aa a máá: “Ncääm nxàe e, cóékua nem kg'ulia! Dùú sa xae ko qanega tseegukagu-kg'aoan qaara máá? Bóò, ncää xao ncëeska Gam di cóékuan kómá

mááse. ⁶⁶ Ka xao ko ntama ma tc'ẽe?" témé. Xu xoа a máá: "X'oo sam kg'anoa," témé.

⁶⁷ Xu nxãaska kg'ám tshàran cgoa tcg'ae kg'ái Me, a xu a tshàua xu cgoa xg'ám Me. Xu c'ẽea xu x'ábú Me a máá: ⁶⁸ "Porofita nača bìrí xae e, Kreste Tseeè! Díína xg'ám Tsia sa?" témé.

Petere ba ko Jeso ba xoase

(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Jn 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Me kò Petere ba tchàa koe ntcõóa-ntcõe, xhàros koe, si kò dxàe-coas qãà di sa hèa cgae me a máá: "Tsáá igaba tsi kò Jesom Galilea dim cgoa hää," témé. ⁷⁰ Igabam kò wèéa ne cookg'ai koe xoase a máá: "Eẽ si ko nxàes gúùs sar c'úùa," témé.

⁷¹ Si kò ëem ko heke-kg'áms koe tcg'oa a ko síí, ka c'ëes qãà sa gaa koe bóò me, a gaa koe hää ne khóè ne bìrí a máá: "Ncëem khóè ba kò Jesom Nasareta dim cgoa hää," témé. ⁷² Me kò gaicara gáise cgoa xoase, a máá: "Eẽm khóè bar c'úùa!" témé.

⁷³ X'aè-coam qãá q'oo koe ne ko ëe kò téé-tëe ne Peterem koe hää a gam ka máá: "Tseeguan kaga tsi Gam ka c'ëe tsi i, tsari kg'ui-q'ooa ne ko x'ái i khama," témé. ⁷⁴ Me kò nxãaska tshoa-tshoa a cgúíse a gáise a máá: "Khóèm ëe bar c'úùa hää!" témé.

Me kò kúúga ghòrò ba kg'ae. ⁷⁵ Me Petere ba Jesom kò bìrí mea hää kg'uiān tc'ëe-tc'ëese ncëem kòo máá: "Ghòròm qanega kg'ae tama cookg'ai koe tsi gha nqoana q'oro xoase Te," témé e. Me kò tchàa koe tcg'oa a síí thòökase kg'ae.

27

*Jeso ba ko Pilatom koe úúè
(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Jn 18:28-32)*

- ¹ Eẽ i ko q'uu ka xu kò kaia xu peresiti xu di xu wèé xu hëé naka kaia xu khóè ne di xu hëéthëé xu nxàea xg'ae a dtcòmku Jeso ba xu gha cg'oo sa.
² Qáé Me xu kò a tc'âà-cookg'aim Pilatom koe úú Me, a xu a tshàua ba q'oo koe tcãà Me.

*Jutasem dis x'oo sa
(Tsee 1:18-19)*

- ³ Eẽm ko Jutasem ncẽe kò Jeso ba x'ámagu ba ko bòò Jesom ko ma x'oo sa xgàra mááè sa kam kò tc'ëea kãbi a ba a 30 marian seleferean di i kaia xu peresiti xu hëé naka *khóè ne di xu* kaia xu koe hëéthëé kabi, ⁴ a máá: “Chìbi ner kúrúa, khóèm káà chìbim di c'áoa ner ntcãágua khama,” témé. Xu xøa me a máá: “Kháé sa ko nxää sa sixae koe dùú sa méé? Tsáá tsi gha nxään bòòa mááse ka,” témé.
⁵ Me Jutase marian tempelem q'oo koe xaoa guu, a ba a tcg'oa a síí qáé a tceese.

- ⁶ Xu kaia xu peresiti xu gaa marian sáà xg'ae, a xu a máá: “Kgoara i mááè tama, ncẽe marian gha tempelem di marian q'oo koe tcãàè sa, khóèm tcúú di mari i khama,” témé. ⁷ Ka xu ko dtcòmku a gaa marian cgoa “Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhárà ba” x'ámá, gaa koe xu gha tãá za guua ne khóè ne kg'ónò ka. ⁸ Gaa domkam kò gaam xhárà ba “C'áðan dim xhárà ba” ta ma tciiè, ncẽes noosega.

- ⁹ Nxãaskas kò porofitim Jeremiam kò kg'uiia sa tseegukaguè ncẽem kòo máá: “Gaa 30 marian selefera di ne kò séè, ncẽe Iseraele di ne khóè ne

kò x'ámá cgoa mea a, ¹⁰ a ne a 'Gàba zi dim kúrú-kg'aom dim xhárà ba' x'ámá, ëem kò ma X'aigam *Nqari* ba ma x'áèa hää khamaga ma," téméa sa.

*Jeso ba Pilatom cookg'ai koe
(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Jn 18:33-38)*

¹¹ Jeso ba kò nqõóm dim kaiam cookg'ai koe hää téé, me tèè Me a máá: "A Tsáá ga Tsia Juta ne di Tsi X'aiga Tsi i ta ko méé Tsi?" témé. Me Jeso ba xoa a máá: "Eẽ tsi ko méé khamaga i ii," témé.

¹² Igaba ëem ko kaia xu peresiti xu ka hëé naka *khóè ne di xu* kaia xu hëéthëé ka chìbi-chibiè, kam kò táá xoa.

¹³ Me nxäaska Pilato ba tèè Me a máá: "Ncëeta noo zi kg'ui zi chìbi-chibi cgoa Tsi xu ko zi Tsi kóm tama?" témé. ¹⁴ Igabam kò Jeso ba gazi kg'ui zi ka cúia zi ga táá xoa, me Pilato* kaisase are.

*Jeso ba ko x'oo sa xgàra mááè
(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Jn 18:39-19:16)*

¹⁵ Cau me e kò ii nqõóm dim kaiam koe, Paseka di x'aèan ka khóè ne kò nxará tcg'óóa mááse hääm khóèm qáéèa kò hää ba kgoara sa. ¹⁶ Gaa x'aè ka ne kò q'ãaseam chìbi-kg'ao ba úúa, [Jeso] Barabase ta kò ma tciiè ba. ¹⁷ Nxäaska ëe ne ko khóè ne xg'ae kam kò Pilato bìrí ne a máá: "Dií ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'ëe? [Jesom] Barabase baa, kana Jesom ncëe Kreste ta ko ma tciiè baa?" témé. ¹⁸ *Tc'ãà-cookg'ai* xua kò chìkuán domka Jeso ba tshàu q'ooa ba koe tcana hää sam kò q'ana hää khama.

* **27:14:** Pilato - Gerika sa ko máá: "nqõóm dim kaia ba" témé.

19 Eẽm qanega ntcõó-q'oos xgàrakuan dis koe hää kas kò gam dis khóè sa kg'uiān gam koe tséea úú a máá: “Tcg'òó tshàua tsi ëem khóèm tchànom koe, ntcùúm ncëem kar ncäa kaisase tshúùs sôokuri sa gam ka sôokuri, a ncäa táá qäèse x'óm[†] ke,” témé.

20 Ka xu ko kaia xu peresiti xu hëé naka *khóè ne di xu* kaia xu hëéthëé khóè ne qg'áì, Barabase ba méé ne dtcàrà mááse sa, naka nea Jeso ba cg'õo.

21 Me nqõóm dim kaia ba xoa ne a máá: “Khóè tsara ncëe tsara ka ndaka ba ra gha kgoara máá tu u sa tu ko tc'ëe?” témé. Ne máá: “Barabase me e,” témé. **22** Me Pilato ba bìrí ne a máá: “Kháé ra gha nta hëé Jesom ncëe Kreste ta ko ma tciièm ka?” témé. Ne wéé ne máá: “Xgàuè méém!” témé. **23** Me máá: “Dùús domka? Dùútsa gúùs cg'ãè sa ba kúruá hää?” Ne kaisase q'au a máá: “Xgàuè méém!” témé.

24 Eẽm ko Pilato bóò, cúí gúù kúruá gha ga káà a sa, si ko tshúù sa tëe, kam ko tshàan séè a khóè ne cookg'ai koe xg'aà tshàu, a máá: “Ncëem khóèm di c'áðan koer chìbi úú tama, ke tu gatu *kúruá naka* bóða mááse,” témé. **25** Ne wéé ne khóè ne xoa a máá: “Gam di c'áðan ta gha sita hää, sita di cóán cgoal!” témé.

26 Me nxäaska Barabase ba kgoara máá ne, a ëem ko Jeso ba xg'áímëa xg'ara kam kò ncõo-kg'ao xu tshàu q'oo koe tcäà Me, síim gha xgàuè ka.

Ncõo-kg'ao xu ko Jeso ba ncqi
(Mk 15:16-20; Jn 19:2-3)

27 Nxäaska xu kò nqõóm dim tc'ãà-cookg'aim di xu ncõo-kg'ao xu Jeso ba séè a nquum koe úú, a xu a

[†] **27:19:** ntcùúm ncëem kar ... Gerika sa ko máá: “ntcùúm ncëem kar ncäa sôokuris q'oo koe gam domka kái zi gúù zi ka xháéè,” témé.

wèés xg'aes ncõo-kg'ao xu di sa Gam cookg'ai koe xg'ae-xg'ae. ²⁸ A xu a kò qgáía ba nxõo cgaе Me, a ncõàm qgáí ba hãakagu Me. ²⁹ A xu a dxàman cgoа kúrúèas cábá sa kabea xg'ae a cábákagu Me, a kg'áò xòè di tshàua ba koe tc'áà ba qgóókagu Me, a xu a cookg'aia ba koe qom, a ncoi Me, a máá: "Tsgámmo, Juta ne di Tsi x'aiga Tseè!" témé. ³⁰ A xu a kg'ám tsharàn cgoа tcg'ae Me, a tc'áà dim hìi ba séè a xg'ám tcúú Me. ³¹ Eē xu ko gatà ma ncoi Mea xg'ara ka xu kò qgáí ba nxõo cgaе Me, a Gam di qgáian hãakagu Me, a xu a nxãaska séè a úú Me, síi xu gha xgàu Me ka.

Jeso ba ko xgàuè

(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Jn 19:17-27)

³² Eē xu ko tcg'oa ka xu kò Kurene koe guuam khóèm Simone ta ko ma tciièm cgoа xg'ae, a xu a chùi Me xgàu sam gha dcéé ka. ³³ A xu a Gologota ta ko ma tciièm qgáim koe sií, ncée sa ko máá: 'Tcúú-c'õás dim qgáì ba,' témé. ³⁴ Gaa koe xu ko hèà ka xu kò Jeso ba tgäbian cgoа xg'ae-xg'aeèa qgarìan máà, kg'áà am gha ka, igaba ëem ko xám m kam kò xgùi i. ³⁵ Xu xgàu Me, a xu a cgúúan ntcòo a qgáia ba q'aa-q'aaku. ³⁶ A xu a gaa koe ntcóo a kòre Me. ³⁷ A xu a tcúúa ba koe Gam di chìbian ka ko kg'uis tcgäya sa tòó, ncée kò máá: "NCÉEA JESO ME E, JUTA NE DIM X'AIGA BA," témé sa. ³⁸ A xu a nxãaska cám ts'ãà-kg'ao tsara Gaam cgoа xgàu, me c'ëe ba Gam dim kg'áòm x'õàm xòè za téé, me c'ëe ba dxàe xòèa ba za téé.

³⁹ Ne ëe kò ko gaa koe nqáé ne cg'âèse kg'ui cgoа Me, a nxãa-nxãnan tcúú ⁴⁰ a ko máá: "Tsáá ncée ga ko koma tempele ba kóbea q'aa, a nqoana cámán

qāá q'oo koe tshào me Tsi Tsia, Nqarim di Tsi Cóá Tsi kò ii ne xgàus koe xõa naka kgoarase,” témé.

⁴¹ Gataga xu kò ma kaia xu peresiti xu hẽé naka x'è xe-xgaa-kg'ao xu hẽé naka *khóè ne di xu* kaia xu hẽéthẽé xu ma ncoi Me, a ko máá: ⁴² “C'ëe nem kgoara hää, igabagam ko kgoarasean ka tààè. Iseraele ne dim X'aiga Me e, ke méém ncéeska xgàus koe xõa, nxãaska ta gha Gam koe dtcòm ke. ⁴³ Nqarim koem kò tcoma hää. Ncëè *Nqarim* kò ko tc'ëe Me ne méém ncéeska kgoara Me. ‘Tíí ra Nqarim dir Cóá Ra a,’ tam ko méé ke,” ta xu méé.

⁴⁴ Tsara kò ëe kò Gaam cgoa xgàuèa tsara ts'âà-kg'ao tsara thëé gataga ma cóè Me.

Jeso ba ko x'óó

(*Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Jn 19:28-30*)

⁴⁵ Koaba di x'aèan 12 di koes kò guu a wèém nqõóm koe ntcùú sa xóé a síí dqòa di x'aèan nqoana di koe téé. ⁴⁶ Me kò Jeso ba nqoana di x'aèan ka kaiam dòm cgoa q'au a máá: “Eli, Eli, lama sabakatani?” témé. Ncëe sa ko máá: “Tiri Nqariè, Tiri Nqariè, dùús domka Tsi aagu Tea?” témé. ⁴⁷ Ne ëe kò gaa koe téé-tëe ne ka c'ëe ne kóm Me a máá: “Ncëem khóè ba ko Elija ba tcii,” témé. ⁴⁸ Me kò gane ka c'ëe ba kúúga qgóé, a x'úrúan séè, a síí gaa x'úrúan koe tsäu tshàan ntcäá, a tc'âàm koe qhæa tòó, a hèà máà Me kg'âàm gha ka. ⁴⁹ Ne c'ëe ne máá: “Qää, naka ta bóò Elija ba gha hèà kgoara Me sa,” témé.

⁵⁰ Me kò Jeso ba gaicara kaiam dòm cgoa q'au, a ba a còò di sa sónòa tcg'òó.

⁵¹ Ka bóò, còrè-nquum dim qgáí ba kò cám xòè tsara cgoa tòàra q'aase, tc'amaka guu a síí nqãaka

téé, me kò nqõó ba cgùru, i nxõán q'aa, ⁵² zi tc'ám zì xgobekg'amse, i tc'áróan ncẽe kò x'óoa[‡] hää ne kái ne tcom-tcomsa ne di i x'ooan koe ghùiè. ⁵³ Ne kò Jesom x'ooan koe ghùièa qãá q'oo koe tc'ám zì koe tcg'oa, a ne a tcom-tcomsam x'áé-dxoom koe tcãà, a kái ne khóè ne koe x'áise.

⁵⁴ Eẽm ko ncõo-kg'ao xu dim kaia ba hẽé naka gam cgoa kòo hää a ko Jeso ba kòre xu nqõóm di cgùruan bòò naka ëe ko kúrúse zi hẽéthẽé e, ka xu kò q'áos ka tcãàèa, a máá: "Tseegukagam kò ncẽem khóè ba Nqarim dim Cój Me e," témé.

⁵⁵ Gataga zi kò kái zi khóè zi ëe koe hàná, a nqúù ka téé a ko bòò. Ncẽe kò Galilea koe guu a Jeso ba còò a hààraa zi, hèà zi gha hùi Me ka. ⁵⁶ Gazi xg'aeku koes kò Maria Magatalena sa hää, naka Jakoboa tsara Josefaa tsara ka xõös Maria sa hẽé, naka Sebetem ka cóásea tsara ka xõò sa hẽéthẽé e.

Jeso ba ko kg'ónòè (Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Jn 19:38-42)

⁵⁷ Eẽ i ko dqòa kam kò qguùam khóèm Arimatea di ba hèà. Cg'õèa ba kò Josefa a, me kò Jesom dim xgaa-xgaase-kg'ao me e. ⁵⁸ Pilatom koem kò síí, a síí Jesom dim tc'áró ba dtcàrà, me Pilato x'áèan tcg'òó máàè mem gha di i. ⁵⁹ Me Josefa ba tc'áró ba séè, a q'úum qgáím q'anom cgoa tcáí Me. ⁶⁰ A ba a Gam dis tc'áms kãbas koe tcãà Me, ncẽe nxõám koem kò tshàoa sa. A ba a kaiam nxõá ba tc'áms-kg'ám koe ghànèa úú, a qõò. ⁶¹ Sara kò Maria Magatalena sa hẽé naka Marias c'ëe sa hẽéthẽé sara tc'ám sa q'óá-kg'amase ntcõóa-ntcõe.

[‡] 27:52: x'óoa - Gerika sa ko máá: "x'óma hää," témé.

Kòre-kg'ao xu tc'áms di xu

⁶² Xùrikom cám ka, *Sabata dim cám ko kg'ónòsea mááèm cám qãá q'oo koe, xu kò kaia xu peresiti xu hëé naka Farasai xu hëéthëé xu Pilatom cookg'ai koe xg'ae,* ⁶³ a xu a máá: “Kaia tseè, ncẽem kää-kg'aom kò qanega kg'öèa hää kam kò ko méé sa xae ko tc'ëe-tc'ëese, ncẽem kòo máá: ‘Nqoana dim cám kar gha x'ooan koe tëe,’ témé sa,

⁶⁴ ke x'áèan tcg'òó nakas tc'áì sa qarika kòrèe nakam nxãakg'aiga síí nqoana dim cám ba tcâà, naka xu nxãasega Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu táá síí Gam dim tc'áró ba ts'äà guu, naka xua khóè ne bìrì naka máá: ‘X'ooan koem tëea,’ témé guu. Ncẽes tshúù-ntcõas kháóka ka di sa gha tc'äà dis ka kaisase cg'äè sa ii ke,” ta xu méé.
⁶⁵ Me Pilato xøa xu a máá: “Kòre-kg'aoan xao gha úúa, ke qõò naka síí tc'áì sa kòre ëe xao ma q'ana khama ma,” témé.
⁶⁶ Xu qõò, a síí tc'áì sa kòre, a tc'ämà-tcëekg'am si, a xu a gaa koe kòre-kg'aoan tòó.

28

Jeso ba ko x'ooan koe tëe

(Mk 16:1-10; Lk 24:1-12; Jn 20:1-10)

¹ Sabata dim cám qãá q'oo koe, tc'äà dim cám di ntcùúkg'ai cgoa kas kò Maria Magatalena sa hëé naka c'ëes Maria sa hëéthëé sara qõò a síí ko tc'áì sa bòò.

² Kas kò kúúga kaias cgùrus nqõóm di sa kûrûse, Nqarim dim moengele ba kò nqarikg'ai koe guu a ko xða khama, a tc'áms koe síí, a ba a síí nxõá sa ghànëa dìbi, a gaas koe q'ábà ntcõó. ³ Gam di bôòse-q'ooa ne kò túú-tebem dian khama ii, i kò gam di

qgáían tsõà̄n khama ma *gōya-gōyase* q'úú u. ⁴ Xu kò kòre-kg'ao xu káise q'áò me, a cgùru, a xu a x'óoa khóéan khama ma xgàruku.

⁵ Igabam kò moengele ba khóè sara bìrí a máá: “Táá sao q'áò guu, Jesom ncẽe kò xgàuèa hää ba sao ko qaa sar q'aná ke. ⁶ Ncẽe koem káà Me e, ghùièam hää, ëem kò mééa khama. Ke sao hàà naka xòóèam kò hää qgáían bòò. ⁷ Naka saoa ncẽeska qháése qđò naka síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí, x'ooan koem ghùièa hää sa, a ncẽeska gaxao ka tc'ãà a ko Galilea koe qđò. Gaa koe xao gha sao-xg'ae Me, témé. Bóò, táá sao c'urù guu bìrí saoar hää sa,” tam méé.

⁸ Sara kò q'áòan hẽé naka kaisa qãè-tcaoan hẽéthẽé cgoa tc'áms koe guu a qháése tcg'oa, a qàrò a síí Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu bìrí.

⁹ Me Jeso ba gaa x'aè kaga xg'ae cgoa sara a, a máá: “Tsgám saoò!” témé. Sara hàà cgae Me, a nqàrèa ba qgóó, a sara a dqom̄ Me. ¹⁰ Me nxãaska Jeso ba máá: “Táá q'áò guu, qđò naka síí Tíí qđe ga xu bìrí naka xu Galilea koe qđò, gaa koe xu gha sao-xg'ae Te ke,” témé.

Kòre-kg'ao xu dis xàà sa

¹¹ Eẽ sara khóè sara dàò q'oo koe hää ka xu kò gaa x'aè kaga kòre-kg'ao xu ka c'ëea xu x'áé-dxoom koe síí, a xu a síí wéé zi gúù zi ëe kò kúrúsea hää zi kaia xu peresiti xu koe xàà. ¹² Xu kò kaia xu peresiti xu *khóè ne di xu* kaia xu cgoa xg'ae, a qg'áìku, a xu a ncõo-kg'ao xu kái marian máà, ¹³ a bìrí xu a máá: “‘Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu ncãa ntcùú ka hàà, a hàà ts'ãà Me, ëe xae ncãa x'óma hää ka,’ ta méé xao méé. ¹⁴ Ncẽes xààs kò

ko tc'ãà-cookg'aim ka kómè ne xae gha bìría tchàno-tchano me, a xae a gha qómán koe tcg'òó xao o ke," ta xu méé. ¹⁵ Xu ncõo-kg'ao xu marian séè a xu a ëe xu kò ma x'áèèa khama ma kúrú. Si kò ncëes tchõà sa Juta ne koe tsai-tsaiè, ncëes noosega.

Jeso ba ko Gam di xu xgaa-xgaase-kg'ao xu koe x'áise
(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Jn 20:19-23; Tsee 1:6-8)

¹⁶ Xu 11 xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Galilea koe síí, ñem kò Jeso ba bìrí xuam xàbìm koe. ¹⁷ Eë xu ko bóò Me ka xu kò dqomì Me, igaba xu kò c'ëe-kg'áia xu káise tc'ëe-tc'ëese. ¹⁸ Me Jeso ba hàà cgae xu a bìrí xu a máá: "Wéé qaria ner nqarikg'ai koe hëé naka nqõõmkg'ai koe hëéthëé máàèa hää, ¹⁹ ke xao qõò naka síí *nqõõm di zi* qhàò zi wèé zi kúrú, naka zi Tiri xgaa-xgaase-kg'aoan kúrú, naka xaoa Xõò ba hëé, naka Cójba hëé, naka Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hëéthëé xu di cg'õèan cgoa tcguù-tcguu ne, ²⁰ naka xgaa-xgaa ne naka ne wèé zi gúù zi ëer x'áè xaoa hää zi qgóóa qari. Q'ää méé xao: Tíí ra gha wèé cáman ka gaxao cgoa hää, i gha nxãakg'aiga síí kurian di chõò-q'oo tcâà sa ke," tam méé.

**Kabas Qae-xg'ae sa
The New Testament in the Naro language of Botswana**
copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b